

pen

VESTNIKOV
MESEČNIK,
četrtek,
31. avgusta
2006,
138. številka

... kak vöter
hitro se
obrnén.

Natalija
Juhnov

Sonja Roman,

atletska šampionka

Zgodba z naslovnice, str. 16

Če se vam zdi, da je poletje nepreklicno mimo, imate (žal) prav.
Ko bo 28. septembra Pen naslednjič, bodo šolske klopi že dodobra pregrete.
Počitnice pa le še prijeten spomin.

Petelin, ki poljublja ženske

Vzgoja

Tou te buje (če te trufi)!

Ja, koga pa naj, boste rekli. In še res je. Po zaslugi Sobočana MILANA LAHA, ki je profesor za peteline, se ti namreč ne samo dobrikajo nežnejšemu spolu, pač pa mu čisto zares delijo »cmove«. Sicer pa je Milan v 16 letih vzgojil in zdresiral že okrog 70 petelinov vrste feniks. Milan pravi, da za vzgojo enega porabi le kakšen dan in da je bil posebej navezan na KOKOJA in KIKIJA. Slednji je žal odšel s tega sveta, zato pa mu je v toliko večje veselje Koko, ki se vozi v košari, po (svoji) želji pa med vožnjo sedi na krmilu kolesa. Dobro vzgojene petelinčke Milan dobrodušno deli po murski krajini - tako so njegovi feniksi še v Lipovcih (7), v Beltincih (5) pa tudi v Ižakovcih, Petanjcih, na Tišini in v številnih drugih krajih. **boduš**

Gasilstvo

Mažoretka Ernest

Gasilstvo je hudo resna zadeva. A nikjer ne piše, da se ob tem napornem delu ne smeš tudi sprostiti. To dokazuje tudi predsednik Gasilske zveze Slovenije ERNEST EORY - na praznovanju 125. obletnice ustanovitve tamkajšnjega prostovoljnega gasilskega društva se je pridružil bakovskim mažoretkam. Priče trdijo, da se je vrli Ernest izkazal tudi na področju, ki mu ga nepoznavalci ne bi pripisali - kot plesalec.

Jog&jož
Kdor pleše, zlo ne misli.

Senzacija

Vida T. na Daljnem vzhodu

Ne mine mesec, da Pentute ne bi izvrtale kaj ekskluzivnega - tokrat je to skrivna poroka murskovalovske novinarke VIDE TOŠ, ki se je omožila daleč od ponorelega sveta. In sicer jo je prepričal občasni sodelavec istega radia MATJAZ KORENJAK. Ljubezen je pognala korenine prav ob nalezljivem radijskem delu, a javnost še pomislila ni, da bodo tako globoke (korenine). Tako sta ob nedavni skupni poti v KAMBODŽO dahnila usodni DA, in to kar v tradicionalnih khmerskih poročnih oblačilih. Pentutarški viri zagotavljajo, da je bila po poroki prava daljnovzhodna veselica, ki se po zaužitih opojnostih v tekočem in trdnem stanju ne razlikuje kaj veliko od naših.

Kda mo pa té zijbali?

Efekti

Kdor ne skače, ni Bistričan(ec)!

Trije Bistričani, dokaj težki (da ne bo pomote, zgolj po kilogramih žive teže), so bili izzvani, naj pokažejo, ali znajo mlatiti s cepmi. Dela so se zagnano lotili »bürgermeister« ANTON KELENC, mizar ANTON JAKŠIČ in predsednik NK Bistrica VLADO KOCET. Pentutarska komisija je nepristransko ugotovila, da bi bil učinek njihovega dela veliko večji, če bi skakali po klasju, namesto mlatili.

Jog

Je ne ven,
kak tou ide!

**Lokalne
volitve 06**

Ženskam čast in oblast!

Če ne bi bilo vsaj malo res, ne bi bilo v časopisu! Torej: v Pomurju se obetajo (vsaj) štiri (4) nove županje - v eni od dvojezičnih občin bo kandidirala specialistka za manjšine SILVA EÖRY (skrajno levo), nekje na vzhodu kani zmagati VIDA TOŠ (fajn nogavičke), NATASA BRULC ŠIFTAR je v igri za županjo edine mestne občine v Pomurju, LIDIJA MAGDIČ pa se priklanja boju za županski stolček na Markastem. Volite, da ne boste izvoljeni!

Bbek

**(Resna)
glasba**

Trubači trubajo v SV Sloveniji

Guča po
Guči?

Eno najbolj razuzdanih poletnih rajanj si Slovenke in Slovenci vsako leto privoščijo v srbski GUČI, kjer je zdaj že znameniti balkanski festival pihalne glasbe. Zadeva je postala tako presneto popularna, da so se je povsem resno in aktivno lotili tudi Prekmurci. Na fotografiji je človek, ki se je s trobento spoprijel že v mladih letih, zdaj pa se ukvarja z liderstvom šalovskega ekokmetijstva. Pravi, da je skoraj postal zlata trobenta Guče 1956, pa so mu do zmage zmanjkale le podrobnosti - med drugim iz instrumenta ni mogel zvabiti poštenega zvoka, pač pa se je slišalo zgolj ne tako milozvočno fudanje.

Nej, po guči
je Prekmurec!

skočila v zakonski jarem

Sicer pa je Matjaž pravi daljnovzhodni »veteran«. Pred leti je namreč prav v Kambodži preživel šest mesecev, kjer je pomagal ameriški nevladni organizaciji in poučeval angleščino. Od tod prijateljstvo z »Vestnikovo« - piše se CHEA, njeno ime pa je SINA. Z Vido sta njeno družino obiskala tudi tokrat. Ob tem sta si ogledala tudi številne kamboške znamenitosti - prva

med njimi so zagotovo templji Angkorja -, ki so v svetovnem merilu 3-krat naj. So prvi, ki so bili zgrajeni, vsi skupaj so največja religiozna zgradba sveta, hkrati pa so največja kamnita zgradba. Za primerjavo: vsi templji Angkorja - najznamenitejši je Angkor Wat, ki ga najdete tudi na kamboški zastavi - se razprostirajo na ozemlju, velikem kot Prekmurje. Vidi je bilo tam tako všeč, da je kar sedla nanj. Zajahala je namreč enega od čuvarjev templjev - kamnitega psa. Kako se je v tem položaju počutilo njeno telo, Pentute ne poročajo (predvidoma pa dobro.)

Priznanja

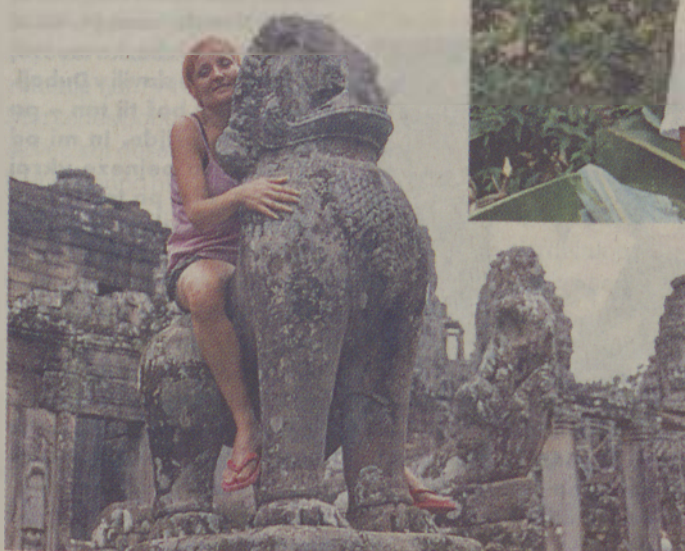
Nagelj za Evropo

DUŠAN ZAGORC je ne le eden najbolj znanih pomurskih ravnateljev, pač pa tudi prvi med gornjeradgorskimi Evropejci. Vstop naše dežele v evropsko družino je namreč proslavil, kot se spodobi, in bil tudi med najbolj zaslužnimi za veličasten scenarij, ki se je ob takratni priložnosti dogajal v obeh Radgonah. Vse skupaj ni minilo neopaženo, saj mu je svobodni sindikat podelil rdečerožno priznanje. Piknila mu ga je kar sindikalistka ZDENKA BOBOVEC.

Tekal

Naprej, zastave slave!

50

JOŽEK ABRAHAM

V treh izdajah

Abraham Jožef Fartek, do pred kratkim lastnik podjetja KA-EL, ki se po prodaji kot samostojni podjetnik znova odloča za podjetniški izziv, med svojimi najbližjimi. Od leve je oče Jože, s katerim se najbolje ujameta v goricah v Šalamencih, kjer za dušo negujejo 300 trsov in uživajo v lepo urejeni počitniški hišici, potem sta mama Irena in soproga Sonja. Na drugi strani ob slavljenču je edinka Andreja, ki ji očetovo podjetje ni bilo izziv in se je raje odločila za študij analitične politologije. Na očetovo slavo je pripeljala tudi svojega Gregorja, sicer študenta na fakulteti za šport.

Pred skoraj petdesetimi leti

Pred nekaj več kot tridesetimi leti

Letos julija

Ob okusni hrani in pijači, za kar so se v Čardi posebej potrudili tudi zato, ker je tam do upokojitve delala Jožekova mama, je bilo obilje glasbe, smeha in dobre zabave. Ob pevskih zvezdah Brendiju, Kiču in Maji ter ansamblu Prekmurci sta za to poskrbela Geza (levo) in Franc Gorza (desno) v ženski izdaji.

Slavljenca so obstopili in mu nazdravili njegovi dolgoletni partnerji (od leve) Arpad Car, Mario Kerec, Borut Talijan in Štefan Lončar.

Abrahama so z navzočnostjo na slavlju počastili tudi (od leve) do pred kratkim poslanec DZ Jožef Ficko, domači puconski župan Ludvik Novak, popularni zvezdi s hrvaške glasbene scene Krunoslav Slabinac - Kičo in Maja Blagdan, sodelavkin mož Mitja Horvat in ravnatelj puconske osnovne šole Ernest Nemec.

GENERACIJA

»Tibor Škrilec iz Puconec (levo) in Jožek Fartek iz Puconec (desno) sva rojena istega leta na isti dan – 27. julija 1956. Tibor je pol ure starejši, in če ne bi bili malenkostni, bi lahko rekel, da sva dvojčka. On je prišel na mojega abrahama 29. julija, jaz pa na njegovega 26. avgusta. Najine zgodbe še ni konec, boste videli!«

Glavni govornik slavljenču v čast je bil Igor Škaper, brat slavljenčeve žene Sonje, asistiral pa mu je nečakinja Nastja, hčerka nekoč popularnega nogometaša Štefana Škaperja. »Gnes smo se zbrali, ka ti pomagamo obrnouti najžmetnejši list v tvojon življenji – to je list številka 50/51. Vsi smo veseli, ka si nas povabo, edino moja žena Brigita ti malo zamejri, ka si nej izpuno oblube, ka mo tvojo 50. rojstni den slavili v Dubaji. Pravo si, ka boš tij tan – pa što prijde, prijde. In mi od tistoga časa pejneze vkraj devlemo, zdaj pa tou mamo ... « mu je med drugim poštenkal, potem pa se je, kot je to ob takšnih priložnostih običaj, z domačo besedo ustavljal ob slavljenčevih življenjskih prelomnicah, karieri in hobijih. Še vedno sta mu najbolj pri srcu nogomet in namizni tenis in ljubitelji športa v Puconcih so mu zaupali predsednikovanje občinski športni zvezi.

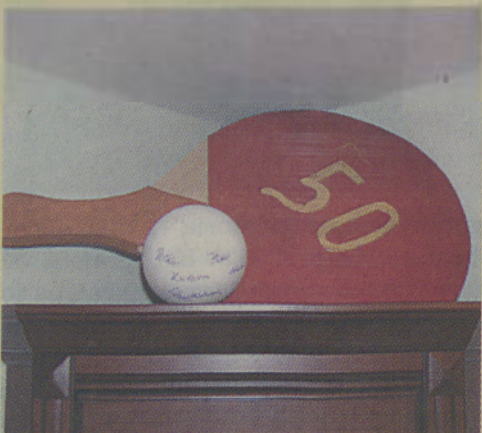
DARILA

Mama Irena: Sina dobro poznam, zato mu podarjam mladenko, ki ga bo tudi po petdesetem potrpežljivo čakala.

Tašča Angela: Po petdesetem moči pešajo, zato je treba obilno in dobro jesti.

V imenu prijateljev: Teniški lopar naj bo spomin na pretekle dobre stare čase, ko nam nič ni bilo pretežko.

V imenu domačih hčerk Andreja in bodoči zet Grega: Naučila ga bova igrati golf – da bi bil gospod in ne samo garač.

V imenu rodbine Brigita Škaper: Škatla v škatli, lepote na škatli, na koncu pa čevlji za golf, da slučajno familiji ne bi delal sramote in šel na golf v teniskah ali kopačkah ...

Avgust je mesecev dopustov, Italijani imajo »feragosto«, Slovenci počitnice, Hrvati »godišnji odmor«, Američani kar naprej delajo, samo moja dva prijatelja, Jirži in Karliček, sta se nekam porazgubila. Jirži ima stalno neka popravila na svoji prijazni, pravljični hišici z bazenom, Karliček je našel režiserja Ivana Passerja in vsak dan igrata golf, sam sem se nekako zaprl v stanovanje: dobil sem neke izpuščaje po nosu, mažem ga s temno rjavo mastjo in hodim samo ob večerih, ko me nihče ne vidi, plavat v bazen in na sprehod, obenem pa sem to osamljenost oziroma izoliranost izkoristil in se prepustil nehumanemu hujšanju po receptu scarsdale diat.

Koliko je vredno človeško življenje

In gledam televizijo, poslušam radio, prebiram časopise in vse bolj se potapljam v vsakdanje ameriško življenje, ki ponuja tisoče obrazcev in navodil, kako uspešno živeti, ter tisoče zgodb in usod, kako enostavno izginiti. Skoraj vsak dan dobivam v poštni nabiralnik obvestila o izginulih osebah. Danes sem našel sporočilo, na hrbtni strani so reklame, na prvi strani pod naslovom Have you seen me? (Ali ste me videli?) pa je slika prikupnega dekleta, pod katero piše: Raven Welch, rojena 29. 3. 1991, stara petnajst let, z rjavimi lasmi, kostanjevimi očmi. Izginila je neznano kam 15. januarja 2006 iz kraja Crestline v Kaliforniji. Spodaj sta prošnja za informacijo in številka telefona. Nekaj dni pred tem, ko sem bil zdrav od glave do pet, ko še nisem imel razcvetelega nosu kot japonske češnje, sem se srečal s hrvaškim filmskim režiserjem Sedom, ki je bil več let uspešen Spielbergov pomočnik režije. Pogovarjala sva se o možnosti za sodelovanje, za skupno pisanje scenarija, in ugotovila, da je treba izkopati majhne, vendar zanimive teme, da hollywoodski scenaristi kar naprej ponujajo izmišljene komedije, izmišljene drame in filme katastrofe, v zadnjem času pa so se »vrgli« na celovečerne risanke, kajti otroci kar naprej silijo v kino, starši morajo

dalo jesti s poda, kar je bilo okrutno,« sta dekleti izjavili policiji. Zgodba, podobna novemu Oliverju Twistu, Pepelki ali preprosto ameriški podeželski realnosti. Kaže, da je postala trgovina z ljudmi najnovejši »zločinski hit«. Pred dnevi so v Gospiću odkrili zakonca, ki sta pripeljala na Hrvaško petnajstletno romunsko državljanko, ji odvzela potni list, jo zaprla v stanovanje in prisilila v prostitucijo. Angleški časopisi so objavili vznemirljivo novico, da so na angleških letališčih odkrili novo obliko seksualnega zaslužnevanja. Mlada dekleta, ki pridejo na letališče Gatwick ali Heathrow, nagovorijo starejše ženske, jim ponudijo delo in sobo, v bistvu pa odvedejo na osamljena posestva in zaprejo v hiše, kjer jih prisilijo v prostitucijo. V glavnem so to dekleta iz Vzhodne Evrope. Doslej jih je tako izginilo približno tisoč. Eden od znanih italijanskih režiserjev pornografskih filmov Riccardo Schicchi in porno zvezda Eva Henger sta bila pred dnevi obsojena na deset let in pol zapora, ker sta se ukvarjala s prostitucijo v Rimu. Hodila sta na Madžarsko, Eva je namreč madžarskega rodu, po mlada dekleta, jih ilegalno spravljalo čez mejo in jih potem prisilila, da so se ukvarjale s prostitucijo po nočnih rimskih klubih. Na Reki pa so aretirali hrvaškega

z njimi, obisk je podvojen, zneski od vstopnic pa gredo v milijone. In tako se dogaja, da medtem ko gledalci hodijo v kino na risanke in filme o katastrofah, ameriška policija išče šestdesetletno žensko, ki je imela skoraj več kot deset let v svoji hiši v mestu Monroe v Severni Karolini zaprti dve mladoletni Angležinji. Mercedes F. je vzela pred trinajstimi leti od družine Lloyd, ki je bila v hudih zakonskih stiskah, dve deklici, Jasmine in Holly, da bi začasno skrbela zanju, to pa se je sprevrglo v večletno suženjstvo in izkoriščanje. Deklici sta imeli devet oziroma pet let, ko sta odšli s »teto« in njeno posvojeno hčerko najprej v Španijo, nato pa v Ameriko. Sosedje so šele letos prijavili nenavadno vedenje ljudi v hiši. Ko je policija prišla na kraj zločina, je Mercedes pobegnila, policija pa je poleg dveh deklic našla še več kot deset psov in tristo kokoši, stanovanje pa je bilo bolj podobno hlevu kot človeškemu bivališču. Dekleti, danes stari 22 oziroma 18 let, nista smeli v solo niti se družiti s sosednjimi otroki. »Mačeha« ju je prisilila, da sta delali po dvajset ur na dan. »Morali sva čistiti deske, dokler se ni

državljana, ki se je v stanovanju v središču mesta ukvarjal s prostitucijo. Imel je v »najemu« kar šest žensk in moškim klientom ponujal njihove seksualne usluge. Od strank je jemal od 7.500 do 21.000 tolarjev, dekletom pa je dajal okrog 30.000 tolarjev na teden, preostalo pa je zadržal zase. Med pregledom stanovanja so ugotovili, da je imel v zvočniku glasbene skrinje video kamero, s katero je snemal seksualne odnose in najbrž s posnetki izsiljeval kliente. Pretresljiva je tudi prava »filmska« zgodba dveh starejših Američank, ki sta z ulice pobrali dva berača, »homlessa«, ju sprejeli v svojo hišo, vzdrževali dve, tri leta, med tem časom oba moška visoko zavarovali, nato pa ubili in skrili njuni telesi. In ko gre ta zgodba v policijski arhiv, je na vrsti že nova, kajti tukaj se vsak dan dogajajo filmske zgodbe. In potem je zabrel telefon, oglasil se je Jirži: »Kako tvoj nos? Mislim, da je čas, da greva na kozarec pinota!«

Pristal sem. Ko me je zagledal, kako sem shujšal pet kilogramov, mu je vzelo sapo.

Rekel sem: »Have you seen me? To je posledica hišnega pripora, mučenja s shujševalno kuro.«

»Vidim, nos imaš zdrav, za počutje pa ne jamčim. Bolje, da za začetek samo gledaš, kako pijemo mi, ki nam je malo mar za kilograme. Nočem umreti lačen, podhranjen in shujšan kot ti.«

In se je zadovoljno pobožal po trebuščku, me iskriivo pogledal in odpeljal na kozarec prijateljskega klepetu.

RAZMIŠLJA

Valentina Škafar,

univ. dipl. kulturologinja

Junija letos smo torej Slovenci dobili nov zakon o varstvu javnega reda in miru, ki se bo dodal zaprašenim zbirki že obstoječih in nadomestil zakonodajo na tem področju še iz leta 1974.

Kakor pravi notranji minister Dragutin, je namen zakona, zagotoviti učinkovitejšo delo policije ter večjo varnost državljanov in državljanov.

Zakon kot prekrške zoper javni red in mir omenja, denimo, vsiljivo beračenje, nespodobno in drzno vedenje, vsiljivo ponujanje spolnih uslug ali spolno občevarje, zbujanje nestrpnosti, motenje miru s povzročanjem hrupa, prenočevanje na javnem kraju, uporabo nevarnih predmetov, poškodovanje javnega napisa, vandalizem, nedovoljeno zbiranje prostovoljnih prispevkov in horo legalis za mladoletnike do 16 let.

Hm, po svoje razumljivo in skorajda pohvalno navdušenje SDS, NSi in SLS nad sprejetim zakonom. Spomnimo se, da v zadnjem času nihče ni tako očitno vznemirjal javnosti kot ravno poslanci opcije, ki je dobila mandat na volitvah.

Demo- kracija – red in disci- plina

Gospod, ki je javno »preklofal« svojo polnoletno hčer, ko si je spriči njega prižgala cigareto. Seveda v veliki skrbi za njeno zdravje. Ali drugi ugledni gospodič, ki je prebunkal delavca v podzemni garaži, ko ga je leta zmotil pri njegovih vse obče dobrih poslanskih mislih in ga prosil potrdilo o plačilu parkirnine.

Da ne pozabimo še enega kavalirskega dejanja drugega kolega mandatne opcije, v katerem jo je skupila novinarka samo zato, ker je opravljala svoje delo. Postavljati napačna vprašanja torej boli – dobesedno.

Zdi se torej, da je nov zakon poskus korigiranja mandatne opcije in kot tak res v našem interesu, saj smo z zakonom dobili tudi novo definicijo pretepa – tako res ni več prostora za kakršenkoli dvom.

Tudi v kategoriji nespodobnega vedenja bi marsikateri naš politik postavil rekorde; mlatenje prazne slame v javnosti ali žalitev lastnega volilnega telesa mirno lahko uvrstimo med prekršek, saj povzroča zgražanje in vznemirjanje ljudi. Ali pa vam še nikoli ni vzelo sapo, padel ali narasel tlak ob kakšnih izjavah politične elite?

Iz predsednikovih ust: »Nogomet je zabava za ljudi na nizki stopnji duševne izobrazbe.«

O. K., saj ne da bi bila velik oboževalec nogometa, vendar taka izjava potem vsaj polovico prebivalcev našega planeta opredeljuje kot drugorazredne organizme, mogoče po razvoju podobne šimpanzu, ščurku ali kokoši? DA bi se izognili nejasnostim, bi bilo treba podrobneje definirati, kaj natančno pomeni nizka stopnje duševne izobrazbe?

Za nekoga žaljivo, za drugega morda ne, vendar se nimamo česa bati, saj nam bodo tukaj na pomoč priskočili gospodje in gospodične v modrem, ki imajo po novem pooblastila za razreševanje tovrstnih dilem, povezanih s tem, kaj se šteje kot nespodobno ali drzno vedenje. Po lastru presoji bo mlad gospodič ali gospodična torej zelo učinkovito in hitro kaznoval vse nepridiprave, seveda z globami, ki se glede na prekršek gibljejo od 25.000 pa do 300.000 tolarčkov.

Veliko nelagodja mi vzbuja možnost, da se bomo po novem slovenske policije bali predvsem zato, ker bo imela prevelika in pravzaprav nejasno določena pooblastila. Same zase pričajo številne nedokončane in v razne predale do zastaranja pospravljene zgodbe o prekoračitvi policijskih pooblastil ... da, da, moč in avtoriteta zavedeta še tako načelnega človeka.

Pri tem seveda ne morem mimo dejstva, da se za javni kraj štejejo tudi naša lastna dvorišča, ki nimajo dovolj visoke ograde, ki bi nas varovala pred nadležnimi pogledi pooblaščenec za zagotavljanje izvajanja novega reda.

Če vas sosed, s katerimi si niste ravno v najboljših odnosih, slučajno zalotijo pri izmenjevanju nežnosti, recimo na vrtu, in se jim bo zdelo vaše »lubčkanje« nespodobno in neokusno, vas najbrž s prav tako velikim užitek »zašpecajo« in olajšajo za petdeset do sto tisoč tolarjev.

Ob vsem tem se mi res postavlja vprašanje, ali smo Slovenci res tako poredni, da potrebujemo take in drugačne vzgojno naravnane zakone in pravila dobrega obnašanja?

Če smo res tako nepoboljšljivi, potem bi se skoraj strinjala s komentarjem enega od mojih prijateljev, da druge alternative zagotavljanja reda kakor z denarnimi kazni nimajo didaktičnega učinka, da smo ljudje pač tako naravnani, da dokler nas ne udari po denarnici, nas pamet tudi ne sreča. Pravzaprav je po svoje res smešna naša človeška narava, ki poveljuje demokracijo, utemeljeno v svobodi in enakosti posameznika, kar pa je absurдна kontradiktornost, saj enakost in svoboda nista absolutni vrednoti, saj ne obstajata noben abstrakten princip, ki ne bi dopuščal izjem pri aplikaciji. In razlika med pravilom in izjemo je v tem, da mora biti izjema upravičena. Torej tam, kjer je svoboda pravilo, mora biti upravičena njena omejitev, in tam, kjer je enakost pravilo, mora biti neenaka obravnava.

Kakorkoli že, končajmo optimistično in, recimo, da je popravljena demokracija trenutno vseeno najboljši sistem za doseganje najvišje možne svobode posameznika, pri tem pa je treba iskati ravnotežje med močjo ljudstva, močjo države in pravicami, ki jih ne ljudstvo ne država ne moreta kar tako preprosto spremeniti. Bomo pač za kakšne posebne vrtno nežnosti plačali.

MADE IN USA

Branko Šomen

Pred 14 leti sta imela Irena in Avguštin Maučec iz Turnišča prometno nesrečo. S stranske ceste je vanju trčil avtomobil. Ireni je bilo 22 let, njemu kakšno leto več in bila sta poročena nekaj mesecev. Peljala sta se v Mursko Soboto po nakup zidakov, da si bosta pri Avguštinovi mami dozidala prizidek. Irena je ostala v bolnišnici tri leta, Avguštinovo zdravstveno stanje pa se je hitro izboljšalo. Vsak dan je prihajal večkrat dnevno k Ireni. Skrbel je zanjo, se pogovarjal z njo, jo negoval, božal, spodbujal. Vedel je, da Irena to potrebuje. Takrat je verjel samo on. Irena je bila v komi. Imela sva srečo, da se je nesreča zgodila blizu bolnice, pove.

Po treh letih jo je odpeljal iz bolnišnice, zdaj teče 11. leto, ko je doma, in Avguštin skrbi za njo. Vse, prav vse je naredil in dela za njo. Srečen je z Ireno, ne bi znal živeti brez nje. Nekoč mi je rekel: Bog mi je naložil hudo breme, a veliko huje bi bilo brez njega.

Dr. Edita Horvat Koča je zdravnica, ki spremlja Ireno že od vsega začetka, in Avguštin ji je neskončno hvaležen za vso skrb. Mislim sem, da je normalno, da zdravniki skrbijo za bolnike, in dr. Edite Horvat Koča niti nisem znal prav ceniti. Zdaj vem, da je zdravnikov, ki so pripravljeni pomagati takim bolnikom, kot je Irena, le malo. Na splošno se takih bolnikov izogibajo.

Tisti dan, ko sem ga obiskala, se je odpravljal z Ireno k zobozdravniku. Tako sem srečen, da sem v Lendavi našel zobozdravnika, ki bo zdravil Ireno, zadovoljno pove Avguštin.

To je pogovor z Avguštinom Maučecem, Ireninim možem. Zelo redko govori v prvi osebi ednine, boste ugotovili. Vedno reče midva ali mi smo storili ... Moj sogovornik ednine skorajda ne pozna.

Irena je v komi že 14. leto.

Irena mi vse pove na svoj način

Pred petimi leti sem bila prvič pri Ireni. Kaj se je od takrat spremenilo pri vaju?

Zagotovo to, da nama ni treba ves čas biti le doma! Irena se je najprej naučila sedeti v postelji, potem sva dobila invalidski voziček. Vozila sva se po Turnišču, po njivah, potem pa kupila avtomobil, ki sva ga priredila posebej za njo. Na vsako potovanje se morava temeljito pripraviti. V avtomobilu reguliramo temperaturo, ki je taka, kot bi jo imela Irena na intenzivni terapiji, pljuča ji lahko čistiva enako kot doma ...Vedno se najprej pozanimamo, kakšna je temperatura v kraju, kamor gremo. Če je premrzlo ali prevroče, ostanemo doma. Pogosto hodiva v cerkev, a izbirava maše, kjer je malo ljudi. Zelo veliko tveganje je namreč, da Irena dobi pljučnico. Ponavadi naredimo tako, da gre mama zjutraj k maši, s sabo ima toplomer in izmeri temperaturo. Če je v redu, greva zvečer k maši tudi midva. Ireno zdaj že tri leta vozimo k zdravnici, ki jo tako lahko redno opazuje. Nakupujeva v velikih centrih in v trgovini imava točen načrt, vedno greva z vozičkom v tisto smer, kjer ni ljudi. Spet zaradi nevarnosti infekcije. Bili smo že v Ljubljani, na Brezjah, v Gradcu, Mozirju, na Gorenjskem, dvakrat na Madžarskem ...

Irenino stanje se je torej vidno izboljšalo?

Z medicinskega vidika vsekakor! Sicer pa je bila ona ves čas pri zavesti. Tudi ko je bila v bolnišnici, se je zavedala, kaj se dogaja z njo, vendar tega ni mogla pokazati. Zdaj pokaže. Na primer, če jo kaj zaboli, tudi če česa ne mara, to pokaže. Odmakne recimo roko. Če je bolečina močna, obrača glavo. Vedno najde način.

Tega včasih ni?

Je, samo ne tako izrazito kot zdaj. Problem pa ostaja naše razumevanje. Mi si to razlagamo po svoje, vendar nikoli ne vemo, ali smo odkrili pravi vzrok. Približno enako reagira na vsako bolečino. Vemo, da jo nekaj boli, strašno težko pa ugotovimo, kaj in kje je to.

Zelo velik uspeh je tudi, da sama diha.

Ves čas zdravljenja je bil največji problem dihanje. Irena je bila tri leta v bolnišnici ves čas priključena na aparat za umetno dihanje. Zdaj na ta aparat podnevi sploh ni priključena. V bolnišnici je ves čas dobivala tudi kisik, doma ga zadnja leta ne potrebuje več. Zdravniki in specialisti pravijo, da je to povezano s tem, da uporablja »cyberling«. Gre za posebno napravo, ki omogoča, da z možgani dela

na računalniku. Tako ima nekaj, kar upravlja sama, in zaradi tega se popravljajo tudi druge njene funkcije.

Kako ste izvedeli za ta vmesnik?

Iz strokovne literature. Naročili smo ga iz Amerike, tam je edino podjetje na svetu, ki ga izdeluje. Strašne probleme smo imeli potem, ko je bil aparat že kupljen. Iz Amerike v Ljubljano je prišel v enem tednu, v Turnišče pa v več kot mesecu dni. Povedal sem, da ga potrebujem za ženino zdravljenje. Če bi rekel, da je to računalniški pripomoček, bi ga dobil takoj. Z velikimi težavami in veliko naklonjenostjo carinskega inšpektorja smo aparat sploh dobili. Potrebovali smo mnenje zdravnika. Predvsem to, ali je aparat dober in ali ne škoduje bolniku. A smo težko našli takega zdravnika, ki bi pripomoček poznal. Smo namreč edini v Sloveniji, ki ga uporabljamo. Nekaj več jih je v Evropi.

Kakšen je vajn dan?

Zadnja dva meseca ima Irena osebno asistentko in vse je lažje. Vstajava zelo zgodaj, ponavadi okoli petih. Prva naloga je, pripraviti Ireno, da gre lahko iz postelje. Da se umije, obleče, dobi hrano, imava točen raspored. Potem jo prestavimo v voziček. Imava kup najrazličnejših posebnih pripomočkov, s katerimi Irena vadi. Vsako jutro tudi pol ure stoji, imamo posebno dvigalo, da jo lahko postavimo v stoječ položaj, in jermene, ki so videti kot padalski. Redno merimo zunanjo temperaturo, in ko je tam okoli 22, 23 stopinj, gremo ven. Če je vreme slabo, delamo kaj drugega. Irena ima kolo za razgibanje, posebne napihljive blazine, ki ustvarjajo pritisk na mišice in ji pomagajo tudi pri krvnem obtoku in obnavljanju mišic. Vse to delamo čez dan, vse dejavnosti natančno razporedimo. Če je lepo vreme, gremo na teraso ali na daljše izlete. Ko je Irena samo ležala, smo jo vsaki dve uri obračali in ji spreminjali položaj. Tudi zdaj načrtujemo vse tako, da ji njen položaj vsaki dve uri spreminjamo. Tako je na primer dve uri na vozičku, potem dve uri v postelji ...

Ste kdaj mislili, da bo Irena tako napredovala? Ste kdaj izgubili upanje?

Jaz si ves ta čas želim, da bi bilo Ireni čim boljše, in tudi danes si od vsega najbolj želim, da bi tudi ona lahko živela tako, kot živimo mi vsi. Vendar ne morem vedeti, ali se bo to res kdaj zgodilo. Delam pa vse, da se bo. Kmalu bo 11 let, kar sem jo pripeljal iz bolnice. Vsak človek in tudi moja žena Irena si zasluži spoštovanje in človeško dostojanstvo. To je glavno vodilo, ki me je vodilo ves čas, tudi ko je bila v bolnici, tudi naslednji dan po nesreči, tudi tri leta po njej, ko smo vsak dan hodili v bolnišnico. Nekateri so se za našimi hrbti smejali in se norčevali iz nas. Tudi če Irena ne bi nikoli prišla iz postelje, če bi bila večno na ventilatorju, človeško dostojanstvo bi si zaslužila, tako kot si ga zasluži vsak človek. Zaradi tega je šla pred desetimi leti iz

bolnišnice. Na to, da bomo kdaj lahko hodili na izlete, nismo upali niti pomisliti. Če bi to takrat rekli v bolnišnici, bi nam rekli, da smo zmešani. Na vse te stvari, ki so zdaj drugačne, kot so bile takrat, jaz gledam kot na darilo od Boga. Kaj bo jutri, kaj bo čez pet ali deset let, ne vem. Upam, da kaj dobrega. Vem pa, da bo vedno, dokler bo Irena živela, vedela, da ima na tem svetu mesto, da je zaželen in da je prav, da je tukaj.

Kdaj vam je bilo v teh letih najhuje?

Ko so nam v Kliničnem centru v Ljubljani rekli, da gre Irena lahko domov, sem se odločil, da bom ostal z njo, in sem dal v službi odpoved. Sodelavci so mi podarili velik šopek rož, ki sem ga odnesel v bolnišnico. Ko so medicinske sestre zdravniku to povedale, je začel vpiti na Ireno in name, zakaj to počneva, ker se tako ali tako ne splača, ker iz tega nikoli ne bo nič. Takrat mi je bilo najtežje.

Vi znate sovražiti? Ste kdaj sovražili človeka, ki je povzročil nesrečo, zdravnika, o katerem ste pripovedovali, ali kogarkoli, ki vam je prizadel kaj hudega?

Ta voznik bo seveda vedno ostal v moji glavi. Kako je z odpuščanjem? Z Ireno sva oba verna in osnovno vodilo Kristusovega nauka je odpuščanje. Je pa to v praksi veliko težje narediti kot samo povedati. Ta voznik ima vsaj zagovor, da tega ni storil namerno. Vsakemu se lahko zgodi nesreča. Zdravnik, ki pa je kričal pred Ireno ... Drugače je, če ti nekaj pove na hodniku, ko nihče ne sliši, kot pa če pred bolnikom kriči, da se zanj ne splača nič več narediti. Ta zdravnik pa je vedel, kaj dela, in je to naredil namenoma. Takšnemu je veliko težje odpustiti.

Ste si kdaj zamišljali življenje brez Irene?

Irena je del mojega življenja, brez mene ne more živeti. Če bi ji jaz obrnil hrbet, bi ona umrla. Ne bi umrla jutri ali čez dva dni, v zelo kratkem času pa zagotovo. Ni veliko ljudi, ki bi bili pripravljeni živeti na tak način, kot ga živiva midva. Ne znam si predstavljati, da bi šel sam recimo nekam na piknik. Irena bi imela doma mogoče v tem času napad kašlja in bi ji bilo treba očistiti pljuča in medtem, ko bi jaz pekel čevapčiče, bi se ona zadušila. Ko sem se odločal, da gre Irena domov, sem vedel, kaj me čaka. Nihče me ni »naplahtal«. Ko sem prišel iz Kliničnega centra v Rakičan in sem jim povedal, da bo šla Irena domov, je bil prvi stavek, ki so mi ga rekli: »So vas pa res naplahtali!«

Vaša največja želja?

Edina! Da bi Irena lahko nekoč živela tako kot mi. Enkrat bo zagotovo. Mogoče bo to v nebesih, mogoče bo še na tem svetu. Upam pa, da bo čim prej. Jaz delam vse, da bi bilo čimprej.

Irena in Avgustin ter Avguštinova mama Marija in Irenina osebna asistentka Anka

O Zlatki Škraban, njenih sestrah in družini ter dišečem kruhu

Eden od najlepših vonjev, ki vas lahko prebudi v jutru, je gotovo vonj po sveže pečenem kruhu. Zlatki Škraban pa vonj ni pomenil samo dišečega jutra, temveč tudi preživetje. Stari Sobočani namreč vedo, kako dobro je nekoč dišalo iz Škrabanove pekarnice v ulici Štefana Kuzmiča. Le malokdo je takrat vedel, kako veliko sta morala delati zakonca Vinci in Zlatka Škraban, da sta si sploh lahko postavila pekarno, in koliko noči je bilo neprespanih, ker je bilo treba zamesiti in speči kruh ter žemljice za stranke, ki so v zgodnjem jutru že trkale na njuna vrata. Marsikateri od kupcev pa ni zavil samo v pekarno, temveč se je ustavil še v sosednji Vitezovi gostilni. Tam je bila poročena Zlatkina sestra Šarika. Pekarna in gostilna namreč stojita tesno druga ob drugi. Poleg tega pa naj v uvodu zapišemo, da sta Zlatka in Šarika odraščali na Vaneči, tam pa se je rodila tudi njuna najmlajša sestra Marta.

Vonj po kruhu

Vsaki šest let

Med najstarejšo Zlatko in Šariko je šest let razlike, prav toliko sta narazen Šarika in Marta. Ker je bila Zlatka najstarejša, je morala prva poprijeti za delo na majhni kmetiji, pozneje pa sta priskočili na pomoč še sestrji. Tudi takrat, kadar so morale pomagati v vinogradih na Vaneči, ki niso bili v njihovi lasti. A denar je na majhni kmetiji vedno prišel prav in tudi dekleta se niso sramovala dela, kot sta okopavanje vinograda ali rezanje vinske trte. Jutra in večeri so bili namenjeni paši. Krave so se mirno pasle, otroci pa so si privoščili nekaj veselja. »Sama sem zelo rada pela in velikokrat se je zgodilo, da sva s sosedom, ki je pasel na drugi strani travnika, tekmovala, kateri bo glasneje pel. Če danes malo bolje pomislim, moram priznati, da sva odlično prepevala, saj zaradi najinih glasov ni pobegnila nobena krava,« se spominja Zlatka. Dekleta so na paši šivala punčke iz cunj pa tudi na poti iz šole domov so se prav zaradi punčk rade zadržale pri kakšni sošolki. »Takrat je oče čakal doma s šibo,« smo izvedli. Otroci z Vaneče so hodili v šolo v Puconce. Poleti s kolesom, pozimi peš. »Če bi vi vedeli, kolikokrat smo po poti zmrzovali in kolikokrat smo se pri tedanju puconski opekarni s torbami pod zadnjicami vozili po bregu navzdol,« nam je bilo zaupano.

Včasih so v Škrabanovi pekarni namesto kruha spekli meso.

Hitrejša od ročnega računskega stroja

Nekdanja opekarna v Puconcih je zaposlila veliko delavcev, da so pomagali pri ročni izdelavi opek. Zlatka se je najprej izučila za šiviljo. Njeno prvo opravilo pri šivilji in krojaču v Puconcih je bilo šivanje luknjic. Ker so se doma odločili, da mora znati še madžarsko, je odšla na delo k sorodnikom v Lendavo. Vožnja s kolesom z Vaneče v Lendavo je trajala uro in pol. »Na srečo se mi po poti ni zgodilo nič strašnega, še veriga ni padla s kolesa,« smo slišali od naše sogovornice. V

Fotografija je nastala na domačiji na Vaneči, na njej sta tudi oče in mati.

Zlatka, Šarika in Marta

Lendavi je bila zaposlena v trgovini z železnino, po vrnitvi v Puconce pa je dobila službo v opekarni. »Najprej sem nosila opeke, nato sem jih lahko obračala, nazadnje so me postavili k stroju. Vmes je bila zaposlena še v Avstriji, v opekarni in tovarni papirja. »Vse dokler nisem dobila nove službe v sedanji tovarni oblačil Mura. Takrat sta jo vodila Cvetič in Šiftar,« je povedala Zlatka. Tam ni bila dolgo. Nekega dne je šla na preizkus za delo pri železnici. Ker je na preizkusu računala »peš« hitreje kot ročni računski stroj gospoda Pertocija, je službo v pisarni dobila takoj. »Pridite jutri zjutraj,« so ji povedali.

Marta je medtem ostala doma na kmetiji, Šarika pa je nabirala znanje in izkušnje v gostinstvu, med drugim se je šolala v Dobrni.

Železnica je bila usodna

Zlatka je svojega moža, ki je bil takrat še pekovski pomočnik, spoznala pri železnici. Njegov brat je bil strojevodja. »Imela sva se zelo rada, rada sva plesala in nisva manjkala na nobeni od prireditev, kakršna je bila na primer maškarada, ki so jo pripravili pri železnici,« je dejala. V začetku nista imela stanovanja. Stanovala sta v majhni sobi v Čopovi ulici. Tam sta stala le železna postelja in kuhalnik. »Sva si pa priskrbela svinjo, ki sva jo krmila s travo in starim

Stojnico, kjer so prodajali izdelke, so postavili tudi na soboškem Trgu zmage.

kruhom, da smo imeli pri hiši vsaj malo mesa,« je dejala Zlatka. Kmalu sta prišla na svet tudi otroka. Zlatka je ostala doma, mož pa je bil zaposlen v mestni pekarni. Vedno si je želel, da bi postal pekovski mojster. Če je želel opraviti mojstrski izpit, se je moral najprej izučiti v Slavonskem Brodu. Kmalu je za njim z vlakom odpotovala njegova družina. »Vinci je sam dozidal tri stene k sobi, da smo imeli dovolj prostora,« je povedala Zlatka in dodala, da po vrnitvi ni bilo veliko možnosti, če si hotel imeti svojo lastno pekarno. Končno sta našla prostor zanjo pri Zaplatičevih v Kroški ulici v Murški Soboti. Začela sta z vrečo moke, ki sta si jo zjutraj izposodila v trgovini. »Zvečer, ko sva iz koša, ki ga je mož nosil po Murški Soboti, prodala ves kruh in žemljice, sva kupila že dve vreči moke,« je dejala Zlatka. Pozneje sta si lahko privoščila že kolo in moped. Pekovski izdelki so se že zgodaj zjutraj »odpravili« na pot skozi Murško Sobotu, Tropovce, Tišino, Gederovce, Krajno in Skakovce. Kruh sta zakonca Škraban pri kmetih večkrat zamenjala za moko, ki jo je bilo včasih težko dobiti.

Njivo za gradbeno zemljišče

Zlatka in Vinci Škraban sta kupila svojo prvo njivo, a sta jo pozneje zamenjala za zemljišče v Murški Soboti, kjer so si sezidali pekarno in stanovanje. Ker je takratna oblast odločila, da je zemljišče preveliko za eno hišo, se je Zlatkina družina dogovorila s Šarikino, da so skupaj postavili hišo - dvojčka. Zakonca Vitez sta imela v tistih časih v najemu gostilno v Šalovcih. V ulici Štefana Kuzmiča sta kmalu druga

ob drugi zrasli gostilna Vitez in pekarna Škraban. Posel je kmalu stekel. Škrabanovi so zaposlili pomočnike. »Najbolj so šli v promet domači črni kruh in žemlje. Pekli smo še beli kruh in rogličke. Izdelke smo prodajali šolam, vojski, jih razvažali s kombijema ali pošiljali celo z vlakom na Goričko, vse do Hodoša,« je povedala Zlatka. Stranke, ki so prišle po kruh, so se potem ustavile še na kozarčku pri Vitezovih. »Tudi nam iz pekarnice, ki smo delali vso noč, se je po delu ob vročih pečeh prilegla hladna pijača,« smo izvedeli.

Nedelja za veselice

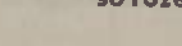
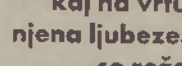
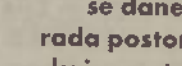
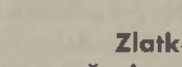
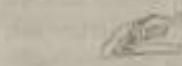
Kljub delu pa je bila vsaka nedelja po napornem delovnem tednu rezervirana za obisk mitinga, ki jih je bilo takrat v deželi ob Muri veliko. Zvečer, ko so se Škrabanovi vrnili domov, niso šli spat. Delo jih je klicalo v pekarno. Eden je prinesel drva, drugi vodo, tretji je poskrbel za kvas, proti jutru pa so prišli pekovski pomočniki, ki so delo dokončali. Nekajkrat se je sicer zgodilo, da je testo ostalo brez soli ali brez druge sestavine, a so se sprijaznili s tem, da se je motiti človeško, in stranke so rekle, da bo jutri pač kruh toliko boljši. Ob praznikih, ko je bila pekarna zaprta, je bil čas za izlete - na morje, v hribe, na Madžarsko ali v Avstrijo ali le do domače Vaneče. Zlatka še danes rada obiskuje druge kraje. Vsepovsod spoznava nove prijatelje in prijateljice, s katerimi

Pekarno in gostilno so sezidali drugo ob drugi.

ostaja v stiku. Nekajkrat so se celo dogovorili, da so se srečali v istem zdravilišču. S sestrami Marto in Šariko ter z drugimi sorodniki so skupaj za praznike, pa tudi ko je Marta praznovala sedemdeseti rojstni dan, so bili skupaj. In ker vsi radi prepevajo, je bilo tudi tam dovolj glasno, da se je slišalo daleč naokoli.

Dejan Fujs

Zlatka še danes rada postori kaj na vrtu, njena ljubezen so rože.

Metka Fujs

Otrok Murskega Polja

Matija Slavič je bil rojen 27. januarja 1877 v Bučevcih. Ime in znani prleški priimek je dobil po očetu Matiji, zanimanje za bližnje Prekmurje pa mu je morda že v zibko položila prekmurska babica. Od zgovorne matere Ane, rojene Hrovat, ki je dočakala visoko starost 93 let, je morda nasledil dostopnost in komunikativnost, ki ga je vodila skozi številne človeške stike na prav tako dolgi življenjski poti.

Dokaj velika kmetija, ki je skupaj z vinogradi prinašala soliden prihodek, je ponujala dovolj možnosti šolanja otrokom – kot je bila takrat navada – največkrat za duhovniške poklice. Očetov mlajši brat Franc Ksaver je bil znan jezuist, doktor filozofije, profesor in organizator bosanskega katoliškega šolstva – ravnatelj gimnazije v Travniku in rektor sarajevskega bogoslovja. Duhovniško tradicijo v družini je nadaljeval Matija, ki mu je bil stric svetel vzor, ki pa se od svojega novinciata pri Št. Andražu na Koroškem nikoli več ni vrnil domov. Matija ga je v času gimnazijskega šolanja obiskal v Bosni, vendar je kmalu

ljudsko šolo v Križevcih, ki je bila prav tedaj razširjena v petrazrednico. Da bi se bolje naučil nemškega jezika, je višje razrede osnovne šole obiskoval v Radgoni. V radgonski nemški šoli so mu bili sošolci tudi Prekmurci, od katerih se je učil madžarsčine, v posebno pomoč pa naj bi mu bil sošolec s Cankove, ki ga je vpeljal v temelje madžarskega jezika.

Stike s Slovenci iz Radgone in okolice, ki so govorili prekmursko narečje, je ohranil tudi po končani osnovni šoli, ko se je leta 1889 vpisal na mariborsko klasično gimnazijo, kjer je obiskoval manjšinski slovenski oddelk. Nekateri so ostali njegovi sošolci tudi na gimnaziji – skupaj so se vozili od Radgone do Maribora, z drugimi, ki so nadaljevali šolanje v Gradcu, so jih družila skupna potovanja do Šentilje. Mnogo teh svojih šolskih kolegov je Matija obiskoval tudi na domu in se tako neposredno seznanjal s Prekmurjem – njegovimi ljudmi in navadami. Še posebej mu je ostalo v spominu, kako so prepevali prekmurske ljudske pesmi, drugih slovenskih, ki so se jih naučili od štajerskih rojakov, pa si niso upali zapeti na glas. V Slavičeva dijaška leta sega tudi njegovo poznanstvo z nekaterimi prekmurskimi duhovniki.

Od študenta bogoslovja do profesorja

Leta 1897 je maturiral in vstopil v mariborsko bogoslovje, kjer je od leta 1892 delovalo literarno društvo

jih pošiljali v Prekmurje.

Slavič je uredil dva letnika bogoslovnega literarnega glasila *Lipica*, za katerega je tudi pisal, svojo prvo obsežnejšo študijo, namenjeno pedagoškemu delu Antona Marina Slomška, pa je objavil v ljubljanskem *Almanahu* leta 1901. Takrat je tudi končal svoj triletni študij teologije, medtem ko je bil ordiniran že leta 1900. Po krajšem kaplanovanju v Hočah se je vpisal na Teološko fakulteto dunajske univerze. Kot področje njegovega zanimanja sta izstopila biblični študij in poglobljeno študiranje bibličnih – orientalskih jezikov. Po štirih letih je doktoriral s temo *Nauk pisem Efežanov in Kološanov o Kristusovi osebi in njegovem odrešenju*, ki je izšla v monografiji. Leta 1905 je prišel v Celje, kjer je upravljal minoritsko cerkev in učil verouk na meščanski dekliški šoli. Leta 1911 je bil pozvan na mariborsko bogoslovje, najprej za nadomestnega, nato pa za rednega profesorja bibličnih ved in jezikov, kjer je habitiral s pregledom biblične arheologije. Leta 1913 je prvič obiskal Sveto deželo in Egipt ter se pripravil na prevod celotnega *Svetega pisma*, pri čemer je bil posebej pomemben prevod *Stare zaveze*. Da bi lahko čim bolje pripravil prvi slovenski prevod iz hebrejskega (do takrat so bili vsi slovenski katoliški prevodi narejeni iz latinske *vulgate*) izvirnika, se je leta 1927 še enkrat odpravil na potovanje v svete kraje in se dlje časa zadržal na Sinajskem polotoku. Vmes so izhajale njegove razprave z biblično vsebino pa tudi dve knjigi o potovanjih: *V deželi farao-nov in Na Sinaj, biblične potopisne črtice*. Leta 1916 je izšla nemška izdaja knjige *Nedeljski in prazniški evangeliji z razlagami in opomin*, naslednje leto pa tudi slovenska in madžarska.

V službi narodne ideje in boja za nove meje

Fronte prve svetovne vojne so mu bile prihranjene, je pa zato tri leta poučeval verouk na vojaški realki v Mariboru. Leto 1918 se je prevesilo v drugo polovico, ko se je začel kazati skorajšnji konec vojne. Nanj so se pripravljali tudi Slovenci. 26. septembra 1918 je bil v Mariboru pod vodstvom generala Rudolfa Maistra ustanovljen Narodni svet za slovensko Štajersko s pododsekom za Prekmurje. Referat za

Dr. Matija Slavič

Matija Slavič, teolog, publicist in politik, dvakratni doktor znanosti, profesor in prevajalec, je poleg Frana Kovačiča, Jakoba Mesije in Slavka Osterca gotovo najpomembnejša osebnost, ki jih je dalo Mursko polje. V dneh, ko smo še pod vtisom prvega državnega praznika združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom, je morda na mestu spomniti, kako pomembno je bilo imeti v tistih prevratnih dneh, ko so se določale nove nacionalne meje, na svoji strani osebnost takšnega formata. Biti rodoljub, prežet z narodnoobrambno ideologijo, je bilo sicer pomembno, vendar v danih političnih razmerah še zdaleč ne dovolj. Narodno zanesenjaštvo, tako značilno za čas nastajanja narodov in narodnih držav, je v Slavičevem primeru nadgrajevalo večletno konkretno raziskovalno-znanstveno delo. Sadovi tega dela pa so bili daljnosežni: vzgoja z narodnim predznakom je pustila svoje sledi v kulturni identiteti prostora in ljudi, raziskovalno delo za potrebe politike pa v političnih rešitvah, katerih pomen se šele trudimo v celoti dojeti.

Matija Slavič in Fran Kovačič, člana etnografske sekcije v okviru jugoslovanske delegacije na mirovni konferenci

meje na Štajerskem je bil zaupan dr. Franu Kovačiču, referat za meje v Prekmurju pa dr. Matiji Slaviču. 2. oktobra je dr. Anton Korošec v dunajskem državnem zboru prebral izjavo jugoslovanskih (Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki so živeli v monarhiji) poslancev, da v prihodnjem mirovnem pogajanju Avstro-Ogrska lahko govori le v imenu Nemcev in Madžarov, medtem ko drugi narodi zahtevajo popolno pravico do samoodločbe. Matija Slavič se je svojega dela za pridobitev Prekmurja lotil resno. S propagandnimi letaki za Prekmurje je hodil po Ljutomeru, Ormožu in Varaždinu in z večjo delegacijo obiskal tudi Narodni svet Države Slovencev, Hrvatov in Srbov v Zagrebu. Ker pa ni bilo pravega odziva, se je mariborski Narodni svet začel pripravljati na

vojaško zasedbo, česar pa Narodna vlada v Ljubljani ni podprla. Po neuspeli Jurišičevi akciji zasedbe Prekmurja z medžimurske strani so bile vse zamisli o vojaški akciji opuščene in dogajanje se je preselilo na mirovno konferenco v Pariz, ki je začela s svojim delom januarja 1919. O mirovnih pogojih so odločale zmagujoče velesile, katerih predstavniki so tvorili Vrhovni svet konference. Njemu so druge države posredovale svoje zahteve, ta pa si je pridržal vso pravico odločanja. V začetku je bilo reševanje vseh problemov v pristojnosti Sveta deseterice, ki so ga sestavljali predsednik ZDA, predsedniki vlad Velike Britanije, Francije in Italije, zunanji ministri istih vlad in dva pooblaščenca japonske vlade. Pozneje sta se iz tega oblikovala Svet četverice (predstavniki štirih zmagovitih vlad) in Svet peterice (zunanji ministri zmagovitih vlad in Japonske). Delegacija Kraljevine SHS je bila imenovana decembra 1918 in je do maja 1919 nastopala kot delegacija Kraljevine Srbije. Izmed štirih posebej pooblaščenih delegatov, ki so lahko prisostvovali plenarnim sejam in tudi podpisovali, je bil eden Slovenec, in sicer nekdanji minister na Dunaju,

prof. dr. Ivan Žolger. Delegacija pa je imela še nekaj organov, med njimi sekcije s strokovnjaki za posamezna področja. V etnografsko-zgodovinski sekciji sta delovala dr. Fran Kovačič in dr. Matija Slavič. Sicer pa je štela velika jugoslovanska delegacija v svojem največjem obsegu 110 članov, med njimi preko 20 Slovencev. Slavič in Kovačič sta prispela v Pariz 7. februarja 1919 opremljena z zbranim gradivom o mejnih vprašanjih. Slavič je za potrebe konference že septembra 1918 prepotoval Prekmurje in obiskal mnoge slovenske zavedne duhovnike, med katerimi sta ga najbolj navdušila Štefan Kuhar v Belincih in Ivan Baša v Bogojini. Na podlagi Slavičevih informacij je razmere v Prekmurju januarja 1919 prvič resno obravnavala tudi Narodna vlada v Ljubljani skupaj z že pripravljeno etnično karto z maksimalnimi teritorialnimi zahtevami. Kljub temu Slovincem v Parizu februarja ni dobro kazalo, saj je zmagovita Srbija predvsem sledila svojim željam in potrebam na jugovzhodu, ki jih je zavzeto podpirala Italija zaradi svojih aspiracij po slovenskem in hrvaškem ozemlju. Le posamezniki, kot znanstvenik Mihailo

Slavičeva rojstna hiša v Bučevcih, ki je bila porušena leta 1972.

dojel, da mu vzornik v pomembnih življenjskih odločitvah, kot je bilo kolebanje med redovništvom in duhovništvom, ni pripravljen svetovati. Njegov mlajši brat Anton pa je sledil očetu, ki je poleg skrbi za kmetijo opravljal naloge krajevnega župana, bil je član ljutomerskega okrajnega sveta, načelnik krajevnega šolskega sveta v Križevcih in Vučji vasi in pomemben član Slovenske kmečke zveze, predhodnice Slovenske ljudske stranke. V njej je bil dejaven tudi sin Anton, sicer vključen v različne krajevne in okrajne organizacije, kjer je izstopalo narodnoobrambno delo.

Prvi stiki s prekmurskimi Slovenci

S šestimi leti je začel Matija obiskovati trirazredno

Slomšek, v katerem je bil poprej zelo aktiven veržejski rojak Fran Kovačič. Ta se je navduševal nad idejo zedinjene Slovenije in nad idejo združitve južnih Slovanov. Na občnem zboru društva je že leta 1893 govoril, da morajo člani po svojih močeh delovati za uresničitev teh idej, kar ga je tudi privedlo v Prekmurje. Svoje vtise je popisal in predstavil bogoslovcem v predavanju *Spomini na Prekmursko s pomenljivim podnaslovom Umirajoči vas pozdravljajo*, ki je opozarjalo na težavne narodnostne razmere v Prekmurju. Njegovo delovanje v društvu je nadaljeval Slavič, rezultat pa je bila obsežna akcija mariborskih in ljubljanskih bogoslovcev in nekaterih duhovnikov, ki so zbirali slovenske knjige in

Križevci pri Ljutomeru.

Rojstna župnija Križevci

v službi znanosti in domovine

Pupin, z dobrimi zvezami in poznanstvi so celoviteje dojemali problem in seveda člani strokovnih sekcij, kakršen je bil tudi predsednik etnografske sekcije Jovan Cvijić. Za potrebe te sekcije je Slavič pripravil celotno gradivo za Prekmurje: popis narodnih razmer, temeljite statistične podatke in etnografske karte, zbrane v dveh publikacijah v francoskem jeziku: *Le Prekmurje* in *De la Statistique du Prekmurje* z dodatki. Gradivo je bilo pripravljeno že februarja, vendar so se razmere v korist Slovenije v Prekmurju začele spreminjati šele maja, ko je slovenskim

zahtevam naklonjeni ameriški izvedenec D. W. Johnson pripravil predlog nove meje (brez Porabja), ki je bil najprej zavrnjen, nato pa ga je 20. maja potrdila teritorialna komisija. Slavič se je zavedal, da je trenutna naklonjenost velesil posledica boljševskega režima na Madžarskem, zato je generalu Maistru predlagal vojaško zasedbo Prekmurja. Enake pobude so prihajale tudi od mladih zanesenjakov iz Prekmurja pa tudi sicer so bili vojaški strategii mnenja, da se uspešnost vojaške akcije v mirovnem procesu vedno ocenjuje glede na to, kako dobro so

nadzirane razmere na zasedenem območju. Kljub temu se vojaški poseg ni zgodil, ker je Vrhovni svet 9. julija 1919 potrdil mejo, ki jo je predlagala teritorialna komisija, in na zahtevo jugoslovanske delegacije 1. avgusta dovolil zasedbo Prekmurja.

Slavičevo delo za prekmurske Slovence pa s tem ni bilo končano. V naslednjih letih je kot govornik nastopal na mnogih narodnih shodih in proslavah, obenem pa ostal znanstvenik. Objavil je samostojne publikacije *Prekmurje* (1921) in *Naše Prekmurje* (1923) ter več razprav in člankov.

Etnografska karta Prekmurja kot priloga k spomenicam o Prekmurju, narejena na podlagi rezultatov ljudskega štetja iz leta 1890.

Matija Slavič v delu jugoslovanske delegacije na mirovni konferenci

Matija Slavič je postal leta 1920 izredni profesor in naslednje leto tudi redni profesor za biblične vede in orientalske jezike na Teološki fakulteti ljubljanske univerze. Uspešno delo pri pripravi slovenskega katoliškega shoda je bilo leta 1924 nagrajeno z nazivom papeževega hišnega prelata. Podpiral je Katoliško akcijo, katere pobudnik je bil papež Pij XI. Predvsem na nivoju prosvetnega dela in tudi na to temo je objavil nekaj člankov. Sicer pa se je ponovno posvetil prevajanju Svetega pisma. Prva knjiga prevoda (prvih šest knjig Stare zaveze) je izšla leta 1939 v Celju. Od 8000 izvodov jih je bilo do začetka vojne prodanih 1000, preostali so bili uničeni. Med vojno je pripravil prevod vseh 21 knjig, ki so bile že v tiskarni pripravljene za tisk, vendar so politične okoliščine po drugi vojni izdajo za dlje časa onemogočile.

Slavič je bil trikrat dekan in prodekan teološke fakultete in v letih 1932–1934 ter

Prispevek je povzet po besedilu Viktorja Vrtnjaka: *Matija Slavič in njegovo delo za Prekmurje* v knjigi Slavičevih zbranih razprav in člankov: *Naše Prekmurje* (PZ 1999, Murska Sobota). V isti knjigi so navedeni tudi drugi viri in literatura.

Odlomek iz prispevka: Prekmurje na mirovni konferenci v Parizu v knjigi Prekmurje, Ljubljana 1921

Ker se Vrhovni svet še dolgo ni pečal s to mejo, se je naša delegacija trudila, da pridobi še Rabsko Prekmurje. Saj je še pariški dnevnik *Le Temps*, ki je imel najbolj zanesljive vesti o delu mirovne konference sploh ter Vrhovnega sveta posebej, pisal 6. julija za koridor med Češkoslovaško in Jugoslavijo s predlogom, da naj bi ta koridor upravljala Liga narodov, dokler se ne bi spoznala definitivno volja njegovih prebivalcev in namenov njegovih sosedov, Nemcev in Madžarov.

Ustanovitev tega koridorja se je opustila. Zato je naša delegacija zahtevala Rabsko

1939–1941 rektor univerze ter ves težki čas italijanske okupacije njen prorektor. S te funkcije je bil maja 1941 unenovan v sosvet Ljubljanske pokrajine. 5. maja 1945 ga je zaveš, da bi to delo nove oblasti lahko ocenile kot narodno izdajo, popeljala v emigracijo. Tri leta je preživel na neki župniji na Južnem Tirolskem. Doma pa ga je v odsotnosti doletela obtožba izrednega sodišča za zaščito slovenske narodne časti, ki pa razen odvzema dela premoženja ni bila tako huda, da se leta 1948 ne bi mogel vrniti v domovino. Naslednje leto je ponovno prevzel profesuro na teološki fakulteti, se leta 1952 upokojil, vendar še predaval naslednjih šest let. Umrl je 25. oktobra 1958 in v Ljubljani ga je pokopal mariborski škof Držičnik. Izida svojega življenjskega dela, prevoda Stare zaveze iz hebrejščine, ni dočkal. Slavičevo besedilo je v celoti izdala Mariborska škofija v letih 1959–1961. Izšlo je skupaj z Novo zavezo v štirih knjigah.

Prekmurje že kot nekakšno rekompensacijo za onih 70.306 po ogrski statistiki iz leta 1890 ali 73.270 po isti statistiki iz leta 1910 uradno priznanih Jugoslovancev ali Belih Hrvatov v koridorju, ki pridejo večinoma pod Avstrijo, deloma pa pod Ogrsko. ... V Rabskem Prekmurju je bilo tedaj 18.140 prebivalcev, in sicer 4752 Jugoslovancev, 8045 Nemcev in 5343 Madžarov ...

Francoski delegati in izvedenci, ... so se sploh najbolj potegovali za naše severne ali slovenske meje. Tudi v tem primeru so nam nekateri že govorili, da bo šla prekmurska meja čez razvodje med rabo in Muro do Rabe. Težavo je delal drugim delegacijam posebno Monöster, pri katerem je izkazovala statistika neslovensko večino ...

AVGUST

Maja Prettner
in Staša Pavlovič

FOTO

Prelet nad avgustom, razgled na prazne ulice, morda na kakšno mokro glavo pozabljivega pešca in na kolone pisanih, a od dežja spranih avtomobilov. Kam se vijejo? Proti morju, v hribe, na podeželje, v daljne dežele ali zgolj v službo? Ob ritmičnem kapljanju lahkih avgustovskih kapelj se premikajo tudi kazalci na uri. Počasi. In dan je siv.

PROSLAVA PRIKLJUČITVE

PREKMURJA SLOVENIJI,

ki s je bila na dvorišču beltinskega gradu, v petek, 18. avgusta, je po odličnem kulturnem programu, v katerem so sodelovali znani prekmurski glasbeniki, igralci, folkloristi itd., postregla tudi z bogato postponudbo. Domače dobrote (pereci, poslanke, medenjaki, ocvirkove pogače, koruzne pogače) in dobro vino, vse zastoj in v velikih količinah, pa glasba, ki je kar klicala po tem, da se zapleše na travi. Saška in Anja pa sta med ljudmi delili jagode.

VELIKO-POLANSKI DNEVI

Letošnji program Pomurskega poletnega festivala je bil zelo dobro zastavljen in tako so lahko na svoj račun prišli otroci, mladina, starši, ljubitelji hip hopa, narodnjakov, rocka in poskoka. Mišo Kovač, GT Oblivious, Dežurni krivci, Stekli psi, Posodi mi jurja, Riblja čorba so bili le nekateri od glavnih nastopajočih. Potekala je tudi dvotedenska mladinska izmenjava in tako so se mladi iz Italije, Španije, Turčije in še odkod družili in spoznavali različne kulture ter naše gibanice. Zame je z boki zamigalo dekle iz Turčije.

MIHA CEFERIN nam je poslal naslednjo fotografijo s pripisom:

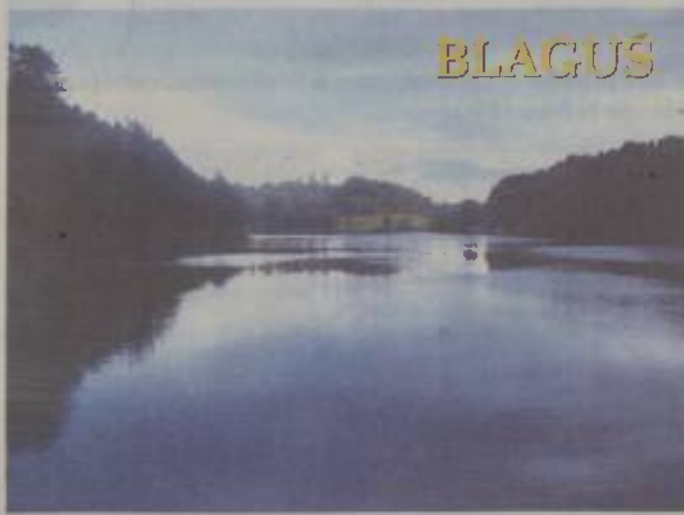
»Lep dan smo izkoristili za izlet po Sloveniji. Reka Krka je premrzla, da bi se kopal, sem si pa v njej lahko umil čevlje in roke.«

MEDULIČNI TURNIR

Na nogometnem igrišču v Rakičanu je v prvem tednu avgusta potekal Medulični turnir v malem nogometu, kjer so sodelovala moštva, razdeljena po ulicah. Letos je zmago odnesla Ulica Štefana Kovača (v Rakičanu, se razume), igralec zmagovalne ekipe pa je tudi Goran Rajnar, ki sva ga fotografirali po tem, ko je z edinim zadetkom na tekmi svoje moštvo popeljal v finale.

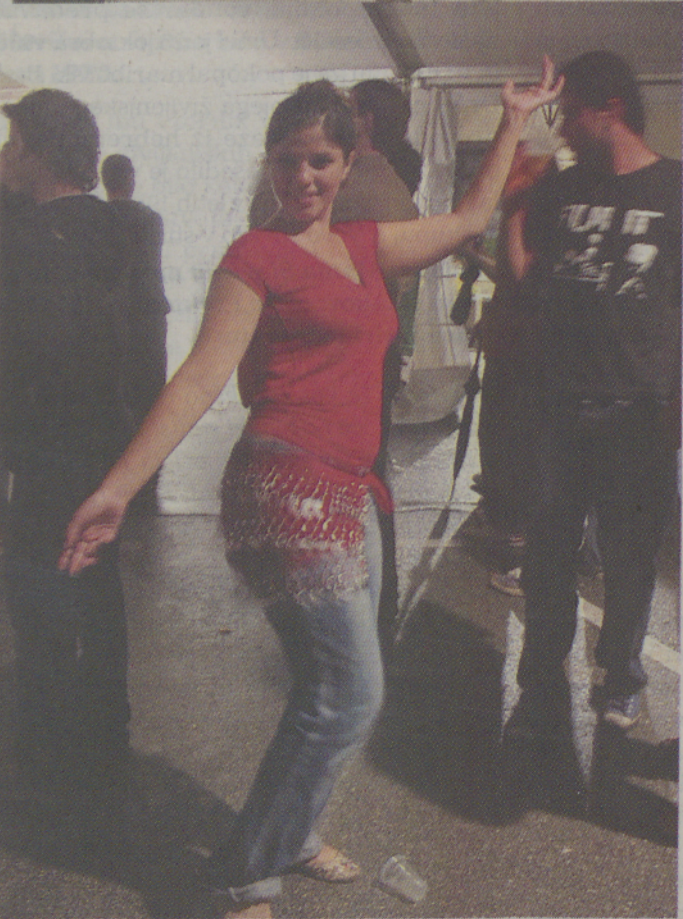
BLAGUS

Nad nas so se zgrinjali temni oblaki in prav v takšnem vremenu je nastala tale fotografija pri Blaguškem jezeru. Dokazuje, da lahko lepoto najdemo tudi, ko sem nam zdi, da je vse morbidno in sivo. Nekaj minut po nastanku te fotografije je nevihta popostrila sušen vsakdan in nas ni nagnala domov, ampak ravno nasprotno, zaplesali smo na dežju. Dajte še vi kdaj. Strel se pa vseeno izogibajte.

Mesec avgust se je že kar hotel preleviti v september, ampak nam je zadnje dni sončne žarke vseeno uspelo ujeti. Če zaradi hladnega ozračja niste bili dobro razpoloženi, si v prihodnje s sabo vzemite majhno stekleničko, v katero lahko natočite, karkoli vas spravi v dobro voljo. V moji se vedno najde ščepec veselja, ogromno smeha, veliko iskrenosti, kapljica ljubezni, kanček žalosti, majhna žlička ironije in polna žlica optimizma. Odprem jo, kadarkoli si zaželim, tako tudi vi svojih želja, upov in hrepenenja ne pustite zaprtih. Naj vsaj malo sramežljivo pokukajo ven, pa tudi če boste s tem povzročili pravo malo »neurje«.

Vsakdanje, posebne, zanimive fotografije nam pošiljajte na naslov: Podjetje za informiranje (s pripisom Za Penove utrinke), Ulica arhitekta Novaka 13, 9000 Murska Sobota, ali pa na elektronski naslov: utrinke@gmail.com. Avtorja objavljene fotografije nagradimo!

Oživljena preteklost Polanskega loga v spominih Marike Ciman

Polanski log je prav gotovo nekaj posebnega. V njem se skriva zelo bogata naravna dediščina. Velja za največji kompleks gozda črne jelše v srednji Evropi. Tu pa je našlo zavetje še polno drugih vrst rastlinskega in živalskega sveta. Če imate srečo, lahko na primer srečate tudi črno štokljo, ki gnezdi tamkaj, da se lahko skrije radovednim pogledom ljudi. Marika Ciman iz Nove Gorice, ki je v Polanskem logu, v tamkajšnji gozdarski hiši, stalno živela do leta 1946, se tudi spominja, kako so skoraj po vsakih nekaj metrih hoje vzleteli fazan, jerebica, sloka, divja raca in številne ptice, kako je skoraj iz vsakega grma skočil zajec, srnjak ... V njej je vse doslej tlela želja, da bi oživila preteklost Polanskega loga, se zlasti potem, ko si ga je lani ogledala in videla marsikaj, kar jo je zbolelo. V oči so ji prevrele tudi solze.

»Jokala sem, ko sem videla, da so nekdanje presike (čistine oziroma jase) in brežine ob potokih večinoma zaraščene, kako se na dvorišču gozdarske hiše in v okolici sprehajajo številni konji, kako je zapuščen nekdanja drevesnica

Ljudje iz vasi so dobivali v gozdu drva, za kar pa jim ni bilo treba plačati v denarju, pač pa so dolg odslužili z delom kot težaki. Vsakemu, ki je dobil kako dobrino iz gozda, je bila povedana cena v težakih, na primer dvajset težakov. Očetovi pomočniki so jih hodili po vasi klicati na delo, kadar je bilo potrebno. Zjutraj so začeli delati in preden so odhajali domov, so se zbrali pred hišo na dvorišču, kjer jih je njen oče s seznama poklical po imenih in jim dal delno ali v celoti odsluženi dolg v obliki podolgovatega, rumenkastega, malo bolj trdega papirja, na katerem je pisalo, koliko težakov je kdo odslužil. Potem ko je kdo dobil oz. zbral določeno število papirnatih težakov, je prišel k njenemu očetu, vrnil vse listke (težake) in s tem je bil dolg obojestransko poravnal. Seveda so o poslovanju vodili posebno evidenco, ki je bila enostavna, pregledna in natančna. V kuhinji je bila velika miza, ki je imela velik predač. Tam sta bili dve veliki knjigi, kjer so bili z vzorno pisavo navedeni vsi podatki, ki so zmeraj v celoti zadovoljili kontrolo beltinske uprave s Vog-

Na dvorišču gozdarske hiše v Polanskem logu, kjer je bilo med našim obiskom vse mirno in prazno.

cela kolona teh berušev iz Beltincev. V gozdu so se usedli, malicali, težaki pa so nakladali les.

»Spominjam se tudi, da sem rada šla k težakom, kjer so delali. Za malico so si namreč prinesli s seboj cvrtino, pečeno na bučnem olju, in to mi je bilo neizmerno všeč. Zelo rada sem imela težake in mislim, da tudi oni mene. Med delom so prepevali in jaz z njimi, npr. *Micika v püngradi rouže bere, Lejpa si rouža Marija* in druge pesmi.«

Lov na divjačino, srečanja z grofi

Oče je cele dneve in nešteto noči hodil po gozdu. Kadar je zapadel sneg, si je nadel belo haljo. Bil je izreden strelec in je slovel po tem, da nikoli ni zgrešil nobenega cilja. Največkrat je streljal na škodljivce gozda – jastrebe, lisice ipd. V potoku Kopanje je streljal vidre.

»K nam so zelo radi prihajali na lov tudi grofi s številnimi gosti. Bile so tudi tako imenovane *velike lovine*, kjer so bili angažirani poganjači in odlično dresirani lovski psi. Za hišo je bilo

prijaznega vabila, da me pelje k maši. Po drugi svetovni vojni (oče je že prišel iz zapora) je prišel k nam v Mursko Soboto in povedal, da ga je iskal v Polanskem gozdu. Odzvala sem se njegovemu vabilu in sva ga z možem obiskala na njegovem gradu. K nam so prihajali tudi grofi Széchenyi, nečaki Marije Zichy. Grofica Marija Zichy je redkeje prihajala k nam. Z očetom sta se razumela, cenila je njegovo delo, bila je zelo korektna. Ko sem končala četrti razred meščanske šole, mi je osebno čestitala za uspeh in mi podarila krasno jopico. Vsega tega ne omenjam zaradi samohvale. Rada bi le povedala, da ima skoraj vsak človek nekaj dobrega v sebi, pa naj bo bogat, reven ali aristokrat. Celo na preprostost, prijaznost, pristnost in skromnost naletiš tam, kjer to najmanj pričakuješ.«

V »goste« je prišel tudi Puklasti Miha

Med drugo svetovno vojno pa so večkrat prišli k njim tudi partizani.

»Nekega dne sem bila v kuhinji, mamu pa je ravno kar pripeljal s kočijo iz Murske Sobotne Gelto Vanek. Zagledala sem skupino partizanov. Eden je bil v svetlečem dežnem plašču; bil je majhne postave, izpod plašča mu je štrlela brzustrelka, zadaj na hrbtu pa grba. Zatuhl je in nameril v nas cev: »*Roke gor!*« Grobo je zahteval hrano. To je bil zloglasni Puklasti Miha. V kuhinjo je prišel tudi partizan Črt. Vzeli so vse lovsko orožje. S Črtom sem morala iti v očetovo sobo, kjer je bilo nekaj lovskega streliva. Črt se je zelo lepo obnašal. Več partizanov je bilo zunaj. Mama jim je poslala ven ves kruh, ki smo ga imeli (šest kolačev), in polno drugih živil. Z njimi je odšel en naš delavec, katerega nikoli nismo več videli niti kaj slišali o njem.«

Še huje je bilo za Mariko Ciman potem, ko se je vojna končala. Družino so izgnali iz Polanskega loga (drugi dom so si našli v Murski Soboti), očeta pa zaprli. Bil je brez vsake krivde eno leto zaprt v Kidričevem, nakar je bila v Mariboru na sodišču javna razprava oz. sojenje. Bil je popolnoma oproščen in se mu je leto zapora štelo v pokojninsko dobo. Kmalu po prihodu domov je dobil dekret za direktorja vseh pomurskih gozdov. Tako je spet lahko zavzeto skrbel za red v gozdu.

»Nikoli ni toleriral divjih lovcev. Kot direktor je kmalu enega ujel, brata zelo znanega Prekmurca – komunista. Čez nekaj dni po tem dogodku je bil razrešen službe. Lep čas ni dobil zaposlitve. Končno je le dobil službo kot

Po vsakih nekaj metrih hoje so vzleteli fazan, jerebica, sloka, divja raca, divja gos (pozimi), skočil je zajec, prikazala se je srna ali srnjak ...

direktor tišinske drevesnice. Tam se je tudi upokojil. Ko sem mu povedala, da se z družino selim v Novo Gorico, je rekel: »*Tam na Krasu je dosti pri meni vzgojenega bora, predvsem okrog Komna.*«

Ta dni smo se z Mariko podali v Polanski log tudi mi. Tam nam je želela povedati svojo zgodbo in se vrniti v preteklost. Na mostu čez potok Kopanje se je spomnila tudi lilastih zvončkov, ki so prava redkost. V tem času seveda ne cvetijo, najbrž pa jih sploh ni več, tako kot še marsičesa drugega ne iz njene mladosti.

Foto

Jože Graj

»Jokala sem, ko sem videla ...«

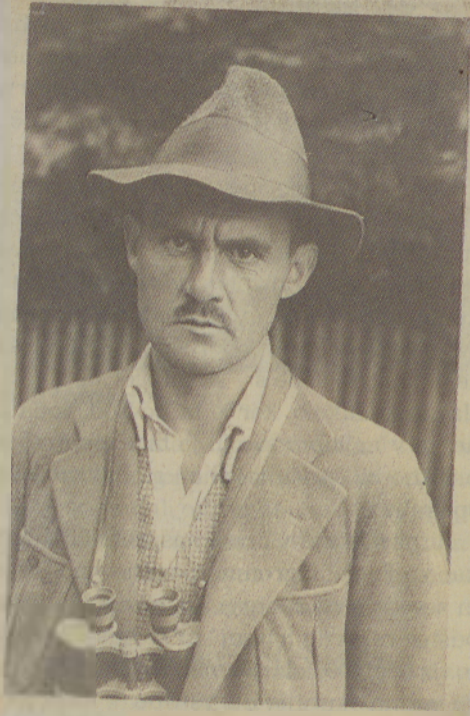
Njen ded Mihael Cimer je bil sedemindvajset let skrbnik tega gozda, nato je prevzel službo od njega njen oče – gozdarski tehnik Arpad Cimer, ki se je rodil leta 1900 v Kamovcih. Lastnica gozda pa je bila do nacionalizacije po 2. svetovni vojni grofica Marija Zichy, ki je živela v Beltincih.

»Gozd je bil vzorno negovan. Poti so bile vzdrževane, veliko pozornost je uživalo pogozdovanje. Mlade sadike so bile razvrščene s centimetrsko natančnostjo v ravnih vrstah v *püngradi*, to je bil vrt z nizko rezano smrekovo ograjo. Moj oče je bil znan po izredni natančnosti in zahtevnosti do vsega, kar je bilo v gozdu. Imel je izostren čut za opazovanje, negovanje in veliko ljubezen do narave. Slikovite so bile dolge *presike*, ob njih pa *hochstandti*, kakor so takrat imenovali prežo. Starostna razlika dreves je bila lepo vidna, prav tako pomlajevanje in vzdrževanje gozda. Hiša sredi gozda je bila spredaj obdana z urejenim parkom, katerega je od vhodnih vrat do ceste krasila aleja smrek s potko, posuto z belimi kamenčki. Za hišo sta bili dve *stali* s kravami in biki ter svinjski hlevi, *pivnica* (klet) in *gumla* s tehtnico. V bližini hiše je bil zelenjavni in sadni vrt z odličnimi jabolki. Za zimo so v zemljo blizu hiše skopali veliko jamo, dali noter deske, eno nad drugo, nanje jabolka, pokrili s slamo in zagrnili z zemljo. Še meseca junija so bile sveže, sočne, kot bi jih pravkar odtrgali. Spominjam se izredno dobrih rdečih hrušk in velikih lubenic, ki so jih hladili tako, da so jih spuščali v studenec, ki je bil zelo globok in z odlično vodo. Imeli smo tudi njive, na katerih se je pridelalo vse za vsakodnevno prehrano.«

Težaki

Marika Ciman se prav tako dobro spominja težakov, to je delovne sile, ki so jo potrebovali za vzdrževanje in urejanje celega kompleksa.

Njen oče Arpad, ki je veljal za vzornega oskrbnika Polanskega loga. Še na smrtni postelji je pisal v zvezek imena raznih dreves v latinščini, slovenščini in madžarščini.

Iz potoka Kopanje so lahko nekoč pili vodo. Danes je vseokrog precej zaraščeno.

Peter Časar – uvrstil bi se lahko v tisto skupino ljudi, ki gre, išče, odkriva, potuje in v tem najde svoj izgubljeni mir

V objemu Nila, peska in zgodovine

Jezero sva pustila za sabo, tudi vseh tistih 50 nubijskih vasi, ki jih je to jezero – delo človeških rok – na mogočni reki Nil pogoltnilo pod sabo. Nubijci (naj vas ime ne zavede, to niso Nube iz Nubskih gor) imajo bogato kulturno identiteto. Naseljujejo severni del Sudana vzdolž reke Nil in njihova zgodnja zgodovina je zelo vezana na Egipt in njihove faraone. Le-ti so v te kraje pošiljali svoje karavane na lov za sužnji, zlatom in dragimi kamni. Kasneje se je na tem območju rodila tako imenovana kraljevina Kuš ter se razglasila za edino pravo varuhinjo faraonske kulture in tradicije. Po zatonu Kušitske kraljevine so Nubijci boga Amona zamenjali s krščanskim bogom, 14. stol. pa je prineslo svežega vetra, Nubijci so ga odprto pozdravili in od takrat naprej tam vlada islam.

Najlepši del vseh teh spomenikov kulturne zgodovine je bil mir, v katerem so se nama

razkrivale lepote, nič turistov, nobene gneče, pravi raj. Pravzaprav moram povedati, da v vsem mesecu, ki sva ga prebila v Sudanu, nisva srečala nobenega popotnika in dejstvo, da sva bila skorajda odrezana od sveta, naju je zabavalo. Pravo zadovoljstvo. Dokler se ni zgodilo, da so naju domačini preprosto zamenjali za odposlanca Združenih narodov. Milo so naju ogovarjali ter prosili vode v domačo vas in oddaljenost od civiliziranega sveta, ki se nama je zdela le nekaj trenutkov pred tem še zabavna, naju je postavila na trdna in veliko manj zabavna tla.

Voda ni edina redkost v teh krajih. Tudi transport zahteva veliko iznajdljivosti, časa in seveda potrpljenja. Proti Egiptu se je edini prevoz ponudil samo enkrat na teden, in sicer s trajektom, midva pa sva pot raje nadaljevala v nasprotno smer, proti glavnemu mestu Khartum, do koder naju je ločilo celih pet dni peščenih kolovozov, prahu polnih pljuč, puščavskih temperatur in seveda neudobnih predelanih tovornjakov

SUDAN

Sudan ni dežela, o kateri bi se veliko pisalo. Ni poplave literature, zgovornih zgodovinskih bukev, ki bi zajemale Sudan kot celoto. Kaj šele vodnikov, ki bi opisovali poti. Niti razvpiti Lonely Planet Sudana še nima v svoji zbirki. Če se Sudan že omenja, je to vedno v povezavi z nasiljem, humanitarnimi katastrofami, genocidi ... Torej nekako zares nisva vedela, v kaj se podajava, kako naju bodo sprejeli, kaj nam bodo dovolili videti, doživeti. In verjetno sva bila prav zaradi tega na začetku malo zadržana, previdna, nevsiljiva, ampak z niti najmanjšimi dvomi o tem, da je to destinacija, ki bo zadovoljila najine apetite.

Noč in dan sva bila na palubi trajekta čez jezero Nasser, edino povezavo med Egiptom in Sudanom, deležna razvajanja z vetrom in marsikatero zanimive afriške zgodbe iz ust najinih sopotnikov. Po podatkih, ki so nama jih zaupali, in teh je bilo bore malo, sva predvidevala, da je med mnogimi tudi najin novi prijatelj politični prebežnik. Po petnajstih letih bega se je vračal v Sudan. Bil je urejen, velik, črn afriški mož. Takšen, kakršni živijo na jugu Sudana, njegova postava in videz pa sta jasno izražala njegovo pripadnost plemenu Dinka. Odlično je govoril angleški jezik, bil je zelo inteligenten, priazen, očitno tudi ne brez denarja. Ni pozabil, komu pripada, in očitno je bilo, da skrbi za svoje ljudi, ki so v tem okolju, ki ni bilo njihovo naravno, delovali nekoliko izgubljeno. Tudi na naju ni pozabil. Skrbel je, da nisva bila ne lačna ne žejna, oskrbel naju je z marsikatero koristno informacijo in podkuril najino zanimanje za to deželo.

oz. tako imenovanih avtobusov. Vsaka taka etapa se konča z bolečinami v kosteh in skrajno izžetostjo ter prepričanjem, da hujše ne more biti in da te vožnje ne boš pozabil. No, in spet se je to izkazalo za spodrslijajček, hujši od vsakega doslej.

Odpravila sva se na trg, počakat prevoz proti Karimi, ki je ujeta med dve puščavi in daje občutek najbolj vročega mesta. In če sva že hotela priti do tja, sva morala eno od puščav, nama se je zdelo, da tisto bolj suho in vročo, tudi prečkati. Čudno je bilo, da smo se na pot odpravili, ko se je sonce že povzpelo v svojo najmočnejšo fazo, povrh pa smo se poti lotili s poltovornjakom brez strehe, kar je pomenilo, da ne bo nobene sence. Naivna (in neizkušena?), kot sva bila, sva ostala brez vode že po prvih kilometrih in tako potovala nadaljnjih dolgih šest ur pri 45 stopinjah in več na poltovornjaku brez sence, natlačenem kot konzerva sardin, s šoferjem, ki je drvel čez puščavo in tako delal zrak še bolj vroč in pesek, ki nas je bičal, še ostrejši.

Dobila sva rahle opekline, tiste krpice suhe kože po ustnicah, ki se nama je izsušila, sva si potrgala, najin um pa še nekaj časa ni uveljavil svoje kontrole nad telesom. Zmečkana, dehidrirana in tik pred mejo izbruha sva v tako pretirano odročnem kraju tešila žejo po litrih vode s – kokakolo! Ja, z večno slavno kokakolo, ker je ta povsod, voda pa ne. In v najinem stanju je bilo vse prej kot prijetno biti priča takšnim globalizacijskim spakam.

Birokracija je tu pravo nasprotje od tistega, kar so ljudje. Ogromno papirjev, poti, časa in seveda tudi denarja. Za vizo sva morala odšteti rekordnih (vsaj kar se nas Slovencev in viz tiče) 100 dolarjev, nadaljnjih 25 dolarjev so nama »sunili« ob vstopu v državo in obvezni registraciji po preprostem pravilu: več hočeš videti, več plačaš. Za gibanje po Nubskih gorah in robu južnega Sudana – to

je edino, kar so nama še dovolili – je treba vložiti prošnjo in odšteti 30 dolarjev. Brez tega ne gre. Kontrole in cestne zapore so pogoste in prav tako temeljite. Pobljše sva se spoznala celo s sudansko policijo oz. sudanskim »FBI-jem«, kot jih je najavil presenečen domačin, ko nama je razložil, da iščejo prav naju. Menda sva bila preveč predrzna in prestopila prag njihove tradicije, predvsem starejših, veri zapriseženih ljudi. Nič hudega sluteč sva namreč tisto dopoldne poslikala mulca, ki se je kopal na obrežju Nila, a tega ne bi smela. Bil je brez majčke, a to po islamski tradiciji pomeni, kot da bi bil nag. Po naju so prišli zvečer, ko sva ob Nilu v objektiv lovila lokalne ribiče. Odvedli so naju na postajo k poveljniku, šefu oz. najvišjemu po činu. Ni nama delal težav, opozoril pa naju je na njihove navade in želel, da jih spoštujeta ter se nama na neki način ob koncu celk opravičil za nevšečnosti.

Se pa znajo na nekaterih drugih območjih, kjer država izvaja teror (Darfur, južni Sudan), stvari zasukati čisto v drugo smer. Po nekaterih pričevanjih sva izvedela, da te znajo tam kaj hitro vreči v zapor, pretepsti, odvzeti že posneti film itd. In še preden sva v prošnji sploh navedla kraje, ki so zunaj dovoljenega, a sva jih kljub temu želela obiskati, so naju hitro in ukazovalno opozorili, da v tistih krajih preprosto nimava kaj iskati.

Ponosni črni afriški kmetje

Nedavno so se strasti umirile, vojska se umika, stanje se normalizira. Slišijo se samo še strelje veselja v zrak. Strelja jih mladina v umikajočih se konvojih, vesela konca klanja in vrnitve domov. Umiritev strasti? Najverjetneje samo preusmeritev moči proti Darfuru je omogočila najino pot na ozemlje Nub. Bližala sva se jim s še vedno velikimi sanjami, a upanja na tisti pravi nubski svet, svet

Prvi stiki s sudansko kulturo, ljudmi in peskom

Postanek na puščavskem brezpotju po napornih urah na prenatrpanem avtobusu

Poročno veselje v Nubskih gorah

SUDAN

Križnarjevih Nub, je bilo bore malo. Omejevale so naju dovolilnice, ki so nama dovoljevale obisk le nekaterih območij, informacij o tem, kje so še ostanki lepote tradicionalnih rokoborcev, nisva imela, prevozi so bili redki ali pa jih sploh ni bilo. Tako sva potovala in raziskovala pokrajino zgolj na slepo srečo, za tokom dogodkov. Neslo naju je proti notranjosti gora, proti Rashadu, kjer je življenje že podvrženo civilizaciji. Načrtno plenjenje in priseljevanje khartumske »gospode« ni ostalo brez posledic. Tudi islam je v teh krajih že domač.

Bil je čas tik pred deževno sezono, vročina je v tem letnem obdobju najbolj neizprosna, pogled je bil omejen do prve vročinske meglice oz. rumenkaste beline, nasičene s peskom, ki ga je veter vrtinčil in mu dajal vedno novih oblik. To je čas, ko se življenje skriva dnevu. Za nama je prišel dež, ki naj bi pokrajino odel v nove barve in njive oživil v njih edini vrednoti. Za Nube lahko trdimo, da so nekakšen konglomerat ponosa in kulture drugačnih, črnih afriških kmetov. Živijo v labilni družbi, ki nikoli ni prerasla vaškega nivoja. Svoje žetve bogato in na veliko proslavijo. Prirejajo *sibire* (festivala), kjer se

dragocenost. Že dolgo je nisva več kupovala, in to iz čisto preprostega razloga, ker je ni bilo. Bila sva povsem odvisna od naklonjenosti domačinov. In ta je bila neskončna. Vodo so brez pomislekov delili z nama, čeprav je bil to začetni kozarec iz soda, čeprav so bili potem žejni tudi oni in čeprav so morali na naslednji sodeček te dragocenosti čakati ves dan.

Gostili so naju z večerjami, čeprav ena sama družina takšnega obroka v celoti ni premogla. So se pa zato zbrali štirje sosedi in sestavili obrok, da smo se potem vsi skupaj veselili za enim pladnjem skromnih, a vseeno bogatih dobrot.

Postelje nisva imela vedno, strehe tudi ne. Spala sva na tleh ob cesti na kontrolni točki. Bila sva gosta v najrevnejših delih, spala na njihovih edinih rogoznicah pol pod slamnato streho pol na cesti. Na obeh in na dosegu vseh mimoidočih. V krajih, kjer je bila že ena od najinih fotografskih torb z opremo vredna več kot vse njihovo premoženje. Zanimivo! Pa sem bil vseeno varen, ne samo, da sem bil varen, varno sem se tudi počutil. Popolnoma sproščen, hvaležen za take trenutke in globoko v sebi noro srečen. Srečen, da svet,

Ko zmanjka sedežev ...

vera in juga, to je vojna centralne vlade proti regionalni, vojna Arabcev proti črncem, islama proti lokalnim veram, vojna vladnih apetitov za bogastva juga. Ta del Sudana je bogat tudi po svoji etnični pisanosti. Nasiljujejo ga Nueri in Shiluki, slednji slovijo po svojem brazgotinjenju telesa. Na tak način izkazujejo plemensko pripadnost. Dinke so zelo visokorasli temni črnci, ki živijo popolnoma odvisni od goveda in ga tudi častijo. Svojih teles ne zakrivajo z oblačili, edino, kar si nadenejo, je pepel, da tako zaščitijo svoje telo pred komarji oz. malarijo. Ekvatorialni del pa poseljujejo številna manjša plemena, kot so Azande, Bari, Mandari ...

Nama je bilo dovoljeno obiskati obronke južnega Sudana. Renk, mesto, v katerem sva

mesece, le vročino bi morala malo »preskočiti«. Pomaknila sva se bliže etiopski meji. Naletela sva na eno od najstarejših sudanskih etničnih skupin. Krasi jih prikupen skodran videz in se imenujejo Beja. So nomadsko ljudstvo, ki je ponosno na karavane svojih kamel in ljubi puščavo. Beja ni pravi Beja, če nima čez rame vrženo vsaj eno sabljo pa še kakšen nož za pasom. To je nekakšen njihov zaščitni znak, čeprav nisva izvedela, ali ga v sedanosti pogosto uporabljajo. Res pa je, da so znani po svoji neuklonljivosti in da so v preteklosti vsiljivcem povzročali veliko preglavic, ki pa še zdaleč niso puščale za sabo takšnih krvavih sledi, kot jih danes pušča za sabo sudanska politika, ki črni vso državo.

Otroško veselje ob redkih srečanjih z belcem in fotoaparatom

veselijo, ustvarjajo glasbo, pijejo pivo in se preizkušajo v tako znani nubski rokoborbi. Za vse to je manj ali več zaslužen *kibir* oz. bog dežja, najpomembnejša figura njihovega verovanja. Vsega tega žal nisva doživela, a nama je ta kraj kar dobro zlezel pod kožo. Učili so naju potrpežljivosti, ko sva marsikateri dan prečepela z njimi v senci in čakala na prevoz. Več kot nazorno so nama kazali, kaj pomeni nesebična dobrota, ki je za njih tako samoumevna. Voda je v teh krajih in še posebno v tem letnem času prava

kot je ta, še obstaja. Da obstaja ljudstvo, tako nesebično, da za to, kar so ti dali, in za njihove razmere so dali ogromno, niso hoteli popolnoma ničesar v zahvalo. Pretirano vztrajanje s plačilom jih kvečjemu užali. Ti ljudje nimajo veliko, trdijo pa, da imajo zadosti.

Na »afriški« strani Sudana

Sudan ima vedno dve zgodbi. Zgodbo severnega arabskega dela in južni afriški del. Vojna se je na teh tleh razvnela vse od osamosvojitve leta 1956. To ni samo vojna se-

Beli Nil, vir preživetja

zaman iskala prenočišče, kljub temu pa sva se lepo naspala na cerkvenem dvorišču, slovi kot odskočna deska za notranjost juga. Vsi religiozni zadržki in predsodki tu niso bili več pomembni ali pa so se vtihotapili v lokalna verovanja. Sodelovati pri vseh veseljačenjih na obrežju Nila ni bil problem, čeprav so bila telesa popolnoma gola. Fotoaparat je bil zanimiva popestritev, le premalo filmov je bilo za vsako od želja.

Sudana še ni bilo konec. In če bi bilo po najinih željah, bi potovanje trajalo vsaj še tri

Žalostno je, da je nad celotnim Sudanom tak kolektivni madež, kot smo ga vajeni iz medijev. Verjetno sva redka, katerima se pred očmi ne pojavljajo same grozote, ko se pojavi novica o Sudanu. Vesel sem, da sem med tistimi (redkimi), ki vidim in v tistem trenutku podoživim lepote te dežele, njene kontraste, prašne kamelje karavane, piramide, na desetine različnih etničnih obrazov, prelepe črne oči, bel nasmeš, ki naju vabi na čaj. Ko bi bila takšna predstava lahko o celotnemu Sudanu ...

Meč je pri nomadih Beja skoraj obvezni del njihovega vsakdana.

Kraljeva pokopališča, ki po svoji slavi močno zaostajajo za egipčanskimi.

Arhivi

znanih Pomurcev Pén jih je odprl

**Dragica Juteršnik,
upokojena prosvetna delavka**

U Radgonu 1936

Soboške naraščajnice Sokola na sokolskem zletu v Gornji Radgoni: Angela Rugelj, Smiljana Brumen, Sonja Pucelj, Dragica Niševicer, Anica Gregorc in Marta Rugelj. Dragica je leta 1941 naredila maturo na Realni gimnaziji kneza Kocelja v Murski Soboti. Pogled na svet ji je deloma usmeril slavist Janko Liška, po svoje pa tudi aktivno članstvo v Sokolu. Leta 1944 konča učiteljske v Čakovcu. Vojna vihra družino razbije. Tri člane družine odpeljejo v koncentracijsko taborišče, Dragica pričaka osvoboditev kot borka Lackovega odreda. Iz taborišča se vrne le mama.

Delo z mladimi ji je v največje veselje – ali v prizadevanju pri gradnji objektov za njih ali organiziranju in vodenju različnih prireditev.

Mlada družina Niševicer leta 1932. Dragica je stara devet let. Ob njej leto mlajši brat. Oče, koroški Slovenec, je prišel po plebiscitu v Dobrovnik za poštnega uslužbenca. Pozneje postane poslovodja električnega podjetja v Soboti, kjer leta 1934 začnejo graditi hišo.

Povojna izgradnja je za njo potekala takole: zbor brigade ob 4. uri zjutraj na Trgu zmage. Gradnja industrijskega tira do Tovarne mlečnega prahu do sedme ure, nato služba, po njej do večera gradnja zadružnih domov (Černelavci, Rakičan). Od 1956 do 1958 (fotografija) dodatno izobraževanje za predmet tehniška vzgoja v Kamniku in Ljubljani. V prosveti dela (od učiteljice, svetovalke do ravnateljice) od leta 1950 do upokojitve (1981). Zadovoljna dočaka dograditev prizidka pri OŠ I in zgraditev OŠ III, ko se zadeve v šolstvu umirijo in pouk normalizira. Ob vsem tem je tudi poslanka Kulturno-prosvetnega zbora Republike Slovenije in delegatka (dva mandata) v političnem zboru občinske skupščine.

Gledališka sezona 1954/55. V predstavi Mladost pred sodiščem skupaj z Olgo Glažor in Milanom Puncerjem v režiji Bruna Hartmana. Gledališče ji je ljubezen še iz sokolskih časov. Na odru kot igralka ali pozneje za njim kot šepetalka.

Skrbi za letovanje otrok v kolonijah ali taborih v Kantridi, Loparju, Puntizeli, Verudi, Strunjanu ... Navdušena tabornica z najvišjim taborniškim priznanjem zlati lovorjev list. Z možem Petrom Juteršnikom v otroškem rekreacijskem centru v Pulju leta 1972 ob maketi soboškega spomenika na Trgu zmage, ki so ga na zbornem mestu izdelali taborniki odreda Vitki topoli. Spreдай sin Peter.

Četrto stoletje uživa dobrote sveta kot upokojenka in ureja bogat arhiv, da bodo potomci vedeli, kaj je delala in kako je bilo. Ob štirih otrocih – Dragici, Petru, Duši in Stanki – ji je v veselje še šest vnukov in dve pravnukinji.

Diplomiral iz geografije in sinologije

Kristjan Pertoci je na prvi pogled skromen človek, ki se nerad znajde v središču pozornosti. To pa še zdaleč ne pomeni, da nima ničesar zanimivega povedati. Nasprotno, 30-letni Sobočan, oče dveh otrok (mlajši je star tri mesece), je učitelj geografije na Osnovni šoli Fokovci. Poleg zemljepisa je njegova ljubezen sinologija. Bil je študent prve generacije, ki je študirala vzhodnoazijske študije – smer sinologija na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Od malih do velikih nog

Odraščal je s starši in starejšo sestro. Na otroštvo ima lepe spomine. Eden najstarejših je iz časa, ko je bil star štiri ali pet let. »Priatelji smo se stepli za igračko. Šlo je za mitraljez, s katerim smo se vsi precej radi igrali, zato je bil spor kar poln čustev«. Tudi časov, ko je bil osnovnošolec, se rad spominja. Hodil je na tretjo osemletko in ta del otroštva mu je eden najljubših. Ker je učitelj, pa se zaveda: »Danes so otroci veliko manj spoštljivi. Ni več pravega odnosa, ne le do učitelja. Na splošno do odraslih.« Nato so prišli srednješolski dnevi na Gimnaziji Murska Sobota. Bili so delovni pa tudi »žurerski«. »Takrat sem dobil temelje za prihodnost, padle so tudi pomembne odločitve za prihodnost.«

Anekdota v gostilni ali kako se izpolnjuje vpisni obrazec za študij

Azija je Kristjana zmeraj privlačila. Takrat, v srednji šoli, je bila Kitajska zanj še eksotična dežela. Azijo je spoznaval preko Marka Pola, fascinirali so ga filmi z drugačno kulturo, miselnostjo, drugačnim življenjem. Vse to je pustilo velik pečat, svoje pa je prispevala tudi želja po spoznavanju novega, po potovanju. Zanimiva je anekdota iz časa, ko se je vpisoval na študij. »Najprej sem na vpisni obrazec vnesel geografijo – zgodovino, nato zgodovino – geografijo in šele na tretje mesto vzhodnoazijske študije. V gostilni zraven mene je sedel nekdo, vzel moj vpisni list in ga raztrgal, češ da sploh ne vem, kaj vpisujem. Izpolnil sem še en vpisni list, le da sem to pot vzhodnoazijske študije uvrstil na drugo mesto. Tako sem bil sprejet na vzhodnoazijske študije, kasneje pa sem vpisal še geografijo.« Kristjan ima danes dve diplomi: iz geografije in sinologije.

Študij je obdobje zase. Prekmurci so se porazgubili v Ljubljani in prvi meseci so bili težki. Kasneje je spoznal svojega najboljšega prijatelja. »Pravega prijatelja najdeš na fakulteti. Prijatelj je tisti, ki ima enake želje, interese, način razmišljanja.« Študij ga je zelo privlačil. Na dan mu je vzel uro ali dve, podobno kot v srednji šoli. Po predavanjih, ko je prišel domov, je obnovil snov, ob koncu tedna pa utrdil. Sicer je bilo pa tudi družbeno življenje. »Fenomenalno. Študenti in mnogokrat tudi profesorji smo se družili zjutraj, popoldan in zvečer. Tudi 'žurali' smo skupaj. Bili smo res homogena skupina, prva

Na Tajvanu je bil Kristjan posvečen v budista

Na podelitvi občinskih priznaja OF okrog leta 1970 s Helo Šreš in Cipričem. Najbolj ponosna na red dela z zlatim vencem, na zlati znak OF Slovenije in zlati znak Zveze prijateljev mladine.

Kristjan Pertoci:

»Moja ljubezen je Daljni vzhod«

TAIBEI – v samostanu

generacija sinološkega od-
delka.«

Vprašanje »Študiraš kitajščino?« naježi kožo sinologa

Študij sinologije ni samo študij jezika, študij kitajščine. Je tudi študij kitajske kulture, zgodovine, filozofije, metodologije, civilizacije. Na jezikovno plat omejeno pojmovanje sinologije je alergična tudi dr. Jana S. Rošker, ki je skupaj z dr. Mitjo Sajetom zasedla pomembno mesto pri Kristjanovi študijski pa tudi osebnostni rasti. »Jana Rošker, rojena v Murski Soboti, in Mitja Saje. Onadva sta mi pokazala, da je človek kljub izobrazbi in dosežkom v prvi vrsti človek. Mnogi zgradijo umetno distanco. Ponašajo se s titulami. Onadva sta bila kot profesorja potrpežljiva in znanje sta predajala ne kot učitelj - učenec, temveč kot prijatelj - prijatelj. Sta tudi najbolj priznana slovenska sinologa. Njun odnos do študentov je bil neverjeten. Bili smo zelo povezani. Kot njun študent rasteš tudi osebnostno.«

O pismenkah in potovanju

Pri učenju in uporabi večine jezikov gre za odnos med besedo in njenim pomenom. Pri kitajščini je drugače. Vmes je namreč še en odločujoč faktor, to je izgovorjava, natančneje intonacija. Ravno ta določa pismenki tudi pomen. Vsaka pismenka (ki bolj kot črki ustreza zlogu, po pomenu pa tudi besedi) ima namreč lahko kar nekaj pomenov. Tako lahko zlog »ma« ob pravih in seveda

različnih intonacijah ter poudarkih pomeni mamo, travo, konja in še kaj. Seveda ni zanemarljivo dejstvo, da Kristjan pozna devet tisoč pismenk. Povprečen Kitajec jih pozna okoli 6 do 7 tisoč. »Kitajce povezuje pisava, izgovorjava pa se po regijah razlikuje. Danes se uvaža mandarinščina kot enoten jezik. Ima podobno vlogo kot pri nas knjižni jezik.«

V drugem letniku študija je prvič obiskal Daljni vzhod. Za tri mesece je odpotoval na Tajvan. Tam je študiral budizem in bil tudi posvečen v budista. »Simbolično ti odrežejo šop las. Prednost budizma je, da ni vsiljiv. Od mene npr. niso zahtevali, da bi zavrgel krščanske korenine. Vzgojen sem v drugi kulturi in pri tem niso postavljali pogojev. Bistvo je v tem, da se v svojem življenju ravnaš tudi po pozitivnih načelih, ki jih budizem sporoča. Tudi meditacija mi je precej pomagala.« Učil se je tudi qigong (izg. čí kung). To je oblika telesnih in dihalnih vaj, s katerimi izboljšuje svoje zdravje. »Problem je, da ljudje ne dihamo pravilno. Vsi nam govorijo, da naj dihamo s pljuči, z velikimi vdih. Kitajci pravijo: samo reven človek diha s pljuči. Bogat (kar se tiče zdravja) diha s trebušno votlino. Ker če dihaš s trebušno votlino, se ti napolni še zadnji kančki pljuč. Naučiš se tudi obvladati energijo in jo usmerjati skozi telo, čutiš pa jo kot toploto, ki se premika po telesu.« Obiskal je tudi Kitajsko, kamor si seveda še želi: »V Šanghaju sem zagledal megalomansko stolpnico, pod njo pil kavo za

1500 tolarjev in si rekel: Tukaj bom imel jaz čez deset let pisarno.« Naslednje leto pa si želi obiskati puščavo Gobi in se povzpeti na Tibet.

Za Kitajce pravi, da so deloholiki: »Delajo od jutra do večera. Ne poznajo sobote in nedelje. Sicer si vzamejo prosto, ampak takrat jih nekdo nadomesti.« In še dodaja, da tudi oni postajajo potrošniška in materialistično usmerjena družba. Vse se seli v velike nakupovalne centre. V ospredje stopa lastnina, socializem z idejo kolektivne odgovornosti je mimo. »Vseeno Kitajci znajo pomagati drug drugemu. Njihova vrhuna je tudi strpnost.«

Evropski kongres sinologov v Sloveniji

Kristjan bi se rad kdaj v prihodnosti posvetil tudi pedagoškemu delu. Možnosti je veliko. Že jutri pa bo odpotoval na 16. evropski kongres sinologov, ki ga letos gosti Slovenija. »Gre za veliko priznanje slovenski sinologiji in predvsem katedri fakultete, saj ta deluje šele deset let, kar je malo glede na druge evropske države.« Nominacijo za izvedbo kongresa je dobila Slovenija v Moskvi leta 2002 v konkurenci z Budimpešto in Granado. Srečanje poteka vsaki dve leti, zberejo pa se akademiki, profesorji, podiplomski študentje in drugi sinologi, ki se ukvarjajo z raznovrstnimi raziskavami stare in sodobne Kitajske.

Iztok Štefanec

Ko so pustolovci v prejšnjih stoletjih odkrivali nove dežele, so iz krajev, kamor so posegli, s seboj na ladjah pripeljali poleg žlahtnih kovin tudi živa bitja, iz Amerike na primer purana in druga za staro Evropo nenavadna bitja, ki so jih potem gojili za okras in ustanavljali prve živalske vrtove, ki pa zaradi svoje majhnosti še zdaleč niso bili primerni za gojenje divjih živali. Kaj kmalu so začeli te živali gojiti za prehrano, vendar vse niso primerne za gojenje in ostalo je pri lepoti, celo če se žival začne obnašati po človeško. Takšna je bila usoda papig, ki so jih Evropejci lovili po Srednji in Južni Ameriki, Aziji, Afriki in Avstraliji, ki je za papige pravi raj. To daljno deželo preletavajo zelo pisane vrste papig. Avstraliji, deželi mnogih živalskih posebnosti, dajejo papige zares svojevrstno podobo. Avstralskim meščanom in vaščanom so papige tako vsakdanji ptiči kakor so nam lastovke ali vrabci.

Alojz Slavko Zadavec

Papige – dajalke življenja

Kakor velja za vse višje razvite živali, velja tudi za papige, da so med njimi nekatere dovetnejše za učenje, druge pa so manj sposobni učenci. Prve se hitro in mnogo naučijo. Sposobnost ter uspešnost posnemanja in govora sta odvisni od izrednega spomina in oblike ter gibljivosti jezika. Med temi je pravi prvak afriška papiga, ki jo gojimo tudi v naših stanovanjih. Par takšnih papig domuje tudi pri Alojzu Slavku Zadavcu iz Beltincev, ki je že vrsto let med najuspešnejšimi gojitelji in vzreditelji papig v Sloveniji.

Alojz, vendar so ga od rojstva naprej pred šestdesetimi leti klicali Slavko, je tesarski in zidarski mojster in oče štirih otrok, od katerih imajo trije že svoje domove.

Slavko je povedal, da se je za gojenje papig navdušil že kot otrok, ko je dan za dnem hodil k nekemu domačinu v Beltincih opazovat dva kanarčka in si ni mogel predstavljati življenja ptice v majhni kletki, a kljub temu je ta pela – izražala je udobje. Leta 1972 je kupil par skobčevk, ki je imel kmalu mladiče – ti so v največjo čast vsem gojiteljem kakršnihkoli živali in obenem potrditev, da za živali znajo dobro skrbeti. Slavko se je kot ljubitelj ptic začel družiti s sebi enakimi in so leta 1974 ustanovili takrat edino društvo gojiteljev in varuhov divjih ptic Slavček Beltinci in nato še društvo Rejci malih živali, kjer je že od vsega začetka blagajnik.

Prvemu paru papig so sledile druge in skupaj, če bi seveda poletele, bi sestavljale

Kolikor mu čas dopušča, se posveti vsaki ptici, jo opazuje, hrani, čisti in občasno vzame tudi v roke. V rokah drži skobčevko.

prijatelju in poznavalcu življenja ptic Slavku Zadavcu, ki prošnje seveda ni odklonil. Naslednji dan je gospa Šantavec umrla in Slavko se je čutil dolžnega, poskrbeti za dva zlata kanarčka, ki sta kmalu dobila družbo, in tako se je Slavkova ljubezen spet izpolnila. Od dveh kanarčkov je prišel na sto ptičev. Povrnilo se mu je zdravje in prepričan pove, da so njegova življenjska energija živali.

Danes goji v prostorih svoje domačije približno sto papig najrazličnejših vrst, kot so: mali in veliki aleksander, penanti, rozele, standard papige, amazonke, veliki sivi žako, kraljeve papige, nimfe, skobčevke, kozice, potem pa še drugi ptiči: kanarčki, zebrice, galebčki in gold amadine. Le redkokateremu gojitelju se posreči vzrediti mladiče velikega aleksandra, ki je zelo občutljiv. Slavku se izleže in dočaka spolno zrelost toliko mladičev te vrste, kolikor starši aleksandrov izvalijo jajc, to pa je približno tri do štiri.

Slavko goji poleg ptic približno še sto golobov in kunce. Varuha le-teh pa sta psi: jazbecarka in rotvajlerka ter bujno dlakasta perzijska muca. Povedal je, da so mu pred leti roparji kar vdrli v kletko in mu odnesli najlepše golobe in vse fazane, ki pa jih od takrat ne goji več.

Dnevni ritem uspešnega gojitelja

Slavko začne delovni dan vsak dan točno ob četrtni petih zjutraj in takoj odide k živalim. Na hodniku ga že pozdravita dva zgovorna siva žakojca, ki venomer čakata na njegovo pozornost. Ko približno ob sedmih konča pri živalih, se odpravi v službo, kjer ima veliko odgovornost. Za ptice in za vse drugo čez dan poskrbi žena Slava. Nato se k živalim vrne spet zvečer, ko pride iz svojega podjetja, in pri pticah ostane dejaven približno do desetih zvečer.

Slavko se bo čez nekaj časa upokojil in takrat se bo lahko ves dan posvečal svojemu življenjskemu konjičku, ki mu je dvakrat vliil življenje. Prvič kot mladeniču, ko so se prvima papigama izlegli mladiči, in drugič, ko je z oporoki dobil dva kanarčka in spet začel na veliko gojiti ptice.

Slavko je uredil prostor za papige zunaj. Svoje ptice rad razkaže vsakemu, ki ga zanimajo ta eksotična živa bitja.

neverjetno veliko jato. Zanimati se je začel za kunce in fazane, ki so se tudi znašli na njegovem dvorišču. Tako kot je med gojitelji v navadi, ti pogosto tekmujejo, kdo bo vzredil najlepšega ptiča s čim ekstravagantnejšim perjem.

Dva kanarčka v oporoki

Leta 1989 ga je doletela usoda – takrat je Slavko zbolel na pljučih in zdravniki so menili, da je to zaradi ptičjega perja in da mora zaradi tega iz svojega doma odstraniti vse ptiče. Vsekakor je bil to zanj hud udarec, vendar se je nekako sprijaznil z odločitvijo zdravnikov.

Kmalu po smrti Jožefa Šantavca, nekoč velikega rejca ptic, je njegova vdova poklicala Slavka in mu povedala za možovo poslednjo željo, da naj za dva kanarčka, dokler bo mogla, skrbi sama, potem pa naj ju podari dobremu

Bojan Zadavec

Sonja Roman, atletska šampionka

Njena atletska pot se je začela s premagovanjem goriških holmov, saj je Sonjina vas Hodoš. Resnejše ukvarjanje s kraljico športov se je začelo v sedmem razredu takratne dvojezične osemletke v Prosenjakovcih. Že v tistem obdobju se je pokazalo, da je Sonja najboljša v tekih na srednje proge, saj je bila najboljša med učenci na razdalji 600 metrov. Talent je samo še potrjevala z zmagami na občinskih krosih. Tam jo je opazil Mirko Šeruga, Sonjin prvi trener v AK Pomurje. Tako se je trikrat tedensko vozila na treninge v Mursko Soboto. Njen

naslednji trener Tiberij Lebar je iz Sonje »iztisnil« *še več, saj je začela dosegati zelo dobre rezultate tudi na državni ravni. Prvi državni naslovi so bili v kategoriji mlajših mladink, in sicer je bila prvakinja na 300 in 600 metrov.*

Po osnovni šoli se je vpisala na drugo mariborsko gimnazijo, ker so tam imeli športni razred. Ker je bila med tednom v dijaškem domu, je začela s treningi v Mariboru. Nikoli se ni zgodilo, da ne bi stoodstotno izpolnila trenerjevega načrta priprav. Izidi so bili tako samo še boljši, prvi odmevnejši

To je ona

Zgodba z naslovnice

mednarodni uspeh tako ni bil več daleč – tako se spomni prvega nastopa za državno reprezentanco na olimpijskih dnevih mladih v britanskem Bathu leta 1995. Naslednje leto je kot atletinja že doživela avstralski Sydney, kjer je nastopila na mladinskem svetovnem prvenstvu.

Sonja Roman je še vedno v Mariboru in je članica AD Maribor '98. Najprej je trenirala z Bojanom Ogrincem, ko je postavila svoja osebna rekorda na 800 in 1.500 metrov. Na zadnji razdalji je le za las zaostala za olimpijsko normo. Od leta 2004 je njen trener Borut Podgornik, ki je sicer tudi trener (in zakonski mož) znane dolgoprogašice Helene Javornik.

Vseh njenih rekordov in zmagnj ni mogoče naštet, za dosežke pa je prejela številna najvišja priznanja – tako je večkratna športnica občine Murska Sobota, najboljša mladinka v Sloveniji je bila leta 1997, je tudi stalna članica slovenske atletske reprezentance.

Kot atletska šampionka je videla lep del sveta, saj je ob že omenjenih državah nastopala v Franciji, na Švedskem, Madžarskem, Nizozemskem, Hrvaškem, Portugalskem, Italiji, Nemčiji, Španiji, Rusiji, Koreji in drugod. Njena največja športna cilja sta svetovno prvenstvo na prostem, ki bo leta 2007 v Osaki na Japonskem, in olimpijske igre 2008 v prestolnici Kitajske, v Pekingu.

Vojak garde Petra II.

Zgodbe
ki jih piše
življenja

Ivan Sobočan

Zanima me, kako to, da vas je komaj pri 90 zajela strast, da pišete o sebi, o kraljevi gardi?

Spomini iz vojaškega življenja izpred mnogih let, vse se je dogajalo v letih 1936–1937, ko sem služil vojaški rok v Kraljevi gardi kralja Petra II. Ker pa je v vojski vse strogo zaupno, tajno, se tudi jaz pridružujem temu, vendar za vse, kar pišem po toliko letih, ni potrebno, da še ostane skrivnost. To, kar se je dogajalo v osemnajstih mesecih pri vojaki, je le del vsega, kar sem doživel. Če bi napisal vse, bi nastala knjiga, to pa po toliko letih ni več možno. Omenjal sem le stvari, ki sem si jih bolj zapomnil. Ker me je vnuk Tadej večkrat prosil, naj napišem kaj iz življenja pri vojaki, sem ustregel njegovi želji.

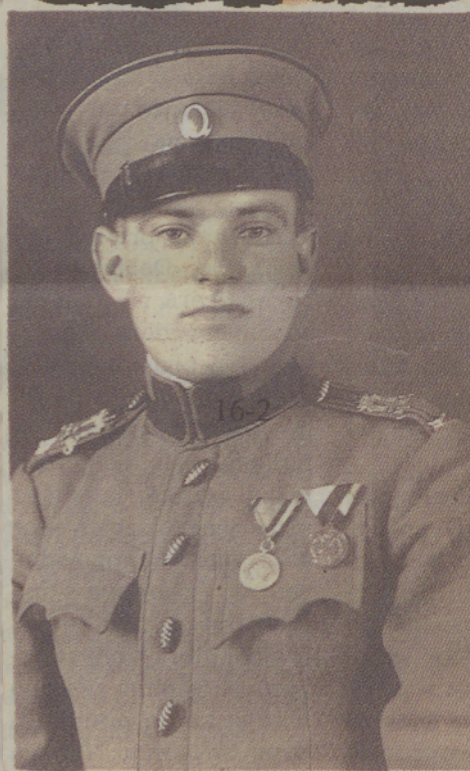
Se spominjate prvih vtisov z Dedinja?

Vsekakor. Končna postaja je bila Topčider.

Tam nas je pričakoval voz za prevoz kovčkov, ki smo jih natovorili nanj, in nato smo počasi krenili v neznane kraje in čez nekaj časa, malo navkreber po hribu, smo bili že na Dedinju, kjer je bil naš novi dom. Kasarna je bila lepa in velika zgradba, okolica pa lepo urejena. Spominjam se lepega drevoreda z nasajenimi cveticami. Stara vojska nas je že nestrpno čakala in mnogi so iskali, ali je morda kak prišlek iz njegovega kraja, ki pa ga je bilo težko najti med tolikšnim številom vojakov, nato pa so nas razdelili na dvanajst čet. Kasneje sem izvedel, da so bili takrat tam fantje iz Polane, Bogojine in Gornje Radgone. Sledilo je striženje in oblačenje vojaških oblek in tako smo se že vojaki začeli spoznavati. Deseterji so poklicali vojake, ki so pripadali njihovim četam, in jih odvedli ter porazdelili po sobah. Ostal sem sam med neznanci in skoraj sam Slovenec. Dočakali smo jutro naslednjega dne, vstajanje je potekalo bolj tiho, počasno in mirno. Zunaj so se slišali močnejši glasovi dežurnega in očitno je bilo, da si želi narediti red in disciplino, tako da naj bi bili vsi naenkrat zunaj. Tega smo se kaj kmalu navadili. Počasi so nas navajali na korakanje, čez nekaj časa pa so nas učili vse vojaške vrline, ki so bile potrebne. Čez nekaj dni smo šli versko šolo, čeprav za kaj takega do takrat od drugih vojakov še nisem slišal. Bilo je razumljivo, saj so bili med nami vojaki iz raznih delov Srbije, in mnogi od njih niso znali moliti očenaša, kar pa je tam bila obveznost vsakega vojaka. Molili smo vsak dan v zboru in prvi molivec je bil tisti, ki je bil tisti dan dežuren. Za njim smo molili tudi mi. Mislim, da je bila to posebnost v kraljevi gardi, s čimer smo bili zadovoljni.

Kaj je bila vaša glavna naloga pri vojaki?

Straža – stražarji. Povsod, kjer je bil kakšen objekt izpostavljen ogroženosti od zunaj, se je zavaroval s stražo. Tako se je tudi peš polk kraljeve garde za svoj obstoj in za vse, kar spada na tisto območje, zavaroval in mi smo to natančno izpolnjevali. Tako so bili vzpostavljeni kasarniška straža ter razni objekti kot tudi

Ivan kot vojak Kraljeve garde kralja Petra II.

straža na strelišču in stroga straža za varovanje kraljevega dvora oziroma kralja in njegove družine. Tam je prišla do izraza zunanja dvorna straža, ena pri starem dvoru, druga pri Belem dvoru. Potem je bila še notranja dvorna ali telesna straža. Kar smo se naučili teoretično in praktično, je bilo treba dejansko znati izvrševati na primeren način. Prvič so me dodelili na streliški poligon, nikoli pa nisem bil razporejen v kasarniško stražo, ampak sem bil večkrat dodeljen v zunanjo dvorno stražo. V notranji in kasarniški straži so pristali predvsem tisti, katerim niso zaupali odgovornejših del. Na zunanjo dvorno stražo sem bil po zapovedi komandanta čete dodeljen takrat, ko je minilo že nekaj časa od mojega prihoda v vojašnico. Ta straža je bila znotraj obzidja in neposredno na dvoru, zunaj obzidja pa je bila dvorna žandarmerija. Omenim naj še tako imenovani Stari dvor, kjer je bival namestnik kralja knez Pavle s svojo družino.

Vsak dan smo si čistili in likali paradno obleko, h kateri so spadali rdeča paradna uniforma s trakovi, modra srajca ter srajca z naramnicami in monogrami Petra II., bele rokavice in škornji. Vsak dan smo se kopali in skrbeli za lastno higieno.

Kako je potekalo straženje kraljeve družine?

Po prihodu na dvor je bila pripravljena četa za odhod, ki je pred nami izpolnila dolžnost. Sledila je izmenjava in mi smo prevzeli dolžnost. Podoficirji so nas razporedili in bil sem dodeljen v naslednjo izmeno. V pripravljenosti za stražo so bile vedno tri izmene. Prva je bila

zunanja, druga pripravljalna in tretja je počivala. Menjavale so se vsaki dve uri. Straža je imela precej velike dolžnosti. Sporočilo, da gre nekdo iz kraljeve družine iz dvora, je zunanja straža hitro in zelo natančno dobila od notranje straže in že se je morala v minuti častno postaviti ter pozdraviti.

Koga vse se spominjate iz kraljeve družine?

Vseh, ki so jo takrat sestavljali, saj sem bil v kraljevem stanovanju skupaj z njimi kot stražar. Potem so bili to razni obiski iz domovine in tujine. Spominjam se kraljevih potomcev, bratov Petra, Tomislava in Andreja, katerim se je pridružil še nekoliko mlajši Aleksander, sin kneza Pavla. Ti otroci so se skupaj igrali in kot fantje v igri tudi stepli. Mi stražarji smo to le mirno opazovali in spoštovali želje otrok modre krvi.

Ste bili s častno četo kje na protokolarnem obisku?

Vojaško življenje je potekalo po vnaprej predvidenih načrtih in vsak dan je prinesel tudi nekaj novosti. Nekega dne se je razširila novica, da bo sestavljena četa, ki se bo udeležila odkritja spomenika kralju Aleksandru I. v Franciji. Njemu v čast in spomin ga je postavila Francija. Potek zbiranja vojakov za četo, namenjeno v Francijo, se je začel in vanjo sem bil izbran tudi jaz. To četo so oblikovali po pravilu, da morajo biti vsi vojaki približno enake velikosti, od 175 cm do 178 cm. Komisija je imela težko delo, a četa je bila vseeno sestavljena. Za obisk Francije so se začele priprave teden dni pred odhodom. V tem času smo se učili paradni marš, si čistili obleke in se redno kopali. Bil sem tako rekoč srečen, da sem bil izbran za četo. Čas priprav sem preživel brezskrbno, kajti nisem imel nobene druge dolžnosti, razen opravljal pisarni, kar pa ni bilo preveč naporno. Kake štiri dni pred odhodom so nas obvestili, da bomo imeli za omenjeno paračo obleko navadne vojske in ne uniforme gardista, kot je bilo načrtovano. Nekoliko nas je vznemirilo, da bomo imeli za tako slovesen obisk navadne obleke pehotnega vojaka. Potem smo šli v vojaško šivalnico, kjer so nam po meri sešili nove obleke. Prišel je pričakovani dan za odhod – 9. oktober 1936, ko smo se z beograjske postaje z vlakom peljali skozi Slovenijo, Avstrijo in Švico naravnost v Pariz. Ko smo se ustavili v Sloveniji, sem na postaji Lesce-Bled odposlal pismo svoji družini. Spominjam se, da je bil sneg. V Švici smo se dolgo časa vozili ob Züriškem jezeru in tako prišli v Pariz, na postajo Lehova. Bil je izjemen sprejem, pokazali so nam prenočišče in nas lepo pogostili. Naslednji dan sta bila sprejem in postavitve v mimohod podčastne čete s paradnim maršem. Ker smo se dobro odrezali, smo dobili deset frankov plačila, obenem pa nam je dal komandant za nagrado še tri dni bivanja v Parizu, čeprav so nam v začetku namenili tri dni, je bilo potem vsega skupaj šest dni. Ves ta čas so nam razkazovali znamenitosti

Kdo pa so ti mladi fantje?

... ob otvoritvi zadruga

V Železnih Dverih že od nekdaj stoji velika zgradba, ki jo imajo nekateri za grad in ki jo zaradi ogromnih zidanih sten imenujejo kar Zid. Toda to ni grad, ampak je benediktinski samostan, v katerem so do druge svetovne vojne živeli in ljudi poučevali benediktinski menihi. Za ta duhovniški red, katerega člani so v belih meniških oblačilih, je značilno, da ljudi izobražujejo in učijo dobrega življenja ter novih, boljših navad v družbi.

V teh vinorodnih krajih so nekoč živele skoraj samo viničarske družine, ki so se preživljale z delom v velikih vinogradih, ki so bili last kmetov iz doline. V svojem vsakdanu je viničar našel veselje in radost ter čas za pesem, ob pesmi klopotev pa je zajokal, a ne zato, ker se je poslovilo poletje, ampak zato, ker je vedel, da bo moral po koncu trgatve zapustiti zidanico gospodarja, pri katerem je bil tisto leto delavec. Ob slovesu je dal v vrečo tisto malo, kar je pač imel in kar je celo leto zaslužil, tega pa ni bilo veliko, in z družino šel prosit ljudi, ki so njemu in njegovi družini dali prostor za bivanje čez zimo. Takšno je bilo življenje teh ljudi. Tisti, ki so delali v župnijskih vinogradih, pa so v zidanici ostali vse leto, tudi pozimi.

Med drugo svetovno vojno so grad zavzeli Nemci, zato

so menihi samostan zapustili z namenom, da se po končani vojni vrnejo. V tej mogočni stavbi je imel rezidenca feldmaršal Goring, zato je za svoje potrebe dal napeljati elektriko in vodo, zunaj pa zgradil igrišče. Tako je bilo vsega dovolj za nemško udobje, ki pa na srečo ni trajalo dolgo, le štiri leta.

Nato so prišli v deželo viničarjev drugačni časi, za njih dobri, za velike kmete pa tragedija, kajti po drugi svetovni vojni so se začeli časi zadrug, skupnega imetja in vsaj po ideologiji za vse enaki časi. Vinograde in večje objekte, kot je bil benediktinski samostan v Železnih Dverih, so nacionalizirali in benediktincem prepovedali delovati v tem kraju. V nekdanjem samostanu so ustanovili zadrugo in v njej uredili vinsko klet. Prostori naj bi bili namenjeni vsem. Velika dvorana je bila namenjena za različne prireditve, ki so združevale vse generacije tistih, ki so se razveselili takšne reforme. V samostanu so bila urejena stanovanja za tri družine. Vsak nekdanji viničar je dobil svoj kos vinograda in del zemlje, na katerem je pozidal hišo, vendar so za to nekaj let plačevali od letnega dohodka. Vse družine so bile cele dneve na delu na svoji zemlji, a obenem na skupni posesti. Za vzgojo otrok ni bilo kaj dosti časa in za njih je bilo treba urediti varstvo, zato je bila dobra zamisel, da je v samostanu začel delovati vrtec, v katerem so za otroke skrbele tri ženske. Kot mi je povedal Milan Belec, ki je svoja zgodnja leta preživel v tem vrtcu (to je bil prvi vaški vrtec na slovenskem in prihodnje leto bo 60. obletnica njegove ustanovitve), so bili razdeljeni v dve skupini. Prva je bila skupina tistih, ki so zapustili plenice, drugo so pa sestavljali tisti, ki so bili tik pred osnovno šolo. Milan Belec se spominja veselega

Podnapis pod fotografijo: Slavje ob ustanovitvi Kmetijske zadruga Železne Dveri. Ob tem so nastopale različne glasbene skupine, med katerimi sta bili najmočnejši godbi na pihala iz Ljutomera in iz Miklavža pri Ormožu. Drug za drugim so si sledili tudi slavnostni govori in zahvale najrazličnejšim tovarišem in tovarišicam.

dogodka pri Zidu iz leta 1971, ko so pripravljali igro, obenem pa je Alojz Grnjek s svojim ansamblom in pevskim zborom Marles iz Maribora tamkaj pripravljaj snemanje svoje prve kasete.

V Železnih Dverih in prav pri samostanu so bili nekoč pretepi med domačimi fanti in mladeniči iz Miklavža pri Ormožu. Danes Miklavžčani pravijo, da so bili močnejši oni, Dverčani pa spet obratno.

Po pripovedi je prišlo do spora v Železnih Dverih med Jeruzalemčani ter med Ormožani v času, ko so stiskali grozdje. Takrat so bili lastniki Jeruzalemčani in Ormožani so bili navdušeni nad takšno zadrugo, ki je iztisnila toliko mošta, kot v Železnih Dverih. Zato so Ormožani ponoči odpeljali ves mošt in to seveda Jeruzalemčanom ni bilo prav. Potem so ustanovili Kmetijsko zadrugo Ormož.

Danes so spet drugačni časi in v Železnih Dverih je država z denacionalizacijo ljudem in njihovim družinam, ki so bili lastniki pred drugo svetovno vojno, morala vrniti posest. Večino v obliki denarnih odškodnin in nekaj malega v nepremičninah.

Tudi samostan so benediktinci dobili nazaj, vendar še niso uredili razmer za bivanje v Železnih Dverih.

Bojan Zadravec

Ivan Sobočan danes

Pariza in nas razdelili v tri skupine ter nas z avtobusom vozili naokrog. Bil sem v skupini, ki si je najprej ogledala Napoleonov muzej. Kaj vse sem videl, bi težko opisal. Tam smo si kupili najrazličnejše spominke za domov. Potem smo šli na Elizejske poljane, kjer je vse bilo v cvetju in me je vse spominjalo na nekaj »višjega«. Pot nas je vodila do reke Seine in Marijinega svetišča Notre Dame. Ogledali smo si tudi promet »po celicah«, kjer je bila velika gneča avtomobilov, ki so se vozili drug poleg drugega. Mi smo se seveda čudili, kako so le mogli šoferji paziti, da ni prišlo do nesreč. Takšnega prometa ni bilo niti v Beogradu. Danes pa je to že v Murski Soboti. Druga skupina se je napotila na Eifflov stolp in še kam. Pariz je bil v tistih časih že precej drugačen kot Beograd. Spomnim se dogodka v vojašnici, ko je mimo stražarja prišel oficir in ga je ta prosil za ogenj, da bi si prižgal cigareto. Česa takega se v Jugoslaviji ni zgodilo. Peti dan našega bivanja v Parizu so nam pripravili častno pojedino, kjer smo se skupaj s Francozi fotografirali, kar je trajalo zelo dolgo. Zjutraj šestega dne smo se prijateljsko poslovili in zapustili Pariz, ki mi je ostal v spominu do današnjih dni. Zvečer istega dne smo izstopili na železniški postaji Topčider in krenili proti Dedinju, kjer so nas že nestrpno pričakovali v vojašnici, da smo jim pripovedovali o življenju v Parizu.

Mrzlega dne 6. decembra, ravno na dan svetega Miklavža, je mene in še drugih osemnajst vojakov kralj odlikoval s srebrno medaljo. To imam shranjeno še danes. Na odlikovanju piše: »Njegovo Veličastvo Petar II., kralj Jugoslavije, dovolil na predlog maršala dvora odlikovati Sobočan Ivana iz reda 12. čete pehotnega polka kraljeve garde s srebrno medaljo, kar potrjuje z odlikovanjem.«

Česa takega ne bo doživel nihče več, kajti bili smo deležni vsega tega, česar se še danes spominjam, in še mnogo drugega, kar nisem povedal in ne napisal ali pa je po toliko letih pozabljeno. Vse, kar sem videl v Beogradu in na Dedinju, je kmalu potem, ko sem se vrnil od tam, razpadlo, tako kot tudi v drugih državah. Veste, rodili so se ljudje, ki so mislili, da so mnogo boljši od kraljev, cesarjev, in mnogo bolj bi bilo, da se ne bi nikdar rodili. To bi bilo bolje zanje in za vse človeštvo.

Bojan Zadravec

VAJEKOV KOUT

Avgusta je konec. Šola je pred vratami. Kurjavo de pomali trbelo. Gesen je tū. Še bole kak f pečaj, do nan pa pa kurili naši vrli kandidati za tak zelene županske sloučke. Ka mo pa se čūli. Od poštenja. Od razvoja te ali pa ove občine. Pa ceste, pa vodovod pa kanalizacija. Ka od gasilcof ali pa od fuzbala nanč ne gučimo. Do 22. oktobra do nan davali na znanje ka je sakša občina v Sloveniji, mali Holywood. Pa ka se se je napravilo, pa ka se še bou. Če je tomi tak, san si pravo, ja ka do pa te delali za par lejt? Pa se mi je fčasi žarnica vužgala. Kak inda Nikoli Tesli. F Sloveniji do delali umetne otoke, pa svetilnike, pa industrijske cone, pa zaba-viščne parke. Mogoče cilou kakši velki filmski studio. Toga bi najbolje nūcali, za te njuve risanke pa pravljice ka nan jih kažejo pa pripovidavlejo. Cilou tak daleč de šla Slovenija ka de si sakši pacient lejko naroučo svojo operacijsko mizo. Brez možnosti ka bi se kakši lovec na pejneze lejko v senjaj prito-ūžo. Pa kak radi naši pejneze vo davlejo za oklepne trans-portere, de nan nouva oblast omogočila ka de sakše verstvo v Sloveniji melo svoj oklepni transporter. Samo tej nedo finski, tej do naši domači slovenski. Ali pa bar minobacač. Mednarodne sile za posredovanje do ukinoli. Se de prejk zela Slovenija. Naša herojska armija, ka je v deseti dnevi porazila slavno JLA, de na tekovinama revolucije i narodnooslobodilačkog odpora prejk zela funkcijo delanja red po cejlou sveti. Bejrut, Bagdad, Kabul, vzhodni Timor, Sudan samo zovte. Slovenski vojaki čakajo. Šker že majo.

Država se je z zadnji dve f celoti meknola iz gospodarstva. Ostala je samo v tisti par, ka so najbolje bogata pa kakše medije so si njali. Ka nebi kakši notranji sovražnik širo krijo vero. Zgodovina se ponavlja. Kakšekoli farbe so preignji. Nemaš lepšoga da sta direktor pa urednik tvojiva človeka.

Inda preignja LDS, nan za gesen obečavle ka do ministri doj kapali kak zrele gruiške. Interpelacija se pravi tomi. Super. Tak je zdaj glavna SDS delala pred ten. Čiglij so znali, ka najmenše šanse nemojo, ka bi rejsan šteri minister šou

gruiške brat so se čejsali f parlamenti. Pred kamerami. Aha. Tū smo. Nej pet pa deset minut. Voro, dve tri lejko cejli den. Znete kelko bi za tou plačali trbelo. Zaj pa nika. Veselo do kukli po tej ministraj. Mij sumarge mo pa gledali, pa se čūdivali. Ka mij to za lidij mamo? Če do s tem kaj dosegnoli mo pa vidli. Na francuskon je pred dvejest lejtami živo eden fejst čeden človik. Pijso se je Voltaire. Pa je pravo ka je politika: »Politika je samo sposobnost, da se zlažemo v pravem trenutku!« Če je mel praf, si pa sami odgovorte.

Če pa kaj v redi dela v Sloveniji so pa tou sodišča. No tū pa tan, nan ovi s te evropske unije pošlejo kakšo kazen, ka se je kakša stvar li malo predugo vlejkla po sodiščaj. Pri tej malo vekši pravdaj, pa je tak ka gor prijdejo ka je premalo trdni dokazov. Pa tak je tūj naj-boukše. S ten zmenšajo sode-ne zaostanke. Novinari Petki, so skoron 100% dokazali ka je san sebe mlato. Srmak se je tak vdaro, san sebe, ka je cilou okus zgūjbo. Pa te nej čūda ka je po toj izgubi za poslanca šou. Zaj čaka ka prvi snej spadne. Pa te po-zove, eni par ka ga naj bijejo na iston mesti, kak se je prvič san bil. Samo zaj de pa nači. Se okouli njegove kuče do postavlene kamere. Pa poli-

cija, pa tožilci pa sodniki, pa kriminalisti. Petek se zdere: »Ud-ri!« Pa do ga začali biti. No pa te da ga zbijejo, se Petek zdere: »Stavi!« Pa si si tej zgora napisani sedejo v eden kombi, si nazaj zvrtijo posnetek pa de se točno vidlo šteri ga je kak pa kelkokrat vrezo. No ka bi na podlagi toga posnetka komi do-kazali, ka je Petka rejsan potegno, f tou san pa glij nej gvūšen.

No pomali moren končati, ka me ati zove ka va šla f šumo po grbanje.

Vij pa začajte premišlavati, šteri je najboukši kandidat v vašoj Občini. Šteri je najbolje poštene. Šteri nanč enoga greja nema. Si je že se spravo? Ali še kaj nuca? Že mate v vašoj občini komunalno podjetje? Mate kanalizacijo? Mate vodovod? Kak pa vō vidijo mrliške vežice po vesaj ka spadnejo pod vašo občino? Podpera kulturo ali pa rajši fuzbal? Kelko fundošov ma, pa ge je ma? Puno sega se lejko pijtate, te je pa na vašen, koga te štiri leja radi meli.

Fajn se mejte, vaš

VAJEK

Četrto stoletje osebne računalnika

Z našega štedilnika

Pastetke s peno iz prekajenega lososa

120 g prekajenega lososa, 2 dl sladke smetane, 1/2 žličke limoninega soka, 80 g vložnih rakcev, ščepec soli, ščepec mletega belega popra, 1 list želatine, 8 pastetk iz

Danijel Kozar, vodja kuhinje v hotelu Ajda

**Svet
digitalnih
tehnologij**

Lahko bi rekli, da je pred 25 leti IBM spremenil svet. Ampak ne namenoma. Ko je Veliki modri 12. avgusta 1981 oznanil mikroračunalnik, imenovan IBM Personal Computer, je računal le na dober zaslužek. Podjetje je res ustvarilo dobiček. Vendar je pomembnejše to, da je IBM PC, znan tudi kot model 5150, pustil velik pečat. Danes recimo imenujemo naše mlinčke osebni računalniki in ne mikroračunalniki. Večina računalnikov v naših pisarnah in domovih so potomci 25 let stare IBM-ove škatle. Pred IBM PC-jem so bili poslovni računalniki velike in drage omare. Investicija torej, ki ni bila namenjena osebni uporabi. Dostop in zmožljivost sta bila omejena, zato si je tak računalnik delilo mnogo zaposlenih v podjetju. Neredko se je delalo vso noč. Resnici na ljubo so osebni računalniki obstajali že pred prihodom IBM PC-ja. Apple 2 je nastal leta 1977 in Atari 800 leta 1979. Vendar sta oba uporabljala lastne komponente in sestavo. IBM-u se je mudilo, zato so morali IBM-ov inženir Bradley in sodelavci prekršiti politiko podjetja in uporabi tehnologijo drugih. Tako so vključili Intelov procesor (8088) in Microsoftov operacijski sistem (dobri stari DOS). Ta odprtoost je omogočila kopiranje

bi priredili VisiCalc. Ta je bil takrat eden redkih poslovnih programov za mikroracionalnike. Program je predstavljal začetek uspešnih aplikacij za osebne računalnike. Prav tako uspešen je bil procesor, kar je zasluga nekaj večje zmogljivosti od konkurence in nizke cene.

IBM seveda ne izdeluje več PC-jev. Kopiranje IBM PC-ja je podjetju hitro odvzelo primat na tem področju. V 90. letih so se že bolj osredotočali na prenosnike. Lani pa so celo prodali oddelek osebnih računalnikov kitajski skupini Lenovo.

Današnji računalniki kot potomci IBM PC-ja se razlikujejo predvsem po tem, kako premikajo podatke. Razni optični mediji, grafični, usb in drugi hitri vmesniki so bili takrat še nepredstavljivi. Vse, kar je ostalo nespremenjeno, je le kabel za napajanje. V nasprotju s strojnimi komponentami pa lahko večina današnjih računalnikov še vedno poganja stare DOS-ove programe.

Prvotni načrt IBM-a je bil, da v petih letih prodajo okrog 250.000 enot. Ob koncu petih let so jih toliko prodali že mesečno. Iz vsega skupaj lahko vidimo, kako velik vpliv je imel IBM PC na razvoj osebnih računalnikov.

Dr. Matej Gomboši

Pastetke s peno iz prekajenega lososa

120 g prekajenega lososa, 2 dl sladke smetane, 1/2 žličke limoninega soka, 80 g vložnih rakcev, ščepec soli, ščepec mletega belega popra, 1 list želatine, 8 pastetk iz listnatega testa, 200 g paradižnika

Rakce splahnemo na cedilu, jih grobo zrežemo in pokapljamo z limoninim sokom. Prekajenega lososa drobno нареžemo, nato pa skupaj z rakci v mešalniku zmešamo v kašo. Smetano čvrsto stepemo, solimo in popramo. Zmiksano kašo zmešamo s smetano. Dodamo še raztopljeno želatino in postavimo vse skupaj za 30 minut na hladno.

Z ohlajeno kremo napolnimo dresirno vrečko in nabrizgamo v prej pečene in ohlajene maslene pastetke.

Goveje bržole z mediteransko omako

4 goveje brzole po 160 g, strok česna, 50 g zelenih oliv, 1 žlica kaper, 150 g paradižnika, 1 steblo stebelne zelene, 40 g olivnega olja, ščep origana, sol, mleti poper

Česen olupimo in popražimo na vročem olju v ponvi. Ko zarumeni, ga pobremo iz ponve in na maščobi popečemo bržolo z obeh strani, nato dodamo na drobne kocke narezano meso olupljenih paradižnikov, sol in poper. Ponev pokrijemo in dušimo nekaj minut.

Nato zrezke potresemo z origanom in drobno sesekljanimi olivami, zeleno in kaprami. Na zmernem ognju pustimo zrezke še nekaj minut, da se sestavine prepojijo, nato jih z lopatico preložimo na krožnike in obložimo z dušeno zelenjavo.

Špinačni široki rezanci z žafranom

250 g širokih rezancev, 2 rumenjaka, 50 g
naribanega parmezana, 1 dl mleka, 2 žlici
solj. sol, poper

Testenine damo kuhat. Med tem v primerni skledi zmešamo rumenjaka in parmezan v kremo. Gladko gosto kremo razredčimo z mlekom, solimo in popramo. Ko so testenine kuhane, jih odcedimo in stresemo v večjo skledo.

Danijel Kozar,
vodja kuhinje
v hotelu Ajda
Terme 3000

Potresemo z žafranom, dodamo parmezanovo omako, olje in narahlo premešamo. Testenine razdelimo na krožnike kot prilogo k pečenim bržolam.

Radičeva solata s poprovo omako

500 g radiča, 1 rdeča čebula, 1 rumena paprika, 1 dl jogurta, 1 dl kisle smetane, 1 žlica vložnega zelenega popra, nekaj listov bazilike, sol, mleti poper

Radič očistimo in operemo. Papriko zrežemo na tanke obročke in odstranimo seme. Čebulo olupimo in tudi zrežemo na obročke. Liste bazilike operemo in drobno narežemo.

Za preliv zmešamo jogurt, smetano, baziliko in zeleni poper. Radič zmešamo z obročki paprike in čebule ter damo v solatne skledе. Vse skupaj prelijemo s pripravljenim prelivom.

Sadni desert z jogurtom

2,5 dl jogurta, 1,5 dl sladke smetane, 1 jajce,
50 g sladkorja v prahu, 1 vanilin sladkor, 6
listov želatine, 1 žlička limoninega soka, 250
g robid, 100 g belega grozdja.

Robide operemo in osušimo. Grozdje operemo in narežemo na polovčke. Želatino namočimo v hladno vodo. Smetano čvrsto stepemo in pomešamo z jogurtom. Jajce, sladkor v prahu in vanilin sladkor stepemo nad vročo vodno kopeljo v gosto kremo, odmaknemo z vodne kopeli in mešamo toliko časa, da se masa ohladi. Želatino ožmemo in raztopimo v malo vode ter dodamo stepeni smetani.

K temu primešamo še jajčno peno in sadje. Vse skupaj napolnimo v pripravljene modelčke in postavimo za štiri ure v hladilnik. Ko se krema strdi, jo zvrnemo na primeren krožnik ter okrasimo s svežimi robidami in grozdem.

in posnemanje. Prva kopija je bil leta 1982
Columbia Data Product MPC 1600-1.

Končni rezultat ekipe IBM-a je bila prijetna siva, vodoravna škatla. Tipkovnica in zaslon (takrat še črno-beli) sta bila ločena in povezana s kablji. To je danes samoumevno, takrat pa je bilo precej nenavadno. Če niste želeli shranjevati podatkov na kasete, ste morali za disketni pogon doplačati. Enako je veljalo za tiskalnik. Cena osnovne škatle je bila 1265 USD.

IBM PC ni bil le dobro narejen, bil je tudi dobro dokumentiran, kar je pripomoglo k uspešnemu kopiranju. Dokumentacija je vsebovala tehnične podrobnosti, načrte in delovanje, kar so s pridom izkoristili programerji pri pisanju programov za IBM PC.

Vendar pa IBM PC ni bil edina izbira v začetku 80. let prejšnjega stoletja. Mnogi takratni popularni mikroračunalniki so delovali z operacijskim sistemom podjetja Digital Research, imenovanim CP/M. Commodore PET 2001 in Tandy TRS-80 sta bila uveljavljena izbira. Poleg tega sta dva fanta z imenom Steve že začejala z velikim poslom, imenovanim Apple 2. Vendar je dalo ime IBM svojemu računalniku določen občutek resnosti in zanesljivosti. Drugi so bili tistega časa v primerjavi z njim bolj igračke. Vprašanje takrat je bilo: Ali želiš kupiti računalnik od IBM-a ali od podjetja, ki se imenuje po sadežu [»apple« oz. jabolko].

Člani IBM-a niso bili edini, ki so se trudili pri širitvi IBM PC-ja. Dan Bricklin, soustvaralec prvega tabelarničnega programa VisiCalc, se spominja, da so dobili že pred objavo IBM PC-ja prototip, za katerega naj

Obnovljivi viri energije

V zadnjem času je vedno več govora o obnovljivih virih energije in učinkoviti rabi energije. Med obnovljive vire energije prištevamo lesno biomaso, sekance, pelete, toplotne črpalke, ki pretvarjajo toploto zemlje oziroma tople vode v drugo obliko, sončne kolektorje oziroma zbiralce sončne energije, energijo vetra, bioplin.

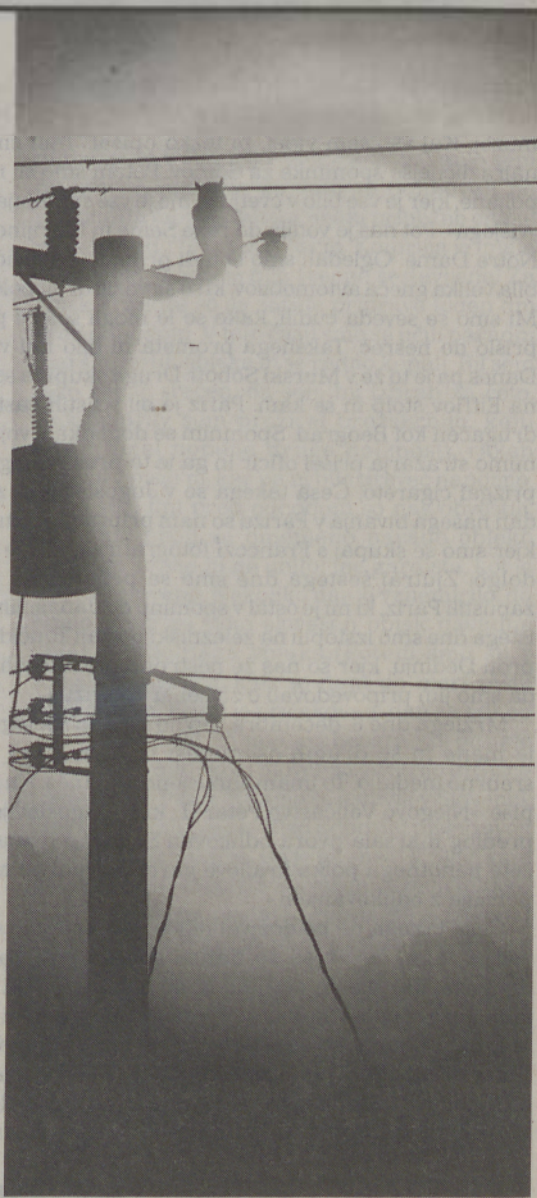
Uvajanje obnovljivih virov energije v vsakdanje življenje in delovanje podpira tudi ministrstvo za okolje in prostor s svojimi finančnimi spodbudami. Vsako leto namreč objavi razpis za finančne spodbude oziroma subvencijo, ki se nanaša na točno določen objekt oziroma fazo dela. Lani je bil tako na primer razpis, ki je ponujal finančno spodbudo oziroma subvencijo, če je lastnik obod stavbe tako spremenil, da je privarčeval deset tisoč kilovatnih ur na leto, in sicer da je zamenjal fasado in streho in pri tem prihranil 1000 litrov lahkega kurilnega olja.

Letos je ministrstvo za okolje in prostor financiralo spodbude za gradnjo solar-
nih sistemov za ogrevanje sanitarne
vode, za gradnjo toplotnih črpalk za
pripravo tople vode in centralno og-
revanje prostorov ter gradnjo foto-
voltaičnih sistemov za proizvodnjo

elektrike in ogrevanje. Subvencionirali so tudi gradnjo specialnih gorilnih naprav za centralno ogrevanje na lesno biomaso: polena, pelete in sekance. Omenjene spodbude so veljale za individualne hiše, poleg tega pa je ministrstvo za okolje in prostor letos ponudilo finančno spodbudo za učinkovito rabo energije tudi v večstanovanjskih stavbah oziroma blokih, tistih, v katerih je več kot devet stanovanj.

Ministrstvo daje finančne spodbude, če prosilec zamenja oziroma dopolni sistem za razdeljevanje oziroma obračun stroškov za toploto; če vgradi termos- tatske ventile in hidravlično uravno- teženje ter toplotno zaščito celotne stav- be. Višina finančnih spodbud je od dvajset do trideset odstotkov, gre za fiksni znesek subvencije, ki se dobi do izrabe sredstev. Ministrstvo za okolje in prostor je razpise objavila marca letos, vsa sred- stva pa so bila razdeljena že v drugem krogu razpisa.

Poleg omenjenih finančnih spodbud na razpisu je možno v okviru ministrstva za okolje in prostor pridobiti tudi kredit iz Ekosklada. Z omenjenim kreditom je prosilec lahko pridobil za posege v objekte znesek v vrednosti do osemdeset odstotkov vrednosti naložbe.

Sezonski obred

Zjutraj bi si najraje obuli tiste tople nogavice in se na večer ogrnili v mehki volneni pullover. Čeprav ni slutiti, da bi povsem izločili poletno garderobo, ugotavljamo, da nam slednja ne ustreza več popolnoma. Diši po jeseni in to nam najbolj dajo vedeti hladna jutra. Prihajajoča jesen kliče po enem mirnem dnevu, ko si bomo popolnoma po svoje spet reorganizirali garderobno omaro.

Sezonski obred ponavadi naredimo tam najkasneje do sredine oktobra, ko ugotovimo, da potrebujemo toplejšo jopo. Ženske mislimo na hladne dni dosti prej, saj uživamo v celotnem obredu – pregledu omare, pospravljanju in seveda dokupovanju. Tako se zgodi, da najde plašč svoje novo mesto v omari že avgusta.

Obredni namigi

- Preden začnemo, očistimo omaro, kot so nas učile mame.
- Preglejmo oblačila, ki še naprej ustrezajo nam in sezoni, ter jih obesimo na pravo velikost obešalnika.

Besede mode

- Poiščimo prosojne ali neprosojne škatle, bel ovojni papir ter nalepke in flo-master. Kupimo novi vonj in sredstvo proti moljem.
- Poleg vsega je dobro imeti majhno škatlico s prvo šivalno pomočjo (igla, nekaj gumbov, beli in črni sukanec, majhne škarjice, sponka).
- Dobro je kupiti tudi vrečko za pranje zelo finega perila (iz svilene tkanine, vezeni-

ne ali čipke), ki je na zadržki. Velikokrat nimamo časa, da bi vse nežno oprali ročno, in takrat smo prav hvaležni enostavnim iznajdbam. Seveda morajo biti nastavitve pralnega programa v stroju povsem nežne.

Sortirajmo oblačila po sklopah in šele nato po barvi. Upoštevajmo naše najljubše kombinacije in dodajmo nove.

- Trik, da ne bomo dajali istega videza kot prejšnjo jesensko sezono, je ta, da dodamo nekaj novih oblačil in odvezujemo nekaj starih.
- Torbice pospravimo v škatle, vendar jih prej napolnimo s starimi majicami, da bodo še naprej ohranile obliko.

Največ, kar lahko dosežemo s sezonskim pospravljanjem, je, da si olajšamo vsakodnevno izbiranje oblačil in se izognemo nepotrebnemu stresu navsezgodaj. Naj oblačenje postane igra barv, ki nas bodo razveselile vsak dan znova.

Tatjana Kalamar M.

Skrb je zdravilo vseh zdravil

Na lekarniški tehničnici

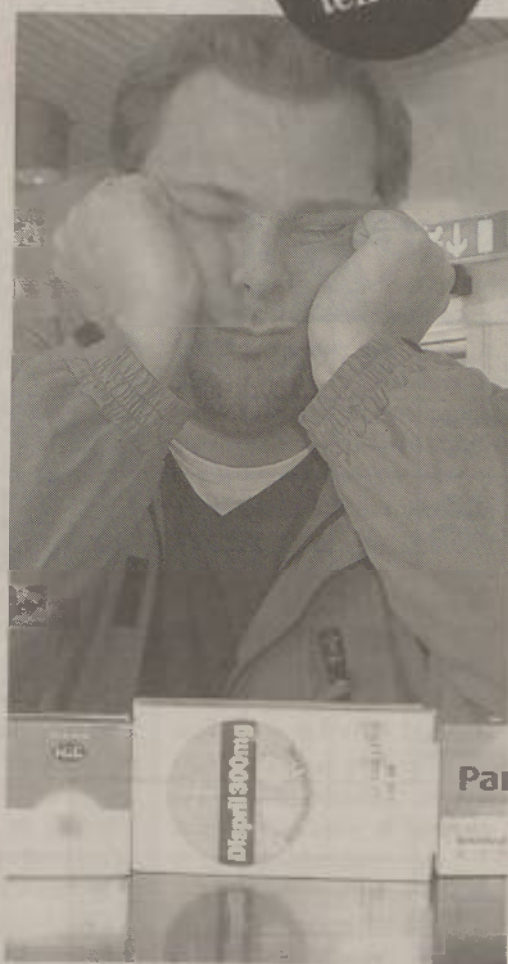
Nekoč je lekarnar za precejšnjo vsoto prodal čudežno zdravilo nekemu bolnemu bogatašu. Ta ga je zaužil že v lekarni in jo nadvse zdrav zapustil. Naneslo pa je, da je nesrečnežu od silnega veselja zdrsnilo na poti domov in je od nerodnega padca umrl. Od takrat se v lekarni ne dobi več čudežnega zdravila, čeprav je kljub neljubemu dogodku nadvse iskano.

Anekdotična je poučna iz več zornih kotov. Opazni so naslednji.

Prvič. Zdravilo kot trgovsko blago ni zastoj, zato je revež zanj prikrajšan. A ubožcu, ki je prikrajšan za zdravilo, je le na videz prizanešeno. Da prekmalu ne umre oba - bogatin zdrav, revež pa bolan -, je treba obema omogočiti pravilno zdravilo.

Drugič. Zdravilo ima terapijski izid, ki je tako objektivne kot subjektivne narave. Ni dovolj, da se bolnik le otrese bolezni, ker le klinični uspeh ne zadostuje. Z izidom zdravljenja mora biti tudi zadovoljen. Pravo zadovoljstvo pa je v kakovosti, ne v količini.

Tretjič. Zdravilo ni popolno že samo po sebi. Potrebuje namreč mero. Odmerek, ki se daje za zdravje tako, da se jemlje življenju, je poguben. Zato čudežna zdravila ne sodijo v lekarno.

Bioenergoterapevt Štefan Titan odgovarja

Plamenček nas osreči, ogenj nas ogreje, kres razvedri in prinaša veselje, zabavo. Požar pa naredi škodo, ki je lahko zelo velika. Zato uživajmo ob plamenčku in se grejmo ob ognju, ne dovolimo pa, da bi se leta razplamtel v požar.

Podoben rek bi lahko uporabil tudi za bolezen. Toda, ker nimamo niti prostora niti časa, da bi razčlenjevali reklo, to prepuščam vam, spoštovani bralci. Sami poiščite, v katerem delu se najдете.

Veliko sem že pisal o raznih boleznih, težavah in vplivih na naše počutje, toda vedno znova se najdejo vprašanja, ki me spodbujajo k temu, da še naprej pišem in odgovarjam na vaša vprašanja v Peni. Nekateri se pritožujete, da me je zelo težko dobiti po telefonu. Vaša vprašanja lahko pošljete tudi po elektronski pošti na naslov: stutan@siol.net. Na ta vprašanja vam bom odgovoril na splošno v Peni. Za osebna, specifična vprašanja, pa se boste morali oglasiti po telefonu.

Tudi tokrat se je nabralo kar nekaj vprašanj. Največ se jih nanaša na bolečine v čelnem delu glave ter bolečine dojk in rodil pred menstruacijo. Zato sem se odločil, da bom v tej številki pisal o teh težavah.

Menstruacija je rezultat zapletenih hormonskih procesov, v katerih sodelujejo hipofiza, ščitnica in jajčniki z maternico. Ker sem o hipofizi, ščitnici in jajčnikih že pisal, in da se ne bi ponavljal, bom tokrat opisal te težave nekoliko drugače. Predvsem vas bom poskušal seznaniti z načini, kako lajšati težave. Pa gremo po vrsti.

Hipofiza je najpomembnejša žleza, ki svoje hormone izloča naravnost v kri. S tem nadzoruje večino preostalih žlez, toda tudi hipofiza ima svojega nadzornika, imenuje se hipotalamus. Oba ležita v sprednjem delu glave. Hipofiza je pod korenem nosa in je možganski privesek, nad njo višje v predelu čela pa leži hipotalamus. Najpomembnejša hormona, ki ju izloča hipofiza, sta PSH in LH. Ta dva nadzorujeta aktivnosti v spolnih žlezah (gonadotropni hormon). V procesu sodelujejo tudi jajčniki, ki tvorijo ženski spolni hormon estrogen in progesteron. Zaradi nepravilnega delovanja hipofize se pojavljajo predmenstrualne težave. Te se kažejo različno intenzivno in dolgo kot bolečine v glavi in dojkah ter rodilih. Trajajo lahko od enega pa vse do pet dni. Pogosto so spremljevalci teh bolečin tudi utrujenost, brezvoljnost in razdražljivost.

Strokovna medicina, žal, največkrat ne poišče pravih vzrokov za nastale težave. Bolečine v glavi so pogosto zamenjane za migrene ali vnetje sinusov. Glede bolečin v dojkah so ponavadi brez pravega odgovora. Bolečine v rodilih pa največkrat pripišejo raznim vnetjem ali bakterijam. Žal se večina pacientk s tem sprijazni in ostane pri uporabi antibiotikov in drugih zdravil za lajšanje bolečin.

Po mojih dolgoletnih izkušnjah so vzroki teh težav čisto druge. Poškodbe hipofize ali hipotalamusa so najpogostejši povzročitelji teh težav. Nastanejo pri udarcih kot hipofizni tumor, ki ga najpogosteje obravnavamo kot endokrino nedejaven tumor (benigni). Pojavljajo se v manjšem številu in predstavljajo le 10 odstotkov. Med drugim lahko ta tumor povzroči tudi okvaro vidnega polja, ker pritiska na vidni živec.

Naslednji vzrok za nepravilno delovanje hipofize in s tem povezane težave pred menstruacijo so tudi glivična vnetja. Pri okužbi z glivico candido čutijo bolniki srbenje v očeh in solzenje. Lahko se istočasno pojavijo vsi ali le eden od simptomov.

Zelo pogost vzrok za pogoste bolečine v glavi pred menstruacijo so tudi kožnične in tehnične sevanja. Če spimo z glavo na križišču hartmannovega ali curryevega sevanja ali imamo glavo pri spanju izpostavljeno tehničnim sevanjem (vrtičnice, električni kabli v steni, radijski sprejemnik pri glavi, tv-sprejemnik ali drugi tehnični aparati v spalnici), v teh primerih čutimo specifične težave. Te se kažejo kot močne bolečine v glavi zjutraj, ko vstanemo, lahko celo vsak dan. Taki bolniki se ponavadi pogosto zbujajo zjutraj med eno in tretjo uro. Vstajanje je težko, čutijo močno utrujenost, zaspanost, nemoč in nervozo. Menstrualne težave pa so še toliko večje, saj so lahko glavoboli naravnost nevarni.

Bolečine v čelnem delu glave, ki prehajajo v sence, pa lahko povzročijo tudi poškodba vratnega dela hrbtenice. Ta bolečina je lahko stalna ali občasna in ne le ob menstruaciji. V tem primeru boli glava tudi v zatilju (močna migrenska bolečina), spremlja pa jo lahko tudi močna vrtoglavica, v nekaterih primerih pa tudi motni vid in celo bruhanje.

To so najpogostejši vzroki za omenjene težave. Obstajajo pa še drugi, kot so popivanje, kajenje, prepih, neustrezna klima, vnetja, veter, sonce itd.

Lahko ste že sami ugotovili, da je vzrokov za menstrualne glavobole ogromno. Zato je težko postavljati pavšalne diagnoze. Vsak primer takih težav je treba obravnavati individualno.

Kako zdraviti oziroma lajšati te težave?

Vsekakor je najpomembnejša točna diagnoza. Do nje lahko pridemo na več načinov, pač glede na osebo odločitev. Eni se boste odločili za zdr-

avniško diagnozo, vedno več pa vas prihaja k meni.

Če se glavoboli pojavljajo zaradi tumorja v hipofizi ali njene poškodbe, si masirajte čelni del glave, in to tako, da postavite kazalec in sredinec roke na koren nosa. Potem z rahlim dotikom masirajte s krožnimi gibi v smeri urnega kazalca. Tako masirajte vsaj eno minuto dan pred menstruacijo. Če začnete čutiti napetost v glavi, pa enako naredite dvakrat na dan, zjutraj in zvečer, vsaj dve minuti dolgo.

Če ugotovite, da vas boli glava že zjutraj, je obvezna premestitev postelje in odstranitev vseh tehničnih aparatov iz sobe. Položaj za pravilno postavitve postelje naj vam obvezno poišče certificiran radiestezist. Eden takih sem tudi jaz. Nikakor ne kupujte nobenih tako imenovanih zaščit, ki vam jih ponujajo po trgovskih centrih, sejnih, ali po telefonu, kjer vam merijo »bioenergijo«, ker vam le-ti ne bodo prav nič pomagali, kvečjemu si boste, v prepričanju, da ste napravili zase dobro delo, ko ste kupili nekaj sto tisočakov drag izdelek, dolgoročno celo škodovali.

Ob poškodbi vratnega dela hrbtenice si poskušajte s krožnimi gibi zmasirati vratni del. To vam bo olajšalo bolečine. Lahko obiščete tudi veččega maserja ali kiropraktika. Jaz sem razvil posebno metodo zdravljenja hrbtenice, ki jo izvajava s sinom in je učinkovita v 90 odstotkih primerov. Pogoj je le, da je hrbtenica vsaj še malo prožna. Zato polagam na dušo vsem, ki imate težave s hrbtenico, da ne odlašate predolgo s terapijami, ker bo mogoče čez čas že, žal, prepozno.

Zame migrena ni bolečina brez vzroka. Za vsako bolečino je vzrok. Zato se nikakor ne zadovoljite le z diagnozo migrene, temveč zahtevajte preiskavo, ki bo lahko pripeljala do pravega vzroka. Zdravila proti bolečinam le začasno lajšajo, dolgoročno pa ne rešujejo vaših težav. Če ste imeli kakršno koli poškodbo glave, potem se obvezno izogibajte premočnemu soncu, prepihu, cigaretnemu dimu in alkoholu.

Ko boste odpravili okvare hipofize ali hipotalamusa, bodo prenehale tudi bolečine v dojkah in rodilih. Menstrualni cikel, tudi ovulacija, pa bo neboleč in reden. Dojk in rodil v tem primeru ni treba posebej zdraviti.

Četrtič. Z umaknitvijo čudežnega zdravila iz lekarne se je razrešil problem zdravila. Ostal pa je problem zdrsa. Zdravila s presežnimi obeti se namreč poslej ponujajo zunaj lekarne. Običajna zdravila, ki so ostala v lekarni, pa so krvava pod kožo, ker se zgledujejo po svojem idealu.

Nas zanima pravilno zdravilo, ki je tako ustrezno kot učinkovito in varno, obenem pa se jemlje skladno z zdravstveno namero. Le takšno lahko izboljša kakovost zdravja in življenja. Zato nadaljujmo.

Pozornost moramo nujno usmeriti od zdravila k praktičnemu zdravstvenemu dogodku kot celoti, ki je po svoji naravi dvojen. Je tako zdravljenje kot izkazovanje skrbi za drugega. Neplodno je vprašanje, kaj je pomembnejše, saj je oboje potrebno. Koristno pa je vedeti, v kakšnem medsebojnem odnosu sta tehnična in etična sestavina. Skrb je pred golim zdravljenjem, saj se slednje lahko opravi le s pomočjo nabora jasno izraženih vrednot, ki rabijo kot orodja skrbi. To so pravila, ki jih spoštujemo in jim sledimo. Vloga, ki jo prevzamemo in odigramo. Odgovornost, ki jo prevzamemo in je ne odložimo, ter odnos med udeleženci zdravstvenega varstva, ki ga postavimo in negujemo. Etičnost je neprecenljiva za izvedbo zdravstvenega dogodka. Izhaja iz trdne zaveze med zdravstvenim izvajalcem in bolnikom, kjer slednji razkrije svoje zdravstvene težave in s tem zaveže izvajalca z odgovornostjo za skrb. Nastane partnerski odnos, ki se splete z dialogom med obema udeležencema in sproti opredeli bolnikovo dejavno vlogo pri zdravljenju. Skrb omogoči zdravljenje, kjer se preprečijo in razrešijo vse bolnikove težave, povezane z zdravjem. Farmacevtska skrb kot njena sestavina - to lahko vodi le lekarniška praksa - je tu nepogrešljivi dejavnik, ker preprečuje in razrešuje vse bolnikove težave, povezane z zdravili, in to z vsemi zdravili. Tako prispeva k odpravi tveganj v zvezi s kakovostjo življenja, zdravja in splošnim dobrim počutjem.

Na koncu se zastavlja vprašanje, kam s prihrankom, ki se pojavi, ko se zdravila plačujejo zaradi zdravstvene koristi, splahnijo pa stroški zaradi spremljajoče škode. Predlagam, da se nameni za reveže, ki jih uvodna anekdota ne omenja.

Janez Springer, mag. farm., spec

Nagradna križanka

Od 31. VIII.
do 28. IX.

HOROSKOPEN

Pripravlja: Agencija Hogod

Za mlade od 6. do 96. leta, ki priznavajo ljubezen

OVEN
(21. III.–20. IV.)

TEHTNICA
(23. IX.–22. X.)

Trenutni vpliv na vašo usodo prihaja iz neskončnega vesolja, zato se kaj določnejšega ne more predvideti. Zvezde sicer pravijo, da lahko pričakujete napetosti v partnerstvu, za vas pa tam velja pravilo, da če ste čim bolj trmasti, toliko slabši je odziv vašega partnerja. Planeti v devici kažejo na delo. Če boste dobro delali, boste s tem ne preveč ugodnim obdobjem še kar zadovoljni.

Napetosti v odnosu s partnerjem, saj ga boste ujeli in potisnili v kot. Verjetno nekaj skriva. Zadeva vam ne sme vzeti vse energije, saj jo boste nujno potrebovali okrog 10. v mesecu, ko boste najprej zamišljeni, nato pa pride veselo sporočilo, ko boste morali ukrepati. Proti koncu meseca napredovanje. Vsekakor prihaja obdobje, ko boste morali iznajdljivo uporabiti svojo prirojeno diplomacijo.

BIK
(21. IV.–21. V.)

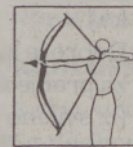
ŠKORPIJON
(23. X.–21. XI.)

Zanimive priložnosti in izzivi. Z veliko energije, moči in odločnosti boste stopali novim časom naproti, čeprav veliki uspehi in pomembni dosežki ne ležijo pred nogami, da bi jih kar tako pobrali. Morda je čas, da v sebi odkrijete nekaj novega. Kakšno novo sposobnost, novega konjička, nov pogled, novo smer, novo pot, dar za umetnost. Širokosrčnost v ljubezni vam prej kot uspeh lahko prinese težave.

Že v začetku dobra volja, nato umirjenost. Planeti v devici kažejo, da lahko računate na pomoč prijateljev. Kakšnih velikih uspehov v tem mesecu ne bo pa tudi hujših stresnih situacij ne. Vzemite si čas in nekoliko polenarite. Morda bi celo izdelali načrt za kakšno potovanje v Romunijo ali kakšno varno afriško državo. Nekateri so mnenja, da bi morali svojo samozavest nekoliko brzdati. Svojo privlačnost poudarite s črno in rdečo.

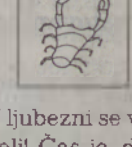
DVOJČKA
(22. V.–21. VI.)

STRELEC
(22. XI.–21. XII.)

Vaš vladar Mars bo poskrbel, da volje do dela, pravzaprav delovne vneme, ne bo zmanjkalo. To izkoristite, dodajte dobre argumente ob prepričevanju nadrejenih in si naberte točke za poznejši čas. To, da ste hitro živčni, če vas kdo kritizira, je samo voda na mlin tistemu, ki to počne. Po sedmem v mesecu možen stres v povezavi z družino ali domom in še polna luna bo dodala svoje. Ugodno za nakup!

Morda boste tja do desetega jezni na ves svet, vendar morate nekaj vzrokov pripisati sebi, morda naivnosti, ali pa se vrnite na izhodišni položaj. Še prej boste precej romantični, nato se bo začelo resno obdobje. Možne težave s prebavo, zato velja popaziti na prehrano. V zasebnem življenju razveseljivo ravnotežje, zato je ravno zdaj potrebno, da gojite družabnost in se ne zapirate v sobo. Trenutno ne delajte večjih načrtov.

RAK
(22. VI.–22. VII.)

KOZOROG
(22. XII.–20. I.)

V ljubezni se vam bo odprlo, če ste sami, toliko bolj! Čas je, da se energično usmerite v delo, saj je zdaj za vas ugodno obdobje za zagotovitev novih virov, morda pa tudi za zapravljanje. Pričakujete lahko kašno pohvalo, priznanje ali kaj podobnega. Če morate podpisati kakšen pomembnejši dokument ali kaj posredovati, prodati ali ukrepati, prihranite to za konec septembra. Z zdravjem bi moralo biti vse v redu.

Ne zatirajte svojih čustev, ampak jim prisluhnite. Vsekakor se približuje odlično obdobje, ko se bodo planeti v devici trudili, da boste vedno našli najboljšo pot. Odločite se lahko za zahtevnejši nakup, na telesno aktivnost ne pozabite, in če želite, proti koncu meseca lahko poskusite s spremembo videza. Ob zabavnih in veselih dnevih vseeno popazite na neugodne vplive od sedmega do 12. septembra.

LEV
(23. VII.–22. VIII.)

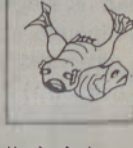
VODNAR
(21. I.–19. II.)

Precej časa se boste gibali med dvema nasprotjema: razum bo kazal v eno smer, čustva vas bodo vlekla drugam. Kakšnih velikih novosti ne pričakujte, na delovnem mestu zagnano in razburljivo, po svoje pa vseeno mirno in v normalnih okvirih. V sredini meseca ugodno za urejanje medčloveških odnosov. Proti koncu meseca boste blesteli s pametnimi pripombami. V ljubezni ne bo šlo gladko.

Če boste z glavo rinili skozi zid, če se boste nenehno dokazovali, boste samo izgubljali energijo in v bistvu delovali proti sebi. Morda je prišel čas, da se malo odmaknete od ljudi in razmislite o čudnih odnosih. Sicer se bo pojavilo nekaj razveseljivih rezultatov in v neki družbi boste zelo dobrodošli. Svojo razdražljivost bolj nadzorujte, ker včasih v družbi prehitro uporabite grde besede.

DEVICA
(23. VIII.–22. IX.)

RIBI
(20. II.–20. III.)

V začetku obdobja boste zelo nemirni, novosti vas bodo obremenjevale, iskali boste nov položaj, marsikaj vas bo begalo. Naj vam to ne vzame poguma! Začetek meseca primeren za finančne načrte, potem pride obilje, ki vas ne sme prevzeti. Nato se znajdete v moralni dilemi, na koncu, morda že oktobra, boste nekomu lepo pomagali. September je mesec, ki vam obljublja uspeh.

Alkohol, droga, pijača, kakršnakoli odvisnost. Če vam je kaj od tega preveč blizu, je skrajni čas, da resnici pogledate v oči, kajti, na srečo, izhod še obstaja, uspeh je v zraku. Precej naporen mesec z veliko notranjega nemira. Vse skupaj boste lažje prebrodili, ker ste se sposobni prilagajati. Vsekakor prepodite občutek osamljenosti in se spravite v družbo ali jo povabite k sebi. Velika priložnost konec meseca.

				ŠTEFAN HAJDINJAK	MREŽA PROTI KOMARJEM	JAPONSKA LUKA NA HOKAIDU	TOVARNA PAPIRJA NA SLADKEM VRHU	LETOVIŠČE PRI OPATJI	VELIK STRUPEN PAJEK	ORANJE
				LESENI DEL PUŠKE						
				ČEŠKI REŽISER VAVRA						
				SLIKAR (SLABŠ.)						OKAMENEL OŠTANER ŽIVALI
				DANSKI OTOK V OŽINI MALI BELT ZELIKA				ALENKA ZOR BELGIJSKI SLIKAR (JAMES)		
PEN	BRIGA SKRB	ENOCELICNA ŽIVAL	ZAHODNO-EVROPSKI VELETOK PREMIER DREVESA			HRVAŠKO MOŠKO IME RT V VZHODNI ŠPANIJI				
LETOVIŠČE NA JUGU ISTRE							KURIR RUBIDIJ			
AVTOR ARIANE (CLAUDE)				RADIJE (ANDREJ) STARO-JUDOVSKI PREROK						
AMERIŠKO IGRALEC WILLIAMS					OKRET					
PEN	SRBSKA TURBO POLK PEVKA TEŽAVEN POLOŽAJ									
GOREČNEŽ ZAGRIZENEC	Z									
PLOD OLJKE										
ALBANSKI PISATELJ HASANI										
PEN	MIK UČENJE									EMA STARC
RAZLIČNA VOKALA			STADION V BUDIMPEŠTI FRANCOŠKI SLIKAR (MARCEL)			IGRALKA TKAČEV	AMERIŠKI ASTRONOM (ADRIAN VON)	KRAJ PRI ZADRU	NOTRANJE ZLOČANJE	ANGLEŠKI IGRALEC (EDMUND)
KRYO-SKRUNEČ										
PEN	NIZOZEMSKO MESTO OB MEJI Z NEMČIJO	ELDA VILER RUSKA PESNICA		AM. DRŠALKA ZAVAK GORSKI REŠEVALNI ČOLN						A
POLJSKO PLES										
BARVILO V CELIČNEM SOKU RASTLIN								RADON KRAJ V PREKMURJU		
KOLOBARNIK						FIGURA PRI ČETVORNI MEJNARENA MED BIH IN HRVAŠKO				LIJUDSTVO V ZAHODNI AFRIKI
KAVBOJSKA METALNA VRY Z ZANKO				MLADA REDOVNICA NOVINARKA BAŠ						
STOJAN AUER			AVIATIK	RAELEKTREN DEL EL GOSKA BOGINJA NESREČE			ČEDNOST, ELEGANCA RUSKA VLADARSKA RODOVINA			
PEN	ZMEREN MIRAZ DEL ELEKTRO-MOTORJA					OPERNI SPEV ŽELEZOV OKSID				
KOMUNALNI DELAVEC							OSEBA IZ BIBLIJE PISANA VRTNA CVETLICA			
LONDONSKA GALERIJA						LUKUNJA KOTANJA MIRAN RUDAN			ODTIS STOPALA V TLEH	RT NA PORTUGALSKEM
OČE			MNOŽINA SNOVI STARO-JUDOVSKI KRALJ					SONJA ROMAN IGRALKA GARDNER		
NAŠ DENAR						KLADA ZA SEKANJE KIM NOVAK				
KRMA ZA KONJE						POLGALEČ STREŠNE KRITINE				
VODNA PTICA						OBČAJ				

Nagrade za izžrebane reševalce

1. nagrada: knjiga Lahko jem, mag. Branislava Belović, 2. nagrada knjiga Boug žegnaja, Branko Časar in 3.-7. nagrada je praktična.

Pravilne rešitve osenčenih polj napišite in pošljite na dopisnicah na uredništvo Vestnika, Ulica arhitekta Novaka 13, 9000 Murska Sobota, do petka, 8. septembra 2006.

Rešitev:

Ime in priimek:

Naslov:

Rešitev iz Vestnika št. 33

Rešitev: Brigita Langerholc, Matjaž Osovinčar

1. nagrada KNJIGA LAHKO JEM, mag. Branislava Belović: Sušnik Reza, Moravci 17, 9243 Mala Nedelja

2. nagrada KNJIGA BOUG ŽEGNAJ, Branko Časar: Karin Kegel, Kapelski Vrh 15, 9252 Radenci

3.-7. nagrada majica Marija Kaučič, Kapelski Vrh 43, 9252 Radenci

Edvard Sterniša, Okoslavci 21, 9244 Sv. Jurij ob Ščavnici

Jurij Vratarič, Lendavska 17 c, 9000 Murska Sobota

Karmen Madjar, Pertoča 43, 9262 Rogoševci

Milan Černi, Radovci 22, 9264 Grad

Mladi za mlade

Člani društva aktivne mladine DAM iz Veržeja so še pred začetkom šolskega leta želeli postoriti nekaj, da bi njihovi najmlajši s torbami na rami varno potovali proti šoli.

Zaradi tega so sestavili načrt prometne signalizacije za pešce in kolesarje ter varne poti v šolo v na-

selju Veržej in ga posredovali domači občini. Tam so načrt z veseljem sprejeli in se strinjali s predloga-

nim, da ga člani DAM-a in javni delavci tudi skupaj izpeljejo. Tako so postavili prometne znake za pešce in

Risanje srčkove poti po ulici Frana Kovačiča v Veržeju

Tudi prometna signalizacija bo opozarjala na šolsko pot.

srčkovo pot ter opozorilne table za previdno vožnjo ob šolski poti.

Predsednik društva Jure Legen je povedal, da na določenih odsekih v Veržeju vsakodnevno prečka vozišče oziroma hodi po njem veliko otrok ter drugih pešcev in kolesarjev, ki prihajajo iz naselja Bunčani in starega dela naselja Veržej: »Nekateri odseki so močno obremenjeni zaradi gostega osebnega prometa in avtobusov ter velikega števila tovornih vozil, ki z vožnjo po nekaterih ozkih in nepreglednih delih ogrožajo druge udeležence v cestnem prometu. Člani društva aktivne mladine smo bili s svojim prostovo-

lnim delom pripravljeni prispevati k večji varnosti najbolj ogroženih udeležencev v cestnem prometu – pešcev in kolesarjev. Še posebej smo bili pripravljeni pomagati ob začetku novega šolskega leta, ko se bodo na pot v šolo spet podali prvošolčki in drugi šolarji. Tako bomo v prvih desetih dneh novega šolskega leta s svojo navzočnostjo na določenih kritičnih točkah in drugih krajih, kjer potekajo šolske poti, pomagali šolarjem na varni poti, jih sproti seznanjali s pravili v cestnem prometu ter obenem preventivno vplivali na druge udeležence.«

FOTO

V. P.

Vaša čustva

Ne morem ga pozabiti

Žal mi je, da je prišel sem, saj mi je povzročil le trpljenje. Ne morem nehati misliti nanj. Vtisnil se mi je v srce. Nekaj ima, nekaj, saj ne vem, kaj, ampak je nekaj, da ga moram ljubiti. A ne vem, zakaj se to enkrat ne konča.

Moram ga pozabiti, moram si ga izbiti iz glave, drugače bom znorela. Hudo mi je, ko ga gledam z njo, hudo mi je, ko me pogleda in gre nato k njej. Hudo mi je, ker ne vem, ali me ima še vedno rad ali pa me je zares zasovražil. Naredila sem napako, ko sem ga pustila. Mislim, mislim in samo mislim na njega, na pretekle čase, na čase, ko sva bila skupaj. »Ne zdržim več, hočem ga nazaj!« mi pravi srce, jaz pa si pravim, da ga moram pozabiti, a ne vem, kako, če mi srce tega ne dovoli. Samo en način obstaja, da ga pozabim, ampak je ta prehud, ker je življenje preveč dragoceno.

Vendar moram, nekako ga moram pozabiti! A vedno, ko ga že pozabim, se spet pojavi. Da, spet je tu, pri meni, v mojem srcu. Spet je tu, s srčkanim nasmehom in z zelenimi očmi. Tako se mu ne da upreti.

Tako sem spet na začetku. Sploh ga ne bom mogla pozabiti, ker se mi je vgradil v srce, ga zaklenil in samo on ima ključ. Še vedno ga ljubim!

Tina

Vaše pesmi Veselo na delo

Srečanje

Kot ustvarilo bi nebo,
sonce prekrilo je temo.
Iz sonca izhaja
vse kar cveti,
naenkrat
cvet se zmedi.
Z medom modrine
pesem ne mine.
Sonce
za oblake zaide,
cvet cveti
v odtenkih modrine.

Suzana

Kdo bi si mislil, da dva meseca mineta tako hitro, kajne? Brezskrbnega tekanja po gozdu, čofotanja v bližnjem ribniku in nabiranja travniških cvetlic na širnem prostranstvu je konec. A le za leto dni, potem bodo poletne počitnice spet tu in spet bomo lahko vse začeli znova. Ko sem se tako potepala po gornjeradgonski knjižnici, nisem mogla kaj, da ne bi opazila Jerneja in Žana, ki sta veselo skakljala po stopnicah in se pogovarjala o preživelih počitnicah.

Ampak šola je že čisto pred vrati, kajne?

V. P.

Jernej Škrobar, 13 let: »Zdaj grem v osmi razred devetletke in se v bistvu na šolo še ne pripravljam veliko. No, malo si že urejam zvezke in kaj podobnega. Sedaj me čakajo trije novi predmeti – fizika, kemija in biologija – in še trije novi izbirni. Jaz sem izbral šport za sprostitev pa poizkuse v kemiji in glasbo. Predmete sem izbral zaradi tega, ker so se mi v primerjavi z drugimi zdeli zelo zanimivi. Sicer pa mi je v šoli še kar lepo. Med počitnicami sem bil teden dni na morju, drugače sem se pa družil s prijatelji. Malo sem šel še v knjižnico po kakšno knjigo, v veliki večini pa po DVD-je. Učbenike si bom sposodil preko učbeniškega sklada, delovne zvezke pa že imam. Sicer pa sem učbenike že malo prelistal in se mi zdi snov kar zahtevna. No, bomo videli. Mislim, da se bo treba veliko učiti. Tudi mama in ata pravita, da bo tako.«

Žan Kaučič, 10 let: »Na počitnicah je bilo dobro, saj sem počel vse, kar je bilo možnega. Bil sem na morju v Luciji in Baški. No, zdaj bo vsega tega konec, ker se bo začela šola. Knjige smo že kupili in malo sem že pogledal vanje, kakšno snov bomo obravnavali in podobno. Sicer pa imam v šoli najraje tuji jezik.«

Leo

Slovo

Ko odhajam,
njene solze grenke
tečejo in nenehno
kličejo

za mano:
Vrni se, moj mali princ,
ne odhajaj še!

Ko prišel sem,
imel sem
njeno sliko le
in veliko mislil sem
o njej, prelepi mladi deklci.

Tam v daljavi
vidim jo,
a se ne ganem,
čaka name
in se smehlja.
A meni grenke
solze tečejo.

Na mestu stojim
in gledam jo,
to lepo,
mlado deklico.

Danes pa zaman jo čakam,
ker nje ni,
a v mojem srcu
iskra še gori.

ŠOU poziva lastnike stanovanj v Ljubljani, da oddajo sobe študentom

Pred nami je september, mesec, ko v Ljubljani največ študentov išče sobe. Nekaj študentov bo dobilo namestitev v študentskih domovih, nekaj pri sorodnikih, spet drugi pri zasebnikih, ki jim je država podelila subvencijo, večina pa bo sobo iskala na prostem trgu. Slednjim je na Študentski organizaciji univerze (ŠOU) v Ljubljani na voljo brezplačna posredovalnica sob m2, ki zbira podatke o prostih stanovanjskih enotah v Ljubljani, jih objavlja na svojih spletnih straneh in brezplačno posreduje študentom. Ob tem pa ponuja tudi brezplačno pravno svetovanje za študente in lastnike stanovanj.

Sanja Leban, vodja m2: »Posredovalnica sob m2 ima najobsežnejšo bazo podatkov o prostih sobah v Ljubljani, pa vendar je v Ljubljani še vedno premalo možnosti namestitve za študente. Na ŠOU-u v Ljubljani želimo s posredovanjem cenovno ugodnih namestitev pomagati večini študentov,

ki iščejo sobe pri zasebnikih. Zato ob tej priložnosti pozivamo vse, da oddajo sobe študentom in jim omogočijo subvencionirano bivanje. Z več namestitvenimi zmogljivostmi za študente bodo te tudi cenovno sprejemljivejše.«

Brezplačna posredovalnica sob ŠOU-a v Ljubljani m2 posreduje vse vrste namestitev – eno, dvo- in večposteljne sobe, garsonjere, stanovanja in celo hiše za študente. Študentom želi zagotoviti kar največje število primernih sob po za njih sprejemljivih cenah. Pri tem namenja posebno pozornost študentom prvih letnikov, ki se v novem okolju težje znajdejo, in tujcem, ki prihajajo študirat v Ljubljano. Ponujajo tudi brezplačno pravno svetovanje za

študente in lastnike, kot so sklepanje najemnih pogodb, najemna razmerja, prijave stalnega, začasnega prebivališča, registracija najemnih pogodb in subvencionirano bivanje, ter seznanjajo lastnike stanovanj z možnostjo pridobitve subvencije.

V preteklem študijskem letu je m2 zagotovil postelje približno 8.000 študentom; mesečno pa obišče spletne strani posredovalnice sob od 25.000 do 30.000 študentov. Več informacij o brezplačni svetovalnici sob m2 ŠOU v Ljubljani je mogoče najti na spletnih straneh www.svetovalnica.com in dobiti na telefonski številki 01 43 80 320 od ponedeljka do petka od 9. do 12. ure.

Uredila V. P.

Tudi Klub prekmurskih študentov je uzpostavil v sodelovanju z Mladinskim informativnim in kulturnim klubom Murska Sobota virtualno borzo sob, katere naslov je: www.kps.si/borza.

Dovolj ji je tržnice

Kadarkoli pride v svoj priljubljeni francoski двореc Caix, kjer že tri desetletja preživlja del svojih počitnic, se danska kraljica Margaretha odene v bele srajce, okrašene s čipkami, in široka pisana krila.

Dvorec Caix je kupila leta 1974, ker se nahaja v bližini družinskega posestva njenega moža, princa Henrika, ki se še vedno, zdaj le

Kraljica s svojim novim ljubljencem ...

iz hobija, ukvarja z vinogradništvom in vinarstvom.

Prebivalci bližnjega mesteca Cahors so že navajeni, da pride kraljica Margarethe kot navadna gospodinja na tržnico ter izbira zelenjavo in sadje.

No, tega prebivalci Cahorsa letos niso doživeli, saj je kraljica po teh opravkih, ko mu je napisala, kaj vse je treba prinesiti, poslala soproga, sama pa se je doma raje zabavala s svojimi psi.

... in princ Henrik na tržnici v Cahorsu

Dekle meseca

Christin Schmeizger je doma iz severne Nemčije, zato ni čudno, da se je z veseljem in zadovoljstvom predala jadranskemu soncu. Ko bo prišel mrzel december, pa bo morda svojim prijateljem v bližini Hamburga, od koder je doma, pripovedovala, kaj vse je doživela. To, da se ji je med plezanjem v čoln modrček nekoliko odmaknil, pa bo mogoče do takrat že pozabila.

Medeni mesec

pred poroko

Večina mladih parov odide na medene tedne takoj po poroki, britanski roker Rod Stewart (61) in njegova zaročenka Penny Lancaster (35) pa sta se odločila, da to »dolžnost« oddelata še prej, preden bosta dahnila usodni da. Najprej sta križarila ob italijanski obali, zdaj pa že počivata v Rodovi vili v francoskem Saint Tropezu. Po pisanju britanskih medijev se bosta pevec in njegova zaročenka poročila v prvi polovici septembra na Irskem. To bo že tretji Stewartov zakon.

Topli dom v dvorcu

Ameriški igralec Nicolas Cage širi svoje kraljestvo nepremičnin. Po nakupu razkošne vile na Bel Airu v Los Angelesu in otočka na Bahamih si je zdaj privoščil še двореc na Bavarskem. Gradič na jugu Nemčije, zgodovino mu pišejo od 11 stoletja, ga je stal 2,3 milijone dolarjev in ni ravno vzdrževan. Streha tu in tam pušča, električna instalacija ni bila obnovljena že petdeset let, problem kurjave bo moral na novo reševati. Večina mladih fantov ali otrok sanja, da bi imeli svoj двореc in bili vitezi. Nedvomno je tako tudi z Nicolasom, kar je že dokazal, saj si je pravcati двореc, kakršnega se ne bi sramovala nobena kronarna glava, dal zgraditi v elitnem delu Los Angelesa. Pravi, da se je za nakup dvorca Neidstein odločil predvsem zaradi svojih nemških korenin. Mati Joy Vogelsang, na katero je zelo navezan, čeprav nista bila veliko skupaj, je namreč Nemka. Kot uspešna plesalka in koreografinja se je poročila z Augustom Coppolom, profesorjem književnosti in bratom Francis Forda Coppole, režiserja filmov Botra in Apokalipsa zdaj. Poleg najmlajšega Nicolasa je rodila še dva fanta. Zaradi kronične depresije je večji del življenja preživela po bolnišnicah. Od Nicolasovega očeta je ločena že trideset let. »Ljubim jo. Brez nje ne bi bil to, kar sem. Moja mama je zelo nežna, zelo krhka ženska, ki je imela neomejeno sposobnost, pokazati ljubezen. Zdaj redno dobiva zdravila in ji je dobro,« pravi Nicolas, ki morda ravno zaradi takšnih mladostnih družinskih razmer sanja o idealni družini. Po dveh neuspelih zakonih zdaj srečno živi z Alice Kim (22), natakario korejskega porekla, v katero se je zaljubil na prvi pogled. Da bi

Po dveh nesrečnih zakonih s Patricijo Arquette (1995–2000) in Liso Marie Presley, hčerko Elvisa Presleya (2002), je Nicolas našel srečo. Kim mu je rodila sina Kalea.

družina lahko srečno živela v dvorcu, bo moral Cage še nekoliko seči denarnico.

Strokovnjaki pravijo, da bi popolna obnova dvorca stala dva milijona dolarjev.

Dvorec Neidstein na južnem Bavarskem je stal 2,3 milijona dolarjev. Še toliko bo moral odšteti za obnovo.

Mojega sina so ubili

Italijansko plemkinjo Iro von Fürstenberg iz mogočne italijanske družine Agnelli (lastniki Fiata) je pretresla skrivnostna smrt sina Christoffa, ki se je po lastni neumnosti znašel v zaporu v Bangkoku. 50-letnega Christoffa von Hohenloheja, državljana Liechtensteina, pranečaka pokojnega Giannija Agnellija, legendarnega lastnika Fiata in nogometnega kluba Juventus, so našli mrtvega 7. avgusta. Na Tajskem so ga zaprli, ker je sam popravil vizo, ki se mu je iztekla, a se mu ni ljubilo čakati v gneči pred uradom, da bi mu jo podaljšali. Seveda se

Mati Ira je novico, da so sina aretirali na letališču v Bangkoku, zvedela v Monaku, kjer je ravno odprla razstavo svojih »hišnih draguljev«, kot imenuje nakit, ki ga sama izdeluje iz predmetov, najdenih v naravi. Na večerji, ki jo je priredila na ta dan, je bil tudi knez Albert. Z mlajšim sinom Hubertusom (47) je ob hudi novici takoj s prvim letalom odpotovala na Tajsko. Odvetniki pri sodnih oblasteh niso uspeli doseči, da bi sina ob kavciji izpustili iz zapore, zato se je za kratek čas z njim lahko sestala v zaporu. Bila je obupana. Sin ji je potožil, da je v celici

Ko zaprem oči, vidim njegove oči, kako me gledajo. Slišim njegov glas, kako mi govori. Deloval je tako izgubljeno,« je rekla mati v prvi izjavi za časopis. Za vzrok smrti so tajvanske oblasti navedle infarkt in oslabljen organizem, mati pa pravi, da to ne more biti res, saj je bil ob srečanju še povsem zdrav.

Ira Agnelli je bila stara petnajst let, ko se je poročila z Alfonsom von Hohenlohejem (31), avstrijsko-nemškim poslovnežem in plemičem. Dogodek v Benetkah so takrat zabeležili vsi italijanski časopisi. Kmalu se je ločila in ponovno poročila.

Ira von Fürstenfeld. Leta se ji ne poznajo – ne na obrazu ne na postavi.

Christoff von Hohenlohe (50). Na Tajsko je odšel, da bi shujšal, domov ga bodo pripeljali v krsti.

je plemič, kateremu so v Evropi odprta tako rekoč vsa vrata, premalo zavedal, kako strogi so tajvanski zakoni za ponarejanje.

brez oken s še 45 jetniki, v prostoru je okrog 35 stopinj, hrane skorajda ne dobijo, spijo pa na tleh. »Nikoli ne bom pozabila tega prizora.

Govorilo se je celo, da ji bo tretji mož monaški knez Rainier. Poskušala se je tudi v igrilstvu, ves čas pa je bila del evropske visoke družbe.

Britanski pop pevec Boy George je svoja bleščeča oblačila in rdečilo na ustnicah ter mikrofona zamenjal z metlo, smetarsko obleko in smetarskim vozičkom. Ne gre za kakšen spot ali reklamni film. Zadeva je resnejša. Na tak način odplačuje kazen, petdnevno čiščenje newyorških ulic, ki so mu jo naložili sodniki zaradi lažne prijave. Letos, konec maja, je poklical policijo, češ da je nekdo vlomil v njegovo newyorško stanovanje v četrti Mala Italija. Policija je takoj prišla in ugotovila, da o vlomu ni govora, pa tudi to, da je pevec močno drogiran. Ko so malce podrobneje pogledali po stanovanju, so odkrili še trinajst zavitkov kokaina. Na sodni razpravi je Georgov odvetnik trdil, da droga ni bila njegova, ampak jo je tam pozabil eden od njegovih gostov. Tako so pevca obsodili le za lažno prijavo in mu naložili omejeno kazen, ki jo je v tem času že odslužil in povedal, da so ga najbolj motili paparaci in različni dovtipi mimoidočih.

Kitarist Ronnie Wood še sam ne ve, kolikokrat se je že poskušal odvaditi pitja alkohola.

Kriza hollywoodskih igralcev

Igralci Mel Gibson, Robin Williams, Colin Farrel in Kim Delaney ter tudi kitarist Rolling Stonesov Ronnie Wood so samo nekateri od številnih zvezd, ki potrošijo na desetine tisočev dolarjev, da bi se v dragih zasebnih klinikah odvadili odvisnosti od alkohola ali droge.

Le nekaj dni po tistem, ko se je Mel Gibson (50) prijavil na kliniki za zdravljenje

alkoholizma, je enako storil komik Robin Williams (55), katerega je po dvajsetih letih abstinence ponovno potegnili v vrtinec alkohola. Ironija je v tem, da je postal Williams med abstinence ugodni vinar, ki v svojih vinogradih v Kaliforniji prideluje in proizvaja tisoče litrov kvaletnega vina. »Jaz ga ne pijem, a moja žena in tisti, ki se ukvarjajo z vini, pravi,

da je odlično,« se je še pred kratkim rad pohvalil. Težko mu bo, igralcu, ki je dobil leta 1991 oskarja, saj mu tudi droga ni tuja in se je zaradi nje enkrat že znašel na robu samomora.

Mel Gibson se je prijavil na kliniko pred dobrim mesecem, ko je popolnoma pijan žalil

policiste, ki so ga aretirali, ker je skozi mesto vozil s hitrostjo 140 kilometrov na uro. V tistem času je z nekontroliranimi izjavami, češ da so Židje krivi za vse težave tega sveta, hudo užalil tamkajšnjo judovsko skupnost, kar smo takrat lahko spremljali tudi na naših ekranih. Ta antisemitska izjava ga bo verjetno spremljala vse življenje, čeprav so se zanj zavzeli številni kolegi (Jodie Foster, Patrick Swayze ...) in trdili, da je Mel še najmanj antisemit.

Irski igralec Colin Farrel, novi upornik iz Hollywooda, se zaveda, da ob alkoholu ne more biti dober oče dvehletnemu sinu. Lani, po večletnem norenju, začinenem z drogami in seksom, se je prvič odločil za zdravljenje, vendar neuspešno. Pravi, da ne bo odnehal.

Letos maja se je na kliniko prijavila Kim Delaney – potem ko se je zavedla, da se je njeno življenje dotak-

nilo dna. Za njen problem z alkoholom je javnost prvič zvedela leta 2002, ko so jo aretirali, ravno tako kot Mela, ker je pijana in prehitro vozila. Tudi njen prvi poskus odvajanja ni uspel in lani so Delaney odvzeli skrbništvo nad 16-letnim sinom Jackom, ki je na sodišču povedal, da se ob mami ne počuti varno.

Rekorder po odhodih na kliniko je verjetno britanski roker Ronnie Wood, ki je med nedavno prekinitvijo turnee Rolling Stonesov ponovno odšel na zdravljenje. »To mi je zdaj že petič, morda šestič. Priznam, sem alkoholik. Normalni ljudje ne gredo pijani na delo. Upam, da bom po tem zdravljenju lahko živel brez alkohola,« je rekel Wood. Tako mislijo in upajo tudi druge zvezde, toda njihovo življenje je drugačno kot življenje navadnih smrtnikov. Če bodo želeli uspeti, se bodo morali, vsaj začasno, najprej odreči slavi in živeti trdo življenje.

Kim Delaney na policijski postaji

Martina in Janez z Zgornjega Kamenščaka

Bralci Péna se predstavljajo

Oba sta zaljubljena v oldtimerske motorje, rada plešeta in kartata

Le kdo sta gospod in gospa, ki sem ju v Ljutomeru in drugih krajih večkrat videl, kako ponosno in spretno sta se peljala s starim motorjem dvosedom, me je zanimalo. In naposled sem ju odkril na Zgornjem Kamenščaku. V spominski sobi, kjer so shranjeni številni pokali in priznanja ter

seveda motorji oldtimerji, ki jih zbirata, pa sem lahko videl na steni tudi nekaj člankov iz našega časopisa o aktivnostih Prleškega društva za ohranjanje tehnične kulture Janeza Pucha Ljutomer. Tako Janez Kaučič kot njegova stalna partnerka Martina sta namreč člana tega društva, lani

pa sta postala absolutna zmagovalca motoristov oldtimerjev. Bila sta pripravljena razkriti tudi nekaj drobcev z življenjske poti, ki ju je najprej vodila skupaj v osnovno šolo v Cezanjevcih, nato se skoraj trideset let nista videla, zadnjih štirinajst let pa skupaj živita v novi hiši.

Usodno srečanje šolske generacije 1954/1955

»Čeprav sem ponosen na ime Janez, kot je bilo ime tudi našemu rojaku in izumitelju Pu(c)hu, sem navajen, da me kličejo Janko. Rodil sem se leta 1947 v Vogričevcih, od koder smo se štiri leta po mojem rojstvu preselili v Branoslavce. Osnovno šolo sem obiskoval v Cezanjevcih. Moje delovne naloge takrat so bile v glavnem, da sem gonil na pašo eno kravo, ki smo jo imeli, poleg tega pa sem hodil še po vodo k zajetju v gozdu, do koder je bilo precej daleč. V šoli sem imel najrajši telovadbo, matematika in petje pa sta mi bila trn v peti. Nisem vedel, kam naprej po končani šoli. Mama je nekega dne prišla iz Ljutomera in mi odločno dejala, da se bom učil za mesarja, ker se je ona že vse dogovorila v podjetju Simentalka. Nisem upal ugovarjati. Spomnim pa se prvega vajenskega dneva na delovnem mestu. Moral sem čistiti črevesa in želodce, kar je bilo zame nekaj zelo neprijetnega. A nisem upal reči, da ne bom šel več v Ljutomer. Vztrajal sem in se res izučil za mesarja. Sedem let sem delal pri Simentalki, nato pa sem odšel v Nemčijo, kjer sem prav tako delal v mesariji. Ker me je vedno bolj in pogosteje bolela hrbtenica, sem se leta 1989 odločil, da se vrnem v domači kraj in začnem ukvarjati z dopolnilno dejavnostjo na kmetiji. Najprej je kazalo, da bom redil kunce, ker pa iz tega ni bilo nič, sem se odločil za piščance. Farma deluje še danes, v njej pa redimo od štiri do pet tisoč piščancev. Moja najljubša žival pa je muca. Vedno, ko pridem do-

Njuna skupna strast je stari dvosed BMW. Z njim sta bila na tekmovanjih Zveze starodobnih vozil Slovenije štirikrat prva, petkrat druga, lani pa sta postala absolutna zmagovalca motoristov oldtimerjev.

mov, ali če kam grem, priteče k meni, me z repom oplazi in zamijavka v pozdrav.

Pred štirinajstimi leti je bilo srečanje naše šolske generacije, ki je moje življenje obrnilo na glavo. Znova sem namreč spoznal sošolko Martino, ki je prišla na srečanje iz Švice. Na plesu je preskočila iskra, bila sva si všeč, oba sva bila »prosta«, zato sva se kmalu odločila za skupno pot. Ugotovila sva, da oba rada pleševa, kartava, se voziva s starimi motorji ...»

Pazi na štoparico, smeri vožnje in se nagiba v ovinkih

Martina je po rodu iz Žerovinec, in sicer je bila doma tam, kjer je bila tradicija, da so otroci obiskovali osnovno šolo v Cezanjevcih. Kmalu po osemletki jo je pot vodila v tujino. Stalno službo je našla v Švici v gostinstvu in si čez čas pridobila tudi potrebne kvalifikacije za to delo. Tam je spoznala tudi domačina in

si ustvarila družino. Žal ji je mož prezgodaj umrl.

»Leta 1992, potem ko sem se bolje spoznala z Jankom, sem se za stalno vrnila v Slovenijo, čeprav imam še vedno tudi hišo ob Bodenskem jezeru v Švici. Dokler sem živela in delala tamkaj, sem v prostem času rada kvačkala, pletla in izdelovala punčke, klovne, čarovnice in druge lutke. Veselila me je tudi hoja v planine. Odkar živim z Jankom, pa najbolj uživam, kadar se kam zapeljeva z motorjem dvosedom, na tekmovanja v reliju ali srečanja oldtimerjev. Moja naloga je, da pazim na štoparico in smeri vožnje, seveda pa se moram v ovinkih tudi pravilno nagibati. Drugi športi pa me v glavnem ne zanimajo. Uživam tudi v kuhanju, kartanju in na plesišču. Če bi bila možnost, bi imela tudi konja, za kar sem se navdušila, ko sva bila z Jankom na dopustu v Afriki.«

FOTO

Jožef G. Bistriški

Martina: »To sva jaz in moja družina, ko mi je bilo štiri leta.«

Janko: »Ko sem si kupil prvi moped (ta je drugi) in se pripeljal z njim domov, so vse kokoši zbežale od hiše. Zato sem ga moral parkirati pri sosedovih.«

Teta Muca in Lajcsi bácsi

pen par

Najbrž je malo takšnih zakonskih parov, kot sta Marija (znanci ji pravijo teta Muca) in Ludvik Kiraly (znan kot Lajcsi bácsi) iz Čentibe. Staro vinsko klet sta preuredila v prijeten vinotoč, kjer teta Muca ponuja bograč, dödöle, hortobagy palačinke ter druge prekmurske in madžarske jedi, Lajcsi bácsi pa ji pomaga streči in njegova skrb je seveda tudi dobra kapljica. Gostila sta že več visokih gostov ter se s svojo ponudbo predstavila tudi marsikje drugod v Sloveniji in na Madžarskem. Zelo ponosna pa sta na letošnje občinsko priznanje.

FOTO

JOG

Janko in Martina sta si na Zgornjem Kamenščaku zgradila skupni dom. V okolici imata tudi manjši vinograd.

Rada se skupaj vozita, plešeta in tudi posedita.

